

ODSTRANJIVAČ LJUBAVI

Amolitium Amoris

VLADO SIMCICH VAVA

SADRŽAJ

Uživo iznad Hartere <i>(Dance the Night Away)</i>	3
Odstranjivač ljubavi	6
Oklijevanja <i>kronika odnosa</i> (kratki roman)	12
Trojanski konj u meni	74
A dan je tako lijepo počeo...	84
O autoru	88
Impresum	89

Amolitium Amoris

sirup, 200 ml

Sastav: 5 ml sadržava 8 mg amolitium amorisa, citron.

Pomoćni sastojci: glicerol, saharin-natrij, jabučna kiselina, fiumanska mineralna voda.

Pakovanje: Kutija s 200 ml sirupa u staklenoj bočici.

Farmako-terapijska skupina i djelovanje: Amolitium je prirodni antidepresiv s centralnim djelovanjem. Nije sličan narkotičkim antidepresivima ni po kemijskoj strukturi ni po farmakološkim efektima pa ne dovodi do ovisnosti. Sprječava razdražujuće ponašanje, intenzivira sanjarenje, samoljublje i egoizam te ublažuje bol u prsima. Nakon oralne primjene se brzo i potpuno resorbira iz probavnog trakta. Lijek je prikladan za dijabetičare i osobe starije od 25 godina.

Indikacije: Odstranjivač ljubavi je indiciran za liječenje akutnih i nadražujućih odnosa bez obzira na njihov uzrok, za sprječavanje i smirivanje prije dijagnostičkih i terapijskih zahvata u kardiovaskularnom sustavu i nakon njih.

Kontraindikacije: Preosjetljivost na istočni grijeh i doktrine proizišle iz tumačenja istog.

Mjere opreza: Nisu poznati nikakvi negativni učinci primjene odstranjivača u trudnoći, ali se ipak ne preporučuje u posljednjem stadiju trudnoće.

Doziranje: Doza ovisi o učestalosti i intenzitetu ljuboboli. Sirup se daje 2-3 puta dnevno, do isteka zalihe (8-10 dana kontinuirano).

Nuspojave: Odstranjivač se odlično podnosi. Nuspojave kao što su euforičnost, pretjerana probavna aktivnost, neuravnoteženost i vrtoglavica, rijetke su i vrlo blage.

Predoziranje: Pri predoziranju se mogu javiti neletargičnost, pojačana budnost i povišen krvni tlak. Liječenje nije potrebno.

Čuvanje i rok uporabe: Sirup se čuva zaštićen od svjetla i mraka na temperaturi do 5° C. Čuvati izvan domašaja djece.

Rok uporabe je naveden na kutiji.

Posebne upute: Prije uporabe lijek odlediti vlastitom tjelesnom toplinom.

Način izdavanja: Izdaje se na osobni zahtjev pacijenta.

UŽIVO IZNAD HARTERE (*Dance the Night Away*)

Poštovano i predrago čitateljstvo, bez obzira na ono što slijedi u nastavku ovog teksta, molim vas da ne odustanete te ga pažljivo pročitate. Jer ovo su, naime, posljednje riječi koje vam upućujem. Ali krenut ću iz...

* * *

Kastva prema Kostreni, cirka 25 minuta vožnje, ako imate sreće i ne naletite na antipatične turiste koji se motaju sa svojim glupavim kućicama na kotačima i kočice ispred svih tunela, kojih ima ih po obilaznici sedam-osam. Pa si izračunajte koliko vas živaca jedna takva vožnja može stajati. Ne govorim o benzinu koji se, gle čuda, teško, pa usudio bih se reći i nikako, obnavlja sam u rezervoaru mog vozila. Uglavnom, zastao sam, kao i ostali, stavio nogu na kočnicu i pogledom, uz odgovarajuću zvučnu kulisu Van Halena, pratio zastoje na mostu koji spaja Kozalu i onaj drugi dio grada.

Dok sam glupavo klimatao glavom na *Dance the Night Away*, i usput svirao po zračnim bubnjevima koje sam si dao ugraditi u auto isti čas kad sam ga preuzeo, na sredini gredice-mosta nekoliko je privremenih imigranata nestrpljivo otvaralo vrata, dok su neki čak i preuzetno izlazili iz svojih ljubimaca s ambicioznom željom da mrvu ubrzaju glistu čijim su člancima i oni sami bili.

Jednom od njih, naprotiv, to nije bio prioritet u životu. Naslonio je laktove na ogradu i pogledom odmjeravao dubinu (da me pitao, rekao bih mu oko 90 metara!) kanjona Rječine. Posegnuo je u džep, koliko sam mogao vidjeti iz te daljine, jer su mi vlastite ruke u zraku zaklanjale vidik ispred nosa poradi virtuoznog prijelaza preko 5 ili 6 Alexovih tomova, izvlačeći mobitel te tipkajući po njemu. Uspostavio je vezu. Barem je otvarao usta. Moguće je doduše da se zaigrao pa pričao uprazno tek toliko da nas, voajere, zabavi ili učini zavidnim jer, eto, on može kad god poželi nazvati nekoga te pričati do mile volje ili pak samo reći *tu sam u nekoj gužvi, malo kasnim i ne, nije mi problem novac i krediti na mobitelu, naravno*.

Smijao se široko. Nemam pojma koliko je imao godina, od 25 do 40, najviše. Okretao je

glavu malo lijevo malo desno, ne skidajući osmijeh s lica, usne su mu se protezale od jedne strane lica do drugog uha, ali ne onako ružno kao kod Jacka Jokera Nicholsona u *Batmanu*. Nouvej. Kao da ga je Stvoritelj rezbario pa malkice više zarezao u krumpir po polovici. Omaklo mu se. Napominjem da je riječ o vrlo zgodnom gomolju. Budući mu je lijeva ruka bila zauzeta držanjem aparata za komunikaciju s nekim vrlo bliskim, jer sad je stvarno pretjerano zabacivao glavu unatrag, činilo se urlajući od nevjerojatno duhovite opaske, i sve u svemu dramatizirajući svakako previše tu egzaltiranost, desnom je čupkao nešto iz prepona. Možda osu? Obada? Ne vjerujem. Malo preneugodno. Pripisalo mu se? Nemam niš protiv, kad vas stisne morate ispraznit mjehur bez obzira na okolnosti, stid, sram, nelagodnost, izloženost pogledima, potencijalnu kaznu čudoredne policije zbog uriniranja na (vrlo) javnom mjestu. Jedino mi se učinilo da bi mu jugovina mogla taj žuti slap vratiti, onako, cirka, u visinu brade, a gotovo ziher i neminovno, Adamove jabučice. Valjda će izdržati. Ili se radilo samo o tome da je morao odigrati nedovršenu partiju bilijara. Promeškolt si družinu prstena koja ga vjerno prati bez obzira kamo krenuo. Ko će znat.

Glista u kojoj stojimo, ni makac. Srećom, danas temperatura nije prelazila 37° C. Ali ako nastavim pijuckat vodu, bogami, mogao bih se Jokeru ubrzo pridružiti na mostu pri neodgodivom porivu za održanjem sadašnjeg vodostaja 17 kilometara duge rječice. Prebacio si je aktivnosti desne ruke na popravak frizure, provlačeći prste kroz crni gustiš. Na čemu sam mu također zavidio. S umjerenim naglaskom na kvantitet skalpa. Odmaknuo je mob od uha, pažljivo ga pogledao te odnio u vozilo. *Ispraznila se baterija? Jebiga, događa se, stari, svakome.*

Bome, da, sve to sam izrekao naglas. Kao da sam stvarno tamo s njim. Lupnuo sam se po usnicama da se osvijestim od transa u koji sam zapao. Pogledao je u mene, jebemtisveakonije, i mahnulo, majkemi, pričekao da mu odzdravim, na što ja, naravno, još uvijek s čistim daskama u glavi, nisam pristao te se ispravno pravio ludim. *Idi u pivskuflašu. Ne znam telepatiju. Ne pušim ja takva SF sranja. Ljudi se ne kuže kad pričaju a kamoli kad razmjenjuju misli. Šta je? Splasnuo ti cer na faci, a frajeru? Nema sa mnom cilemile, drugar. Odjebi. Osim što sam proveo 7 godina na faxu želeći se dokazati kao intelektualac, našljakao se u rafineriji, održavao toranj s gradskom urom u stalnom pokretu punu godinu (što je zajebano, jer valja s obje ruke natezat nekoliko zupčanika u samo desetak minuta, to jest u pauzama kad odzvone četvrtine sata, i to svaki dan između 6.45 i 7.00. Ujutro, da), puštao ploče u disku, pisao kolumne koje nitko nije (kahmkahmkahm) čitao, nisam nikada napustio grad. Cijeli sam život proveo tu. Znam ja kako je bit u koloni!*

Nasmijao se. Ovaj put uredno, diskretno, nenametljivo. Možda zbog toga jer se čas kasnije strmoglavio prema Harteri? Jednostavno, odskočio je, kakvih metar-metar i pol od rubnika i fijuuu! Skok za povijest. Jurio je dosta brzo, ali nažalost zbog pozicije nisam bio u mogućnosti svjedočiti, za razliku od roza Nijemaca koji su u čudu gledali za njim, bliskom susretu Jokera i tla/vode.

E, da, to je naša lokalna atrakcija. Rezervoari puni odlične pitke vode. I sam Gospod se napaja na tom izvoru. Nakon što počisti malo nereda koje mu je priredio ovaj bogohulnik. *Dance, dance, dance the night away...*

Odnekud se pojavio policajac na BMW motoru od puno kubika zviždući da nek se imaju požurit svi jer da šta se čeka, nema on vremena se zajebavat s nama cijeli dan na toj žegi kad ga doma čekaju: a) dvoje klinaca; b) žena; c) novi labrador izdresiran zahvaljujući inspektoru, njegovom inače dobrom-gotovo- pa-prijatelju, a poznanstvo bi moglo po svemu sudeći do kraja godine evoluirat i u kumstvo, šta nije mala stvar, jebiga, na račun MUP-a i nešto malo poreznika, i doista, trenutak kasnije stisnuo sam po gasu i gotovo ubacio u drugu brzinu od silne želje da udovoljim tom tek neznatno sebičnom, ali nadasve razboritom zahtjevu. Mi se iz ovog kraja jako trudimo bit ugodni domaćini.

No, konačno već sam pristojno pičio prema njezinoj zgradi, motor je brundao s užitkom u četvrtoj, a David Lee Roth se drao da *nikako nije dobra nije dobra uopće nije dobra*, na što sam ja pomislio da si upoznao moju ljubicu ne biš srao takve besmislice. Baš kad sam se gotovo parkirao ispred ulaza, došlo mi je da se okrenem.

Ionako sam godinama bio neprelazni redovni problem i za svoju obitelj i za svoju blizinu. Možda mi je Joker to htio sugerirati? Hmm... Šteta. A taman sam odlučio je zaprositi i nagovoriti da postanemo roditelji. Jebiga, predomislio se.

Juhu! Idem i ja po tu porciju jednosmjernog *bungee jumpinga*. *Napokon, napredak.*

Iskreno, i zagrobno, vaš V.S.

ODSTRANJIVAČ LJUBAVI

Ja duh sam, koji vječno poriče!
I s pravom baš: jer sve, što rodi se,
zaslužuje da propadne;
Stog bolje bilo bi, kad nastajalo ne bi;
I zato sve, što grijeh je tebi,
Razaranje, no, jednom riječi, zlo,
Element moj je zapravo.

J. W. von Goethe, Faust

Jebote. Izgleda da sam zaspao s tom knjižurdom na nosu. Otud valjda taj usrani miris žutog i ustajalog u snovima. Plus što mi smrdi iz usta. Ah, jebiga, možda i ne. Hmmm, ta zamućenost u sobi me jebe. Smećkastogovnasta svjetlost ko na prokletom pogrebu. Ali zapravo sam dobro. Baš dobro. Osim što sam pojeo novu dozu nečijeg života. Ispovijedi. Govore mi, koji to kurac imaš u očima da ti želim/trebam sve reć? Usamljenost, tugu, boju, šta li? Jebiga, pojma nemam, ali da vole svaljivat na mene svoje tajne života, sitne i krupne preljube, lopovluke, tražit zauzvrat potvrdne odgovore na jeftino, razumiješ me, i kako bi ti reagirao u tojitoj situaciji – to fakat stoji! Ma, ko ih više jebe. Izlanu se, razotkriju prosute iluzije i očekuju otkup oprosta od jebenog ko-sam-vam-ja mene.

Još ću malo ovako ništa radit s knjigom preko čela, osluškiwat susjedstvo u poslijepodnevnim aktivnostima, dječurliju na olimpijadi vriske. Već ćeš mi se nekako ukazat. A onda će mi se skoro napol dignuti pa ću malkice natezati ga. Ali ne do kraja. Nikako. Svi znamo ča se dogodilo jebenom Onanu. Osim toga, zaljepiti se sav – ne da mi se. A-a. Dobar sam u tome. Stvarno. U zadržavanju. Igranju gotovo do vrhunca. Možda čak i jebeni svjetski prvak u zadržavanju sjemenaa. Jebiga, dosta samohvale. Trebao bih se pribrat, udahnut malo svježeg zraka. Propuhat si nataloženo ništa od uha do uha.

Proći ću gradom. Držat ću se smiono i ravnodušno ko da je sve u redu. Ne pružam nikome to zadovoljstvo da pomisli da sam sjeban do kraja. Nouvejmen. Ili da odjebem taj plan pa da odspavam još koji sat? Ko će znat koja je odluka prava.

A bilo bi super ne imat slobodnu volju i bit potpuno ovisan o tuđim naputcima. Nema

odgovornosti + potpuna sigurnost = vječno djetinjstvo. Ko sad zajebava, halo!

- Jesi li slobodan večeras?

Nikad nisam slobodan za tebe, jebote, ko da ne znaš to. Nalazim tisuće izgovora da održim našu vezu netaknutom. Nevinom. Ipak, upitao sam zašto samo jer sam osjetio da te je zaposjela nekakva snažna, potpuno mi nepoznata sigurnost. Kao da je potajno rasla u tvojoj utrobi. Poput embrija živog bića nepoznate, ali ne i nepoželjne vrste. Iako me izluđuje taj tvoj arogantno-zapovijedno-koketirajući ton. Možda si upravo danas odlučila me oteti i spremi u sebe, a? Konzimirati, voliš naglasiti. Kondomi su mi prvi pali na pamet, ali samo u smislu da ih namjerno zaboravim. Da zajebem ful. Želio bih te gledati izbezumljenu, ljutu, strastvenu, kako prevrćeš po torbici tražeći primjerak *durexa*. Hoćeš li me na kraju, kada shvatiš nedostatak zaštite (jer, Bože, valjda znam da nikad ne rabiš takve stvari i, da, jebote, znam za tvoju stabilnu osmogodišnju vezu u kojoj se točno zna kada je odobren pristup i koji su načini i mjesta pražnjenja prikladni!) jednostavno odjebati i napokon odustati od ideje spajanja, kako mi već godinama dosađuješ s najpoželjnijim muškarcem kojeg si ikad upoznala. Odugovlačio sam, shvatili ste.

- Želim te vidjeti. Došla bih po tebe. Ali tek iza 10 navečer kada svi koji su naumili već izađu ili su spremni za spavanje. Znam da ne želiš da nas vide zajedno. Uostalom i ja se, primijetio si to zasigurno kad god si me vozio, sva stisnem u sjedalo ne bih li ostala nezapaženom.

Pa, možda... jedine su riječi iscijedile se iz mene. Htio sam dobiti još na vremenu, zamijeniti jednog rezervnog igrača koji se uvijek zagrijavao na klupi u dijelu mozga. Morao sam odmjeriti njezinu primamljivu i razumnu ponudu. Djeluje mi potpuno novom - zajebano ohola i diskretna. Neodoljivo oprezna. Budući je nisam jebo 5% svih ovih godina, a tek je prošla godina-dvije otkako si me nogirala i sjebala nam gotovo riješen brak, odnos snaga se izmijenio pa sam si dao mašti na volju. Zamišljao sam to naše intimiziranje. Bez konkretnih detalja, sočnih ovih i onih dijelova. Samo suha terminologija intime kojoj nisam želio dodavati nikakve jebene predrasude i naučene lekcije. Nema restauracije originala. Ali, jebiga, materijal se sam počeo razvijati i sazrijevati. Kužite, ne?

- Vlado, hoćeš ili nećeš? Jednostavno, izaberi odgovor. Ne da mi se trošit više impulse na tvoje beskrajne unutarnje dijaloge!

Čovječe, nikada, ali nikada mi se nije obraćala imenom. Bio sam stjeran u kut. Replicirao sam poslušno i prestravljeno. Okej. Čekam te na busnoj stanici, kvarat iza deset. Kamo

ćemo?

- Prepusti to meni. Ovaj put vozim ja.

Isključila si se bez pozdrava. Moja te neodlučnost gotovo pokolebala u naumu. Još uvijek si bila u stanovitoj prednosti u odnosu na vlastitu plašljivost. Iako, znala si dobro da ništa još nije definitivno kada sam ja u pitanju i tko zna je li tvoj poriv da učiniš to upravo večeras opstao?

* * *

Zima je nekako ranije upala ove godine. Ili sam ostario? Jebiga, tako se katkad osjećam u studenome – peckavo šamaranje bure po licu, sluzave nosnice, kiša u lijevoj pa u desnoj cipeli, odvojeni listovi s drveća zavatlani vjetrom najprije do zamrljanih oblaka pa gravitacijom povučeni natrag, sljepljuju se s trotoarom. Veće nakupine takvih prirodnih otpadaka zaobilazim jer su jebeno klizave. I tu gubim trku jer me odvažniji i mlađi prestižu dok se ja vučem zamišljenom kao fol sigurnijom slalom stazom. Jebatga, četrdeseta je blizu. Sam. Priznajem, pomalo uživam u opojnim svojstvima i začinima samosažaljenja. Svoju perspektivu svodim na strah i nesigurnost s odličnim prosjekom djelatne i mentalne impotencije. Nestala je iz mene pozitivna energija, mladalačka mahnitost, nabildani kovasjebe stav. Cjelokupna prethodna efikasnost, ustrajnost i predodređenost nekom jebenom višem cilju raspala se u nepovrat. Osuđen na običnost bez mogućnosti upravljanja nadolazećim vremenom.

J-E-B-E-N-O.

Ali nema brige, još uvijek ne odustajem. Dakako, nisam baš više uvjerenja kako je život uravnotežen ravnomjerno između sretnog i nesretnog življenja; no krivo bi bilo ustvrditi kako ne umijemo opstati u ekstremnim uvjetima kad je sve sjebano i naopako! Evo, na primjer, upravo sada odlazim na spoj s iznimno uzbudljivom i vjerojatno najupornijom ženom ovog dijela grada. Ne, nisam zaljubljen niti išta sličnoga, ali pažnja godi mojoj posrnuloj taštini i predstavlja kompenzacijski surogat emocionalnoj pustoši u kojoj se nalazim.

Osim sitničava i materijalističkog duha, sve je na njoj privlačno. To joj pošteno priznajem i ukoliko bude inzistirala čut će da je u tome sadržan i tračak kakve-takve ljubavi.

* * *

Možda sam si svega 2-3 puta zahukao u ruke zadržavajući topli dah među dlanovima kada si zaustavila tatin auto ispred mene. Sumnjičavo sam isprva pokušao prodrijeti pogledom kroz šoferšajbu, uočiti te. Nije išlo. Jebala te ta tvoja crna oku otporna stakla. Posegnuo sam za kvakom. Jedva je škljocnula kad je iz unutrašnjosti *citroena*, valjda, suknuo na autobusnu stanicu oblačak tvog parfema. Onog zajebanog, japanskog ili francuskog. Nešto s hipnozom u nazivu. Špičasto metalnog.

Ej, pa nekako si mi drugačija, neodređeno sam govorio dok sam sjedao na mjesto predviđeno za suvozača, ali svejedno mi se dopadaš.

- Posijedio si. Jako. Dugo me nisi vidio. Jesu li ti se od toga urezale te duboke - prstima je nježno prelazila - usjekline oko očiju, čela?

E, pa jebi se. Nasmiješio sam se. Smrknut, naravno. Jeste li ikad osjetili stid zbog godina? Potrošenih uglavnom uzalud? Bez obitelji kao bez prošlosti - upravo tako sam osjećao. Lice mi se izduljilo pa sam pojeo plačljivo-patetični odgovor.

- Si odabrala cilj izleta? - upitao sam promatrajući skoncentriranost na tvom licu, čak i blagi grč dok stežeš pretjeranom, početničkom očevidno, silinom volan.

- Želim dotaknuti more. Umit se. Smočiti noge.

Jebote, ča si blesava. Po ovoj hladnoći jedino želim bit najbliže što mogu kakvoj pećnici, klasičnoj, na drva po mogućnosti. Da isijava i žari vrelinu po sjebanim vrhovima mojih živaca. Prebirao sam po kasetnim naslovima. Ziggy je zakon.

Sgt Pepper po originalnom scenariju. Dakle, programiran na CD-u i usnimljen Lennonovim redoslijedom. Simpatično. Zapravo jebeno fanatično. Brat, a? Pa još *Beggars Banquet* i *Flight Log*. Može malo Jeffersona, ča ne? Nisam sačekao odgovor. Intervenirao sam i po pitanju volumena. Tvornički ugrađeni zvučnici nikakvog posebnog zvuka, ali služe svrsi.

Imao sam još nekoliko stvari na umu priupitati te, ali iz mene je izlazio tek poluglasni šapat pjevušenja dijelova pjesama.

- Šta ti se čini? Kako vozim?

Gotovo rutinirano. Iznenadujuće s obzirom na kratkotrajan šoferski staž. Ma, boli me kurac

za tvoje vožnje! Briga me ako i upravljaš gradskim busom. Odabrao sam prvi dio odgovora. Odlično sročena laž. Dojmila te se jer ti je osmijeh preletio usnama. Nisi posumnjala u izrečeno već si samouvjerenije i čvršće prignječila mjenjač rukom. U trenutku je ljubomora zagrizla moju utrobu. Poželio sam da tako strastveno i jako stišćeš sebe kada si usamljena i mislima usredotočena na mene. Uz rukave i nogavice mi je prianjala opipljiva doza tvoga straha uvučena još tamo na stanici mojim ulaskom u *citroen*, valjda. Izoštravala je moju čulnost u omamljujuću svijest o krivici, prijevari, prekoračenju dozvoljenog. Budimo realni – čega bih se ja trebao bojati? Zapiljio sam se u daljinu farovima osvijetljenog asfalta grizući si zanoktice kažiprsta i palca. Rezultati ovih eksperimentalnih aktivnosti nisu imali za cilj dokazati ama baš ništa, već, jebiga, morao sam naći efikasan način kako odjebati tog crva sumnje koji rovari nešto o žudnji i želji.

Bešumni tok povremene polumjesečine lebdio je nad neizvjesnošću umuklog razgovora. Tihom gledateljstvu poredanom kraj ceste – žbunju, drveću, olupinama, odbojnicima, smeću razvrstanom po bijelim i šarenim vrećicama – doimali smo se poput zbunjenih glumaca čavlima pribijenim za podne daske. Situacija je zahtijevala akciju; život je, međutim, na slamku ulazio u nas.

Desni je žmigavac zatiktakao. Oprezno si skrenula na bijeli odvojak ceste koji si, vidjelo se, višekratno imala prilike upoznati. Način na koji si pak testirala otpornost amortizera u srazu s kraterima na makadamu, obrubljenim niskim – rekao bih ovako iza stakla – bodljikavim granjem, govorio je da nisi baš osobito ravnopravno sudjelovala u iskustvu upravljanja volanom prilikom sličnih istraživačkih pohoda. Na najširem dijelu ničega si zaustavila, povukla – nepotrebno, jebote – ručnu i isključila motor.

- Znaš, gotovo sam počela vjerovati da sam te zaboravila. Ne viđam te, dakle ne postojiš. Otprilike. Radoznalo sam te pratio dok si svečano izgovarala rečenicu. Stresne situacije i duboka priznanja bile su neizbježne točke dnevnog reda pri našim susretima. Stoga sam misaoni tok usmjerio u pravcu razbibrige: neispunjena porezna prijava za tekuću godinu, longplejka Johnatana Richmana tek pristigla iz amsterdamskog *secondhand shopa*, subotnji kup derbi s lokalnim drugoligašem.

Slegnuo sam ramenima odgurnuvši se blago od tvoje jednostavne privlačnosti. Živcirale su me proporcionalno rastavljene oči koje se stišću u tanke crtice kada ispituješ sugovornika. Zamuckivao ili meškoltio se od dosade u tvom društvu, bilo ti je svejedno. Nalazila si to sve zajedno provjerenim pokazateljima prijateljskog raspoloženja. I ja više nisam mario. Javiš se ili ne cijelu jesenzimuproljećeljeto, a sve odlazi uvijek i svake godine u približno isto vrijeme

zajedno s tvojim posljednjim pozivom, jebalo mi se živo.

U svakom slučaju, na ovom je mjestu more bilo posljednji put u tercijaru, prije kojih desetaka tisuća godina, i noge si mogla toćat jedino u gotovo zaleđenoj lokvici usađenoj na šljunkovitu putu. S glavne ceste je bilo nemoguće zapaziti nas, no blizina joj je bila neposredna i naglašavala je pojačani dojam kretanja i velike frekventnosti. Limenih objekata, ljudi i vremena. Ipak, ostali smo skriveni i sigurni.

Koji ti zapravo kurac hoćeš od mene? Sad kad si me uspjela odvojiti od stvarnosti? Vježbaš? Vlastitu poročnost ili kukavičluk, šta li? Povratio sam početnu bezvoljnost i prepustio se jeftinoj nedoraslosti. Glumim Engleza.

- Nije da mi nešto nedostaje (nikad nisi izgovarala „fali“, jer nije bilo književno. Kakvo sranje.). Ali ti za mene predstavljaš neku vrstu napetosti, neudovoljenog uzbuđenja. Je li to glupo? Jebote, nikad nećeš zaobići vlastite zapreke. Zarivaš mi nokte u dlan i jebu te posljedice tih drhtavih prstiju. Ali nije glupo. Čuvati ravnotežu između želje i ostvarenja.

Leđa si opušteno oslonila, izvijajući mišiće, stegna i ranjivu kičmu. Voda je počela kapati s lišća strmoglavljujući se na krov. Kao da si usnula otvorenih očiju - umrtvljenih ruku, neznatno istaknutog trbuha (je li mek?) što se jedva primjetno uvlači i ispupčuje svakim novim udisajem. Pratio sam rub zadignute kose na vratu. Isprepleteni kaos tankih mekih vlasi savijenih u niz malih šestica, počeo se kostriješiti. Kao uslijed blagog udara istosmjernom strujom. Stresla si se. Skupila noge, raširila šaku i čekala da položim svoju koščatu kvrgu od ruke u nju. Grčiš, pa popuštaš. Onda opet. Jako, slabije. Nije bilo nalik izazivanju. Već više nekoj igri. A onda si kapitulirala.

Prepustila si se ukazujući mi time na neodlučnost i spremnost prebacivanja odgovornosti na sebe. Kao da sam ja neki zajebani superčovjek kojem si željela ugoditi i pokoriti mu se. A ča je s onim moralno ispravnim profilom koji si strpljivo gradila o meni? A? Misliš li sad to odbaciti samo tako? Mrzim jebenu lakoću osvajanja!

Iz tebe je provalio pravi jecajući plač. Gušile su te suze. Uopće nisi marila za dostojanstveno ženstveno grcanje. Nisam to shvaćao. Tvoju žudnju i ne-žudnju, neobičnu poluljubav prema meni. Zagrlio sam te i držao, tješio a da nisam pojma imao zašto, blago te ljuljao. Žene. Jebote.

Kada si se pribrala, zurila si odsutna duha ne pokazujući ni najmanje zanimanja za oživjelu, pljuskom okupanu okolinu.

OKLIJEVANJA

kronika odnosa

(kratki roman)

Ljudi moraju razgovarati o nečem tek
da bi održali govorni organ u
ispravnom stanju za slučaj ako ikad
budu imali reći nešto što stvarno
ima smisla.

Kurt Vonnegut Jr., Cat`s Cradle

UVODNO POGLAVLJE: PLEASE ALLOW ME TO INTRODUCE MYSELF

Jednom, dvaput, dotaknuo me prstima po ramenu, odzdravio i kimnuo, što je u njegovom repertoaru mimike podrazumijevalo gotovo iscrpljujuće intimiziranje s osobom suprotnog spola.

Njegovo ispijeno i prečesto neispavano lice mirisalo je uvijek na neku neodređenu bjelinu. Sterilnost, gotovo. Svojim je ponašanjem jasno davao do znanja svima da je nepokolebljivo samostalan, da prezire novac i da se ne želi i ne umije prilagoditi.

I to nije bio iracionalan osjećaj. Upravo suprotno, vrlo stvaran, zbog čega me se godinama doimao poput izmišljene osobe na kojoj bi, kada bih poskidala sve dijelove odjeće i misaonih zidova, ostalo vrlo malo činjenica koje bi potakle bilo kakvo ljubavno uzbuđenje.

Ipak, iz još nerazjašnjivih razloga čulnost se u meni počela buditi. U početku sam intenzivno čeznula samo za dodirima po dlanovima i zapešću. Bila sam prinuđena postaviti si unutrašnje granice, a ipak nastaviti slijediti čovjeka egzotičnog morala, odnosno čovjeka sklonog pustolovini, dakle i meni, iako je on i prvo i drugo sebi vrlo teško priznavao. Ako uopće jest.

Muž i ja imamo velik, gotovo bih rekla okej, stan. Lokacija je relativno blizu grada, nasuprot crkvi. Kako volim tamnije prostore, ne volim prat prozore pa mi oni zadržavaju svjetlost s onu stranu, a osim toga na neki sam način ipak rob esteticizma. Ne higijene. Tako barem tvrdi Zdeslav. Da stalno glumatam i da lovim nadrealistički *feeling* francuskih filmova iz 80-ih. Nisam bila niti svjesna toga u tolikoj mjeri sve dok me nije bocnuo primjedbom da se

šminkam krvavo crvenim ružom. Ne bih li bila fatalnija. Odvratan je. Kad pogađa u suštinu. Zašto sam vam počela pričati o stanu? Pa jer sam htjela dovući Zdeslava u taj prostor na čije sam uređenje potrošila nevjerojatno puno vremena i ideja. Dobro, istina je zapravo da sam potpuno zabrljala u farbanju zidova i muž je napokon unajmio profi interijerista. Nekakvog arhitekta. Koji dizajnira super zgrade.

Jakov, suprug, trenutno je obitavao u vrlo zemaljskom ozračju. Jednostavno i ravno kroz stvarnost. Čak je i vokabular reducirao na nekih 15000 riječi. Takvom minimalističkom konceptu teško mi je bilo odoljeti a da ga ne zajebavam. Što češće, to mi je bilo milije. Ismijavati ga pri svakom potezu. Uskoro mi je, nažalost, ponestalo novih sjebat-lako-kratkih-rečenica, pa se njegove teme nisu dale više varirati, a kamoli nadmašiti. Za posljedicu je to imalo da me više nije podnosio pa se prema meni odnosio pomalo degradirajuće. Odlagao je u moju utrobu sve češće, kako smo počeli pucati po šavovima, svoju beskorisnu spermu. Rado sam ga primala jer je to barem isključivalo isprazne govorancije. A i lijepo smo obostrano svršavali.

- Bila sam nekidan u *sexy shopu*...

- Pa? Šta se to mene tiče?

- Srela sam... frenda. Onog, Zdeslava, ako se sjećaš?

- Šta se taj nije ubio? Ili nešto slično? Zaronio na 200 metara dubine, a prethodno ostavio boce na brodu? Otkud sad opet ovdje? Jede govna?

- Da, uglavnom se hrani po septičkim jamama... Zašto si tako ciničan i zločest? Imao je grdih kriza u životu, ali je isplivao nekako.

- Kakav je to beskoristan lik! Talentiran za liriku ko slon za suzdržavanje prdeža.

- Možda da, a možda uopće ne. Tankoćutniji je. To je sve. Osjetljiviji, da ti pomognem.

- Tako me nezamislivo boli kurac za njega da ne želim više poklanjati toj temi niti jednu sekundu svog vremena.

Lijepo je znao odvajati svoje vrijeme od našega. Pa, dobro. Neću mu ga više spominjati. Ne mora se brinuti. Sam je to tražio, zar ne?

II. O ČOVJEKU S KOJIM SAM SE ŽELJELA LJUBITI

Jedan kratki dio svog života proživio je aktivno, javno prihvaćen i hvaljen. Kada je sve prestalo imati smisla, pokušavao se istovremeno i povući i samostalno dokazati. No, ovo potonje, zadobivanje društvenog ugleda odnosno prihvaćanje suvremenika, nije dolazilo. Možda mu je u tome pomagao i raspljeskani široki nos koji je zaradio u nekoj tučnjavi, a koju nije uopće htio isprovocirati, kako je tvrdio, ili pak već prorijeđena prosjeda, gotovo stalno masna kosa.

Doduše, volio se zanositi mišlju da se ništa u njegovu životu ne zbiva nerazumno i s nekom osobitom potrebom. Smatrao je da slijedi sudbinske naputke utkane u prethodnim životima koje je, navodno, spoznavao u svojim hipnotičkim stanjima. Pa je iste zapisivao u slobodnom stihu u svoj rokovnik. Jakov je u pravu, znate. Niti jedna rečenica nije bila vrijedna citiranja. Nemelodiozno i jadno patetično. Poželjela sam se i ja izrugivati toj kolekciji banalnosti.

Zdeslav je bio sklon nekoj ekscesnoj udobnosti: izbjegavanju prevelike odgovornosti i svojevrсноj težnji prema tjelesnom skladu. Gotovo je podlegao napasti braka, instituciji koja idealno spaja ove principe. Uzmete sve kada poželite, ako uopće ikad poželite. U trenucima kada bi dosegnuo taj stupanj, preplavila bi ga monotonija koju je vješto znao pretvoriti u maštanje o idealno nevjerno-vjernoј ljubavnici, pomalo zločestoj, svakako egoističnoј i nadasve ljubomornoј koja bi ga plašila, zavodila i navodila na bijes, a sve to u vrlo kratkom vremenskom razmaku.

Naravno, u mnogim stvarima i tezama pružala sam mu podršku i to gotovo bezrezervnu, iako sam se prečesto u njegovu prisustvu nespretno reproducirala. On sam je ispravno naslućivao da nedovoljno razumijem njegova stajališta. Štoviše, bio je itekako osjetljiv na prenapete ljude koji su se silno željeli dokazati, a raspolagali su zapravo nedovoljnim stvaralačkim duhom i kreativnošću. Svejedno, rijetko je izražavao otvoreni prijezir i antipatiju prema takvom udvorničkom ponašanju, poglavito stoga što je bio osobito nadaren za razgolićavanje površnih emocija, a protiv kojih se vjerojatno i danas poluuspješno bori.

- Jebote, šta si tako nasrtljiva, daj se malo skuliraj. Pusti me načas da kontempliram.

- Otkad ti psuješ? Nisam te nikada čula da tako govoriš.

- Ej, slušaj, malo sam živčan i ide mi sve na jetru, a i udala si se u međuvremenu pa me uopće više ne zanimaš. Postala si prava baba. Fak of. Ili bi možda ipak malo maknula tu košulju sa sebe, a?

- Ne misliš to valjda ozbiljno? Sad bi me pipkao, ovako bez imalo uvertire, zavođenja, šuškanja? Čudan si...
 - Ma, zajebavam se. Uopće mi se ne da. A i vidim da si se u međuvremenu pretvorila u makovo zrno, s tendencijom smanjivanja prema jednostaničnom stvoru. Također je u blizini žena nalazio istovremeno i motivaciju za isticanjem i stanoviti strah od intelektualnog nazadovanja, budući je držao da je osobama suprotnog mu spola pripadalo ono duboko vezivanje za misterije života i rođenja, što je nama ženama urođeno, a ne ono naučeno i stečeno, dakle intelektualne vještine kojima je Zdeslav pridavao osobito značenje, pogotovo kada je nalazio i prave osobe za upražnjavanje istih disciplina. Nekako mi je dao naslutiti da ja nisam ta. Iako sam se silno trudila pri svakom susretu ga impresionirati, kako debelim slojem šminke tako i kakvom finom dosjetkom.
 - Znaš zbog čega mi je lijepo u tvom društvu?
 - Mmm?
 - Zabavan si mi i nekako me oslobađaš. Iako ne bih znala to baš definirat... možda autoritetom ili... mmm...
 - Da? A meni se naprotiv učinilo da te vrijeđam i da bi u afektu najradije mi facu držala priljubljenu uz asfalt iz polujurećeg prometal. Ako ni zbog čega drugog a ono jer kužim da si natrackaš obraze kako bi suze napravile specijalni efekt dramatično uvjerljivijim.
- Taj je znao učiniti me ludom i pretvoriti u 10-godišnji curetak čija je razredna simpatija upravo najavila prelazak u drugu školu, zbog ambicioznosti i komotnosti svojih napuhanih roditelja.

III. ZDESLAV - SAMOUGNJETAČ

Sebe je mrzio iz više razloga. Nedovoljno je bio hrabar da se suoči s nepravdom nanesenom sebi i drugima. Pritom je gutao goleme količine otrovne gorčine koju nikada nije uspio razgraditi i probaviti. Nikad nije bio sretan. Zadržavao je dostojanstvo, mladenačko maštanje i idealiziranje kao moguće protuotrove posebno samougođenoj tuzi.

- Ej, šta misliš, jel moguće ubiti se a bez posljedica na karmu? Pogotovo ako nekim slučajem preživiš?

- Pa, mislim, ne znam šta bih ti rekla... kad bi te kojim slučajem primili na tu filmsku akademiju o kojoj bulazniš, vjerojatno si ne bi postavljao takvu vrst pitanja.

- Pod 1. ne pitam sebe nego tebe, jebote; pod 2. zašto uvijek poželiš imat neki prigodni citat i izbjegavaš dat prvi odgovor koji ti je na pameti?; i pod 3. kako znaš da se to odnosi na mene? Točno je, doduše, al me zanima jel preočito? E, da, još 4. jel bi ti to bilo kul? Da znaš da se izležavam negdje pod zemljom i da ti više ne predstavljam nikakvo iskušenje?

- Ti si umišljeni ljevičar, i niš drugo. Stalno prigovaraš i djeluješ nešto kao altruistično, ali si zapravo svinja. Samo to. A šta se tiče ovoga gore: 1. ne; 2. ne znam; 3. da; 4. daaaaa.

Na trenutke mi se činilo da se ne prlja svakakvim mislima ili pak aktualnom politikom, već da silazi iz nekog paralelnog svijeta propovijedajući poetičnu pravdu među pučanstvom žednim čistog jezika, čije riječi još nisu uprljane dvosmislenostima. Ti su me trenuci navodili k njemu. Erupcija nježnosti lako bi me zahvatila i prepuštala bih se afektiranju nehотиčno začinjanim erotskim nabojem, što je njemu bilo teško prihvatljivo. Potom bi započeo njegov prenatlašteno samokritičan uzmak. Izricao bi sud protiv sebe i moje uspaljene euforije, iskazujući time ujedno odbojnost prema mom raspoloženju.

- Si skužila kako se svaki trenutak nabijen nekom neizrečenom požudom, a evo ja ga upravo razotkrivam, pretvara u komad teške tišine?

- Pa ne tišine, možda više zamrzavanjem kadra...

- Da, da. Jer se čini da će taj trenutak ispariti u zrak, mi se primirimo. Ko kad ti dođe isprđiti se pred pokojnikom i njegovom rodbinom u kapelici. A mora biti tih i dostojanstven prdac. Nikako ne rafalni, koji super opušta crijeva.

Imao je nespretnu sklonost da promatra ljude izdaleka i nekako u krugu. Upoznavao ih je izvana i izbjegavao rabljenje riječi, pa dakle i izravnost. Znao bi često dolaziti u tihi sukob s okolinom. Nije se sukobljavao ni s kim posebno. To je bila posljedica neke osamljenosti, ogorčenja i ne-sreće. Uvidjela sam, doduše, da je spretan diplomat koji neće izravno ukazivati ljudima na negativnosti i da je vješt u mirenju dvaju suprotstavljenih smjerova i stavova, ali činilo mi se da je to uvijek usmjereno otvaranju i razvijanju sugovornika. Zapravo onih koji su od njega tražili neku vrstu savjeta.

IV. ZAMJENICA MI, NIKAD PRIMJENJIVA NA FANU I ZDESLAVA

Naš sam odnos smatrala bezimenim. Zdeslav ga je zvao bizarnim. Postojali su zagrljaji, obožavanja, razmjena stavova i, samouvjereno sam smatrala, emocija, no bez uključivanja putenosti. Sebe sam, naime, smatrala čestitom i kreposnom. Sklonu doduše koketiranju, ali priklonjenu katoličkom duhu i vjernom suprugom. Oduška sam nalazila u maštanjima i, nekako, uspješnom preusmjerenju strasti od njega k mužu. Zdeslavova bi mi fiktivna ruka premostila elektricitet od pupka nadolje i natrag do vlastnih korijena, zadržavajući suviše riječi na vrhu jezika. Stvarala sam akumulacijsko jezero neostvarenoga grijeha. Prepuštala bih se iscrpljujućim iskustvima s vlastitim suprugom koji je, ništa ne sluteći, u tome nalazio razumljive šifre naše cjelovitosti i, nadodao bi potom trijumfalno, izraze univerzalne konstante.

- Šta ti je? Šta si tako napaljena? Od čega si toliko jebežljiva?

- Ne znam, privlačan si mi, a bila sam i kod one astrologinje pa mi je rekla da sam u fazi intenzivne potrage za fizičkim kontaktom.

- Malo sereš. Al okej. Neću se žaliti ako misliš na nekog drugog. Svejedno mi je dok ovako briješ.

- Kako misliš, brijem?

- Pa, ovako, droljasto. Odjednom si puna mašte i spremna na svašta. Dobra si, ukratko.

- Puno smo toga prošli zajedno, a dobro znaš da si mi prvi i jedini muškarac u dosadašnjem životu.

- I to je moguće, da. Kao da sam ti prvi, ali u međuvremenu isprobavaš seksualne tehnike, valjda, na tim kristaloterapijama, kod psihologa, ili gdje god već. Nadam se samo verbalno, ne i praktično, i nekako si mi mutna. Siguran sam da muljaš nešto.

- Ljubomoran si na nekakve duhove od prije. Dosadno mi je to. Jesam se odrekla svih, spalila pred tobom i dnevnik i stare fotke iz škole, odjebala sve muško društvo samo da mi prestaneš zvocati?

- U najboljem slučaju, sve je to točno. Spalila si sve fizičke dokaze tvoje tajne povijesti, što ne znači da si se i konačno obračunala sa svime. Jel tako?

- Teoretski si u pravu. Ali ovo nas sad više ničemu ne vodi.

- Baš. A nisam ni tužan zbog toga. Nimalo.

Kada sam Zdeslava tek upoznala, služila sam se svakakvim sredstvima ne bih li mu se približila. Silom sam prodirala u krugove u kojima se kretao moj budući ljubavnik i spretno spajala životne ambicije s ovom neobičnom strašću prema ipak nepoznatom muškarcu. Nisam shvaćala da ga je moja mladost zapravo odbijala i sljedećih je nekoliko godina (!) izbjegavao moju nazočnost objašnjavajući je različitim, ali meni uvjerljivim izgovorima. Unatoč tome, kad god mi se pružila prilika, približila bih mu se i iznudila od njega razgovor ili bilo kakvu vrstu pozornosti pazeći pri tome da to nikad ne postane konspirativni šapat koji bi upućivao okolinu na moguće udvaranje. Dakako, učestalost mojih pokušaja on je ispravno tumačio pa je zauzimao stav zbunjenosti i ravnodušnosti, pomiješan sa strahom od silne nametljivosti.

- Čuj, bezveze sam ono rekao da mi sličiš na Sherilyn Fenn. Super mi je ta ženska. Al ti baš nemaš nikakve veze s njom. Sori.

- Znači, samo si me htio time općiniti, a? Natjerat me da uopće skužim koja je ta glumica iz sapunice? *Twin Peaks* fufica sposobna jezikom učvorit peteljku trešnje? To te je impresioniralo?

- Ne. Da. Možda.

- U svakom slučaju, ne bih htjela da si umisliš da sam ovdje samo zbog tebe.

- Dobro. Shvati da si ti lijepa, mlada i da bi mi bilo zabavno s tobom prošetati gradom i siguran sam da bi polučili neki efekt okretanja vratova za nama. Ali ne želim stvoriti uvjete ni za kakve intrige i ogovaranja. Jasno?

O Zdeslavu sam saznala tako da sam u epizodama povremeno propitkivala okolinu i njega samoga. Željela sam biti dijelom mu slabosti i iskušenja. Uvijek sam u njegovoj blizini treperila i osjećala potpunu pristranost i iracionalnu pripadnost njegovim riječima i postupcima. Imao je tu sposobnost, mogla bih je čak nazvati sklonost, prema oslobađanju. Znao, onaj osjećaj koji uspješno balansira između odgovornosti te stanja potpune razuzdanosti i prepuštanja strasti. Tad sam ga voljela i mrzila najviše.

V. EROTSKI DIO KOJI SE MOŽE PRESKOČITI

Vezala sam se pupkovinom za nj, čas sestrinskom, čas ženskom, miješajući intenzivno ta dva odvojena svijeta, gurajući ga od sebe i gnječeći ga do bola u prstima. Jednom smo prilikom ostali sami, ostavljeni od svih, stiješnjeni u nekom prostoru. Govorio je o nazoviznanstvenim dostignućima na polju telepatije i telekineze, ali svakom sljedećom riječju ja sam se misaono udaljavala jer je od mene tražio, budalasto sam se sebi opravdavala, ambicioznu razumsku jedinku. Gledajući ga kako otvara usta, gušila sam se zrakom istisnutim iz njega, obuzeta sigurnošću i pribranošću. Uočio je ukočene bore na čelu i prestao govoriti, pustivši ledenu tišinu između nas. Do tada nisam primjećivala paru koja se stvarala u zraku iz naših ustiju i miješala u jednoj točki. Nije mi to rekao, ali mislim da me prvi put shvatio ozbiljno, ne namećući mi dalje verbalnu prevlast. Izgledalo je kao da se povjerava i pokazuje kakvim jest, u krajnostima svoga mraka i svjetla.

- Nadražuješ mi oči.
- Pretpostavljam da ne voliš nered u životu. Katkad mi se čini da u rukama držiš rašlje i tražiš spokoj umjesto nemirne vode.
- Zapravo, nešto poput jezera. Od mlijeka.
- Takvo što ne postoji. Nadam se da si svjestan toga.
- Glupost. Naravno da sam uvjeren da je to stanovita izvjesnost.
- Priznajem, razlikujemo se u pristupu kao dvije suprotstavljene religijske koncepcije. Ali ne tako drastično.
- Hoćeš reć, da unatoč drugačijoj vizuri svugdje naslućujemo božansko?
- U konačnici, baš tako kako si sročio.
- Bulšit. Samo te provociram. Ja sam zemljak, podložen svjetovnim iskušenjima.

Zamišljao me zaklopljenih očiju, malo zakrenute glave. Dopustila sam te fantomske dodire jer sam ih i sama priželjkivala. Ubrzo se pribrao, osmjehnuo i prezirao sebe zbog, kako je smatrao, ove okrutnosti prema ženi mlađoj od sebe više od deset godina. Nastavila sam ga slijediti, gotovo bolesnom odanošću. Stavljala sam svoj karakter na kušnju pred suprugom i javnošću, ponekad bez obzira na posljedice. U idućem neobičnom slučaju, pred mnoštvom,

približila sam mu se i prislonila svoje lice uz njegovo, privučena snažnim magnetizmom i nekom opasnom grešnom željom.

- Ej, koji ti je? Daj odjebi malo dalje od mene.
- Nemoj se stalno skrivat, pliz. Imam dojam da si mi nevjeran.
- Al si šašava. To što se mičem od tebe je zato da te pokušam bolje razumjet.
- Više bih voljela da i mene uključiš u to shvaćanje. Zar se to kao mene uopće ne tiče?
- Ma, čuj, kad ti prestaneš izbjegavat bračne obveze, možeš mi se javit. Jer potpuno kužim kad se pošteno poševiš. Sva sjajiš. Bljak.
- Neću poricat takvo što. Ako te može utješit, Jakov jedva suspreže bijes.

Činio mi se na rubu suza...

- Ne da mi se to slušat. Ako mu već muljaš, onda barem budi lojalna i ne pričaj svakome kakav je kad ga ti zajebavaš. Može?
- Samo tebi to pričam, valjda znaš.
- Ne pijaža mi se to. Odvratna ti je ta osobina.
- Obožavam kad tako popuješ. Svejedno, želim da znaš da sam ovih posljednjih dana, i pogotovo kad te vidam, upoznala svoj drugi moral. Sve mi je nalik stanju u kojem se nalaze anđeli, kojima ništa ne znači vrijeme nego su jednostavno sukladni s vlastitim postojanjem, nepodložni brojanju sata. Čemu robuje čovjek.
- O, jebote, čitali smo filozofiju, a? Duhovni svijet u procesu kretanja iz unutra na van? Jedino šta tebi ide unutra i van je njegov kurac. Malo u usta, pa malo u međunožje.
- Malo si mi sad prevulgaran. Ovaj čas me to ne pali.
- Ma... možda sam pretjerao. Nemoj mislit da prezirem sve takve osjećaje koji nisu na neku foru propisani zakonom ili po predviđenom mjerilu. Sori. Ako sad krenemo pak u raščlanjivanje tih momenata, moglo bi se pretvoriti sve u neku sluzavu žabokrečinu, konačno se pretvorivši u slabost. To ne želim.

U trenutku se učinilo da su svi nestali ili da su se preselili u neku drugu, paralelnu dimenziju

izvan stvarnosti u kojoj smo ostali Zdeslav i ja. Nije se zaljuljalo tlo. Osjetila sam svoj miris koji je on uvlačio u nosnice, što me podsjetilo na potvrđivanje našeg dvosmjernog odnosa. Prizvavši u pomoć posljednje dijelove svijesti, shvatila sam da je moj prijašnji samostanski jednostavni način života nestao u prošlost, a mjesto mu je ustupila, preskočivši sadašnjost, preobrazba duhovnih odnosa u svijet putenosti, krvi i mesa.

VI. NA KUŠNJI SMO SVI PA TAKO I OVO DVOJE

S vremenom smo se prepustili raspravama o preljubu, razvodu, dakle temama koje su dovodile u pitanje našu prethodnu disciplinu vjernosti koju smo tako dobro savladali, a koje smo se uspješno i odgovorno pridržavali. Zaključili smo na temelju elastičnih moralnih teorija da nam je sve dozvoljeno, iako se plašimo mogućeg udarca sudbine uslijed nakupljenoga grijeha.

- Šta mi zapravo radimo, ovako gotovo držeći se za ruke? Jel to samo radoznalost? Ispipavanje terena?

- Kad bih stvarno znala, odgovorila bih ti. Čini se da mi je sve nevažno kad sam u tvojoj blizini. A opet čim se vratim doma...

- Nemaš snage se odupirati njegovoj ljubavi? Ili jednostavno ne želiš izlaziti iz tih već oprobanih gabarita provjerenih emocija?

- Jači je od tebe...

- Kako znaš? Nismo se nikad pošorali, bacali kamena s ramena, pljuvali u dalj, ganjali ženske... Ajde, jedino je možda njegov stari snažniji od moga.

- Kad smo kod toga, rado bi te on razvalio po zubima. Smatra da zaslužuješ.

- Pa, očito mu ne govoriš kako stvari uistinu stoje.

- Nevažno je sad to. Htjela sam onim "jači" reći da se cijeli tvoj svijet pretvara u liliputanski imperij. Nešto sasvim maleno i beznačajno.

- I zašto se iznova vraćaš k meni? Da prodrmaš vlastiti spolni život? Ili da izbjegneš u drugi svemir? Da provjeriš jesi li za taj vanjski svijet već mrtva upravo stoga što si udana?

Nastavili smo poduzimati ništa, u čemu je prednjačio Zdeslav. Zapravo, mislim da je uživao u novonastaloj situaciji neodredljivih kriminalnih radnji. Njoj, kasnije ćete je upoznati, iz zabave je suprotstavljao legitimnost zdravog odnosa čiji smo predstavnici, paradoksalno, bili upravo on, u svojoj zaručničkoj vezi, i ja u svom braku. Saznavala sam nove pojedinosti. Samo je jednom iskreno želio brak i potomstvo. Tu je ženu uvijek dočekivao malim darovima i velikim riječima koje joj je poklanjao bez ikakvih ograničenja. Nakon ne baš sretno okončane epizode, nazvavši je emocionalnim samoubojstvom, prvi put spoznaje snagu razuma koji postaje centralni orijentir u komunikaciji i odnosu između dvoje ljudi. U slabosti ovakvih rijetkih trenutaka pretvarao bi se u zalutali komet koji žudi da ga neki stabilni planet zarobi u svoju putanju.

- Nisam se nikad zamišljao u svim tim emocionalnim sranjima u kojima sam se zatekao. Doživljavao sam se ipak romantikom. Asocijalnim romantikom individualistom, doduše.

- Srednji je pojam malo neobičan u kombinaciji prvog i trećeg, ne misliš li?

- Ne, jer držim da ono služi upravo kao ravnoteža da ne skončam kao potpuni anarhist. Ili ko nekakav budalasti agresivni revolucionar. Poguban za okolinu i za sebe.

- Tvoja te uvjerenja čine prilično sigurnim, ne brini. A i mozak ti je preopterećen ugađanjem drugim ljudima da bi u potpunosti odlijepio od stvarnosti.

- Čekaj malo, želiš li reći da je moje ponašanje predvidljivo u svakoj prilici zbog toga?

- Naprosto mislim da si okej tip. Spadaš u one koji njeguju bezrazložnu dobrotu i uvijek su ljubazni bez obzira na situaciju.

- O, džizas. Pa, jadno mi je to... takvom opisu još samo fali da obilazim misu svaku nedjelju od 6 ujutro, i još plus sve umjesto da čupkam dlake iz uha od dosade na klupici, skupljam milodare i pjevušim uz orgulje.

- Šta bi ti? Promovirao dekadentnost Berlina iz 30-ih godina?

- Ma drek bi ja od pasa se furao na fejkanu dekadenciju. Nije stvar u načinu življenja. Pogotovo u takvim krajnostima.

- E?

- Pronalaženje sive zone se može činiti nekome lažno i isforsirano, ali je jedino realno i

moguće za čovjeka. Barem za ovog ovdje. Ja, dakle, živim za neke vrijednosti, što istodobno ne znači da ih i primjenjujem. Pa ćeš mi ti sad replicirat da je to licemjerno. Možda si u pravu. No, sve moje aktivnosti su usmjerene prema adaptiranju stanovitom idealu koji me zaokuplja, a što bi trebalo značiti da ću s vremenom odbaciti moguće zablude s kojima sam živio u korist novostečenih iskustava i spoznaja.

- I pritom ne misliš da je uopće važan faktor vremena održavanja tih disciplina? Zar se zbog toga ne dogodi da pogubiš frendove po putu? I ljubavi, naravno? Ti pričaš o ogromnim vremenskim jedinicama u trajanju od po nekoliko godina.

Tvoja transformacija postaje ti suštinom, namjernim procesom. Više nije prirodan čin, nego samo i isključivo umni doseg.

- Jebiga. I ljudska je civilizacija prošla stanoviti razvoj. Do pred koje stoljeće mnogi su mislili da je inkvizicija jedini i mogući institut za očuvanje istine, tad zvane dogmom, a ti su zanosi ljudske mašte imali nesagledivih posljedica u povijesti. Iz današnje smo perspektive tek načisto da je to bila ogromna pogreška. Kao i let Enole Gay do Hirošime.

Društveni status i stabilnu vezu (ovo drugo doživljavao je uzvišenim), dakle stanoviti dvostruki sustav, narušavala bi izvjesna iskušenja u koja je zapadao, iako to možda nije htio, ali im se isto tako nije ni odupirao, izgovarajući se hipersenzibilnošću. Izgradio je način tranzicije iz čistog, još uvijek neoficijelnog, ali već dovoljno dugo uvježbavanog, obiteljskog u onaj tajni, polupostojeći i teško dokazivi, ali itekako opipljivi stil života. Pred sobom je već uspješno falsificirao razloge tomu, interpretirajući ih i meni i sebi u korist.

VII. FANA SEBI PREDLAŽE KRANJE RJEŠENJE

Moj je krajnji cilj, ipak, bio da Zdeslav postane otac naše djece i suprug, stoga su nastojanja da ga pridobijem bila jasna - željela sam mu pomoći i usmjeriti mu žudnju evoluirajući je u čvrstu/postojanu ljubav i to putem opreznog platonskog odnosa koji smo njegovali. Čak sam i ljubomoru, koju sam osjećala prema Minji (o njoj je riječ, da), počela oblikovati najprije u tolerantnost, a kasnije gotovo u voljenje, što je bila donekle posljedica zavisti i divljenja prema ženi koja ga je uspjela potpuno osvojiti.

- Brbljanje o tome kako smo se Minja i ja međusobno opčinili, zapravo prepoznali, neće baš pomaknuti naš odnos nabolje.

- Svejedno mi takva priča opušta mišiće, i kao da smo znatno bliže nakon toga. Mislim na tebe i sebe. Daje mi osjećaj zajednice, makar fiktivne.
- Shvaćam. Valjda je riječ o nekoj vrsti volje, nečemu što te tjera u neprestanu aktivnost. A kad je neko tijelo, mislim na fiziku ovog trenutka, nikako ne na seksualnost, u stalnom pokretu, ono proizvodi toplinu, a samim time mora i sagorijevati, trošiti se. Bilo kakav zastoj za tebe bio bi kraj.
- Više to doživljavam kao nadopunjenje onog što zaista u svojoj prirodi jesam. Kao nekakav estetski dodatak postojanju. Uostalom, ne znam to bolje riječima objasniti negoli da mi ručni zglobovi i članci prstiju jedva primjetno počinju otkazivati poslušnost. Kao da sam u nazočnosti, nemoj se smijati ovome što ću reći, proroka.

No, isto tako, uslijed ljubavi koju sam osjećala godinama, a koja se nikad nije raspukla razmjenom emocija, već je gotovo očajno ostala tinjati, željela sam se Zdeslavu bezrezervno podati, ali ovo nikad realizirano fizičko čuvstvo sam počela zamjenjivati povremenim, potom učestalim, prijezira vrijednim trabunjanjima o sređenu i usidjeličkom životu, gledajući u tome, po Duhu svetom, odricanje od svjetovnih iskušenja te stjecanje prevlasti nad nedvosmislenim signalima nagona. U razgovoru sam upitala osjeća li ikakvu ljubav prema meni. Odgovorio je da zapravo nema što reći ženi koja ga tako savršeno pozna i "s kojom doduše ne dijelim krevet, ali koja ima uvid u gotovo svaki kutak mojih misli, a možda i utrobe. Razaznaješ li ti, utrobom, Fana?" Naglasivši mi ime, upitao je okrznuvši mi krajičkom oka desno uho. Mehanički, ruka mi je poletjela prema slušnom organu, popravljajući naušnicu. Nesigurno i zavlazeći priznala sam mu da u sebi zaista osjećam neobičnu aktivnost, koju obično inicira bilo što vezano uz njega. Nadovezao se riječima da pripadamo istoj stranci i da informacije razmjenjujemo odgovarajućim, trebalo mi je vremena da otkrijem što se krije iza ove anglo-upadice, *feedbackom*, ali pritom ne želimo izgovarati riječi jer time demistificiramo upravo onu nesvjesnu djelatnost koja se zbiva u našoj unutrašnjosti, a upuštanjem u definiciju ljubavi zaključio je "mogli bismo samo raspršiti one zamršene poglede koje nehotimice emitiramo u smjeru privlačne sile".

VIII. DVOJBA: U JAKOVU (NI)JE SPAS

Tada još nisam to ni naslućivala, ali bio je ovo jedan od naših posljednjih susreta gdje smo, pa recimo to - "ljepljivo", razmjenjivali riječi. Prema zakonu da nakon dužeg vremena zatišja, odnosno neke konstante u našem prijateljevanju, dolazi bura, on se neočekivano u

potpunosti okrenuo od mene, vraćajući se u prijašnje stanje odbacivanja svake komunikacije i dodira. Budući da nisam nikad realizirala plan približavanja Minji, pa ga onda, kako sam mudrovala, zajednički odbacile, morala sam se direktno Zdeslavu obratiti, poniziti se i zamoliti ga za bilo kakvo objašnjenje. Dvaput se uspješno izgovorio bez trunke strasti u glasu i ja sam se na koncu našla jezivo osamljenom, s mučnom željom da ga izvrijeđam i povrijedim zbog neudovoljenih strasti koje sam morala nastaviti nositi sama sa sobom neupadljivo, a zadržavajući pritom ženstvenost. U tom nesretnom periodu Jakov se željno htio približiti, a ja bih mu to vraćala stajanjem satima, ili minutama, naslonjena ratoborno na zid, svjesno mu pokazujući neopravdanu mržnju. Uzalud se trudio nametnuti mi svoju volju ili želju, ili čak i zapovijed. Stajao bi tako, onoliko dugo koliko mu je dopuštalo slobodno vrijeme, ispružene ruke u mom smjeru, kao da traži otvorenu knjigu upravo na određenoj stranici.

- Zašto mi tako uporno želiš pobjeći?

- Ovog trenutka jednostavno ne mogu te smisliti. Točka.

- Nisam mogao ni zamisliti da ćeš se ovako ponašati... kao da ti kompas svako malo potpuno poludi. U čemu je problem? Dal te gušim?

- Molim te, molim te, molim te, nemojmo ponovo o tome!

Sreća kakvu ti zamišljaš nije definitivna i gotova stvar! Sad, ovaj čas, život s tobom vidim kao parcijalno rješenje! Prinudno stanje u koje sam dobrovoljno pristupila, ali od čega mi se povraća!

- Fakat me jebeš u zdrav mozak. Isto tako i ti moraš znat da se moje emocije iscrpljuju i mijenjaju, svakim danom sve više što si ti nepodnošljivija. To što se ja ne derem sad je samo stvar susprezanja i odgoja. Ali ni to nema vječni rok trajanja.

- Da samo znaš kako mi je to svejedno! I to što si slab i na rubu bijesa i što želiš da se istog trena skuliram i bacim ti se u naručje i da se poševimo i ostavimo iza sebe svu galamu! Jebe mi se! Ne želim postupati suprotno onome što osjećam!

- Meni se gadi tvoja teatralnost, ozbiljnost kojoj nisi dorasla i taj stav ko da boga držiš za jaja. Odjednom si zasićena i mene i braka i želiš da te otpustim od sebe pa misliš da će time biti riješeno sve. Naprosto, to nije moguće.

- Šta mi više prijetiš, to sam ti dalja. Ne možeš me prikovati za sebe.

- Naravno, naravno, vidim da si u sebi stvorila posebni svijet i da si se ufurala da u njemu stječeš neku jakost i trajnost. Ali, draga moja, to je zabluda. Uobičajeno ljudski si prevrtljiva i predvidljiva u toj nepostojanosti i mišljenja i emocija.

U sebi dotad nije nosio zlo, ali embrij istoga se počeo razvijati mojim odbacivanjem njegove blizine i dodira. Ta je zloća bila usmjerena prema, Jakov to nije znao a možda i jest, nepoznatom muškarcu koji mu oduzima njegovu potrebu i sigurnost da postane središtem toplog životnog, pa i prosječnog okružja koje će sačinjavati djeca i supruga. Uvidjela sam da se zbog nedostatka onog prvog osjeća osramoćenim i kao izopćenim. Nije se radilo o tome da bi time osigurao i potvrdio našu zajednicu, već je u njemu postojao ekvivalent majčinskom – dakle, ono nešto naslijeđeno genima što nosi u sebi odgovornost i život.

Na koncu svake slične seanse odlazio bi uplašen iz sobe sa sve većim brojem upita. Nije zaslužio moju okrutnost, ali trenutačno potpuno okrenuta sebi i svome bolu, nisam mogla dopustiti da me vezuje svojim tumačenjima bračnih dužnosti. Zamišljala sam njegov ustajali dah kako puze po mom vratu i ušima, kako me rukama odvlači u sobu uvjeren u moju ljubav, a nesvjestan činjenice da je mrtav. Nisam više mogla glumiti strast koju nisam potrošila, ali sam očajno trebala Jakovljevu sigurnost. Nisam znala kako ga upozoriti da ukroti moju bujajuću netrpeljivost.

Kada je popustio prvi šok od Zdeslavova napuštanja, nakon nekoliko dana, tjedana, mjeseci, počela sam učiti odupirati se ravnodušnosti i stjecati izgubljenu sigurnost.

Ugovorila sam sastanak s Jakovom, iako smo tijelima pripadali istom prostoru sve vrijeme moga zastranjivanja. Htjela sam da odgurne sve moje misli preko balkona, da me nijemim jezikom i grubim rukama zgnječi uza sebe i podsjeti da je još ovdje.

- Oprosti, oprosti 100 puta za ono... ne znam šta mi je bilo. Obuzela me neka užasna slutnja da sve što radim je najobičnija šablona, utabani put generacijama unatrag... nešto od čega se moram distancirati.

- Bojim se da mi nisu dovoljne isprazne rečenice, znaš... hoću reći, oprosti ti meni na sumnjičavosti. Uvuklo se u mene i nalazim tisuće razloga za održavanje iste na životu. Naprosto jer želim preživjeti.

- Ja, ja... ne znam pronaći vlastito mjesto u općoj hijerarhiji... odnosno svjesna sam da unatoč želji da se izoliram od tebe, nas i svega, samo pojačavam ovisnost koja je puno ranije obavila svoje pipke oko mene. Kad bih samo mogla prihvatiti činjenicu da sam dijelom

cjeline...

- Iz svega što si rekla zaključujem da si još uvijek hirovita i neodredljiva, i unaprijed se već opravdavaš za buduća pomračenja emocija... želiš se prilagoditi, ali ti to ne dopušta nešto unutarnje, neizrečeno. Jednostavno nisi iskrena ili ne vladaš jezičnim izrazom dovoljno precizno da bi definirala svoje stanje. Ovo je posljednje možda samo moja nada.

Tresla sam se od pretjerane obzirnosti kojom mi je pristupio ili od hladnoće koja me zahvatila jer sam željela biti privučena. Baš kao što sam i pretpostavljala, naglo sam omlitavjela i smežurala se od naviruće mahnitosti, mada sam u sebi nalazila i brutalnosti. U pogledu sam mu uočila strah od moguće potpune odbačenosti.

Izmučen i rastrgan, povlačio se preda mnom i napokon izjurio iz stana.

IX. JAKOV - ČOVJEK S PROPELEROM NA NOSU

U općoj vrevi grada kao da se oporavio. Prepustio se guranju, sudaranju ramenima s nepoznatim ljudima i otvorio kiši da uđe i ispere mu nutrinu. Trebao je prije dopustiti sebi ovu namjerno izazvanu anarhiju i raspad zakona kretanja.

Nikad nije vidio Fanu takvu, poremećene percepcije. Lice joj je izgubilo svjetlo. Pred očima mu je titrala grimasa i izraz odvratnosti. Znao je da se mora uhvatiti u koštac s njezinim, očito tajnim unutrašnjim životom. Sada je htio samo isključiti se iz opće centrale ljudskog napajanja.

Čistih očiju jasno je vidio da je Fana već duže vrijeme bila prožeta kao nekom mističnošću i uzvišenošću, što je dakako pripisivao njezinom entuzijazmu u tek utemeljenoj školi joge, kristalima ili čemu već, no svojim je tijelom, smatrao je, itekako pripadala svjetovnom i njegovom životu. Ipak je oko sebe počeo preventivno podizati zid samoće.

Pod njim su se otvarale ulice, poznato obične i razriješene postnovogodišnje svečanosti. Lice mu je prestalo odavati izraz zbunjenosti i prisilnog smiješka. Kao da je izbjegao pogibelji. Da, svakako je bolje, razmišljao je, što me ovako odbila. Užasavao se jeftine komedije koju mu je mogla prirediti uz malo popratnih efekata okretanja očiju i namještenih strastvenih vriskova.

Pomiješanih emocija, pokušao je razabrati koliko su bili skloni jedno drugom. Čas je osjećao

da se uzdiže, a već tren kasnije da se raspada. Misli i osjećaji su rascijepili svoje tokove... Koliko je samo puta znao gledati njezine usne iz kojih nije mogao ništa čuti. Vrlo je dobro znao da ga njezina dominacija plaši i kad god bi tako što osjetio u zraku, isključio bi se iz stvarnosti montirajući sebi propeler na vrh nosa i letio iznad svoje i njezine glave. Bilo mu žao što nikad nije imao smjelosti suprotstaviti joj se i primiriti je. Svjestan je da mu je potrebna ljudska toplina. Mučila ga je vlastita nemoć i želja da prisloni tijelo uz njezino, iako mu svojim nervoznim pokretima nije pružala onaj tako potrebni majčinski mir, kako ga je u sebi nevoljko definirao.

- U prvi mah, kad smo tek počeli spavati zajedno u krevetu, učinilo mi se da se ful naslućujemo, ono, da poznajem sve tvoje sklonosti. Znao sam kad bi te nešto našivciralo i kad bi zbog tog bila manje prijateljski raspoložena. Čak mi i nije smetalo što tako uporno hrčeš.

- Ali to je bilo tako, na početku. Sad ni 5 ni 6, skupiš posteljinu i preseliš u drugu sobu. A meni je to strašno. Da ti toliko smetam da ponekad pomislim i da sam ti odvratna.

- Ne pjeni se bez razloga. Moram naprosto spavat, a istina je da mi je s vremenom to što sam držao dražesnim, tvoje brujanje i komešanje u krevetu, postalo naporno. Proći će. Siguran sam.

- Htjela bih to jako. Da me prestanu proganjati more, i te jurnjave i hrpa misli koje me zasipaju kad se ušuljam k tebi. A i, jebiga, taj fiziološki čimbenik, sinusi vječno začepljeni.

- Najčudnije mi je što, barem prema tvojim riječima, nikada prije nisi imala takvih problema. Pa kad sve zbrojim, onda ne mogu a da ne pomislim kako sam ja uzročnik tih problema. Odnosno da je taj nemir takve prirode da komunicira sa mnom isključivo u snu, podsvjesno, a da u svojoj suštini ukazuje na tvoju nesposobnost prilagodbe novim uvjetima života.

- Ma, možda je samo neki glupi poremećaj, ko zna čime uzrokovan.

- Ili se još uvijek ne odričeš samostalnosti, ha?

- Kad sam se udala, istupila sam iz dotadašnjeg ružičastog djetinjeg svijeta sa stvarnom željom da se potpuno združim i prionem uz tebe, u dobru i u zlu. Obećala sam. Kanim to održati.

Još prije negoli su se vjenčali, razgovarali su o djeci, u čemu je prednjačio Jakov. Priču je podcrtavala pak Fana i to, na trenutke, fanatično sebičnim planovima u troje ili četvero,

isključujući sve njegove i njezine prijatelje iz budućeg konteksta. Uvijek se rado prisjećao, sama je to naglašavala, koliko je teško i bojažljivo otklanjala svoje strahove i nesigurnosti pred njim. Kako ju je upoznavao u braku, primijetio je njezinu naopaku sklonost prema pseudoumjetnicima i duhovnim diletantima koji nisu, za razliku od Jakova, imali čeličnu volju da se usredotoče na jedan poziv koji će čovjeku i obitelji omogućiti dostojanstveni život. Takav superioran stav prema svima koji nisu sposobni ulagati u nekretnine, dionice i slične stvari, udaljio je Fanu od Jakova, od njegove krutosti, isključivosti i načeo njezinu zamisao o djelomičnoj neovisnosti unutar već ranije utvrđenih bračnih granica.

X. JAKOV ANTIZVONČAR

Ono što je uspješno krio od Fane i ostatka svijeta bilo je ganuće pred tradicionalnim običajima kraja iz kojeg potječe. Vrijeme maskiranja već dugo godina tjeralo ga je u nezaustavljivo mentalno ridanje koje nije mogao objasniti nikakvim zakonitostima. Doduše, bio je nesumnjivo osjećajan i nikada ravnodušan, a razne situacije dvojbena karaktera lako su ga tjerale na mozganje, nakon čega bi uglavnom zaključivao dal je dobro ili nije, sretan ili nesretan.

U dodiru s tradicijom maskiranja nije uspio razaznati da li ga tuga obuzima zbog nečeg osobnog ili zbog kolektivnog ludila kojemu se odupire svim snagama. Da je imao hrabrosti, uputio bi se kakvom psihijatru. No, sama mogućnost da bi se našao kod jednog takvog, a većinu je smatrao prodavačima limenki magle, pretvorila bi ga pred sobom i drugima u bolesnika, što je upravo do kostiju mrzio. Doticaj s maskama prožimao ga je osjećajem odumiranja, utrnuća, nestajanja, bez mogućnosti ponovnog oživljavanja. Obeshrabren, položio bi tako glavu na tepih i pustio vodu iz očiju u uši. Ostao bi tako dok se ne stiša buka i sve dok mu glava ne bi napokon uspostavila vezu s ostatkom tijela.

U što se vrijeme pretvaralo, nije ga zanimalo. Opažao bi samo da je sunca nestalo, a takva su ga iskustva više veselila negoli plašila. Objašnjavao je takva zacrnjenja svijesti svojim ludilom i jednim trenucima neovisnosti volje. Tim razdorima nije pripisivao epsko značenje jer su se takva stanja pojavljivala ciklički svega jednom u godini i to u isto vrijeme bez utjecaja na opće zdravlje.

Svakako, ovaj tijek misli nije dolazio niotkuda. Naime, vrijeme maski bilo je pred njim pa se sada morao uhvatiti u koštac sa samim sobom i Fanom koja ga gnjavi.

- Baš ne znam sebi objasniti otkud mi nadire taj tjeskobni osjećaj. Kao da nešto propuštam, a opet ne želim biti nikako dijelom cirkusa. I skoro da me to zaboli, znaš.

- Jel ti to opet o maškarama? Kakve su to bedastoće. Svake godine isto.

Ona, naravno, nije pokazivala nikakvo razumijevanje. Svu je simboliku svodila na budalašenje i opijanje s predumišljajem. Sažaljevaio ju je što nije shvaćala tradiciju i tada joj je, iz samo njemu jasnih pobuda, neograničeno ugađao. Uzbudivala ga je njezina manjkavost u doživljavanju i tijelo joj je, činilo mu se, tada žarilo znatno veću količinu feromona negoli u uobičajenim okolnostima.

- Kako sam stariji, to više i snažnije utječe na mene. Kao da imam neke superinhibicije koje samo što ne provale van. Dal da se opirem ili da kontroliram podivljale stanice u sebi, nisam siguran. Možda je to samo jeka nekih osjećaja usađenih u odrastanje. Jer sumnjam da je riječ o genetskom naslijeđu. Ča ti misliš?

- Čuj, s psihologijom nisam baš na čistu. To ti je poznato. Ali da postoji tu nešto šta te jebe, svakako se slažem. Čime to objasniti, zaista ne znam s obzirom se ti povlačiš u sobu i pojma nemam šta radiš ondje. Očito ne drkaš jer ne gubiš vrijeme kad iziđeš iz te svoje pećine. Dakle?

- Htio bih samo znat podrijetlo tog utjecaja na moje emocije. Kužiš? Da mogu dijagnosticirati stanje i na koncu predvidjeti intenzitet kojim će me zahvatiti. Kad bih to bio u stanju, brže bih se i obnovio.

- Sviđa mi se kad tako govoriš... ajmo se igrat doktora.

- Fana, jebote, nađem se nadomak nekakvom rješenju za vlastiti mozak, a onda mi uletiš s tom spikom o... tome. Jebiga.

XI. KUĆNI OBRAČUN

Jakov je sebe promatrao okom kamere kako se vraća u sobu oprezno poput slijepca i plitkog daha jer nije želio potaknuti Fanine još jasno vidljive podrugljive i sućutne poglede.

Očekivala je njegov skori povratak. Neće biti kadar pogledati je u oči, kao da je on svemu kriv. Usne će stisnuti u crtu i onako bijesan, a bez hrabrosti, željet će joj reći koješta, no

samo će djelomično razumljivo promrmljati nekoliko nesuvislih riječi i nestati joj iz vida. Nerado je priznala sebi da je ovakva scena zabavlja. Fana ga je kažnjavala jer ju je smatrao površnom i rasplinutom, nesposobnom da se ozbiljno koncentrira na rješenje jednog problema. Pa čak i da je tome tako, ona to nije shvaćala tako tragično. Čim bi zauzeo onaj govorničko-propovjednički stav, pogleda uprtog kroz njezino lice i uzdignuta kažiprsta prema nebu, okamenila bi se na mjestu, na tren zanijemila i razbila svečanost trenutka potpuno neprimjerenim, podmuklim i ciničnim smijehom.

- Ma, šta ti očekuješ od mene? Da ti izigravam surogat mamu? Kad ti je neka uzbuna u glavi, da ću te privit k sebi i tepat ko mačiću? Koji je sladak, naravno, za razliku od tebe zaraslog u bodljikavu bradurinu? I još k tome cmoljav i bezmud. Nabavi si vodič kroz život za idiote i mamine maze pa ćeš možda skužiti kako stvari stvarno stoje, jebem te!

- Ovo je totalni kurac, sve skupa. Ko da sam zalutao na psihijatrijsku ustanovu, a tebi su navukli, greškom, bijelu kutu pa stojiš usred gomile luđaka koje predvodiš i obraćaš im se kao kakav mali nadrkani doktor, a zapravo si tu iz objektivnih, istih razloga kao i ti jadnici koji te drže za Mesiju. Ali si zato najglasnija. Tu sumnje nema.

- Ej, nemoj si mrmljat u nos! Ne čujem niš. Ako uopće i govoriš. Ili samo malo glasnije sažimlješ misli u nekakav jadni paketić koji imaš namjeru servirati mi kad bude potpuno dovršen. Jer kad si ti reagirao na prvu? Jebeno nikada! Stalno prepravljajući i pretražuješ rječnik... tebi je to brušenje adekvatnih definicija uzbudljivo ko da se spremaš na preljub. Sav si na iglama, skakućeš u mjestu, kopkaš međuzubnu hranarinu od ručka.

- Mmmmmmm...

Jakov će tada, kao i stotinjak puta prije toga, bez riječi ustuknuti korak unatrag i zbrisati u neki kutak svoga, kako ga je Fana doživljavala, ekonomičnog mozga da bi pretražio teren sivih stanica za uzvratni udarac ionako uzdrmanog i slabo uvjerljivog carstva.

- Kad bi me barem jednom pustila da izgovorim do kraja ča stvarno želim reći... Ako ima još čagod čovječnosti spremljeno u tebi, naravno...

- Možda da mi svoje cijenjene sugestije uobličiš na komad papira, kao aplikaciju? To bih sigurno uzela u razmatranje u sljedećih nekoliko dana.

- Stvarno si zločesta prasica. Nisam uspio pažljivo pratiti ubrzani tečaj tvog preobražaja iz anđelića kakvog sam znao, u čudovište.

- Pa, čudovište si sam oblikovao, znaš. I šta si sad otromboljio vilicu? Šta? Češ i zasliniti možda? Treba ti zraka? Da otvorim malo prozor da prodišeš?

- Okej, okej, okej, vidim da je između nas nalegla ogromna prepreka od olova i da je uzaludan svaki pokušaj komunikacije. Ajde malo odjebi. Pliz.

Mutnog pogleda i znojavih ruku spremno je dočekaio još jednu lekciju. Stekao je odličnu kondiciju za ovakve prilike te je opet zavarao Fanu prikazujući se neobično osjetljivim i popustljivim. Svoju, hmmm, nadmoćnost i šutljivost objašnjavao je njezinom ranjivošću i potrebom za revanšizmom zbog nepravde koju joj je nanio netko sasvim drugi. Kao savjestan i zaljubljeni suprug, trebao ju je podnijeti upravo kako je i obećao svećeniku, i u dobrom i u lošem. Baš kao što i Fana voli naglasiti.

Zanesen ovakvim razmišljanjima, vidio se kao glavni junak biografskog romana, izdvojen od ostatka zbrinute generacije zbog: a) godinama starog ožiljka otisnutog, zahvaljujući Fani, na kardiovaskularnom sistemu; b) nikad priznatim literarnim pokušajima (pa da, objavio je za svog života najmanje tridesetak pjesama u lokalnim kompilacijskim zbirkama različitih autora s obvezatnih 18 stihova); c) potopljenih ideala o harmoniji svjetskog poretka; d) malignog tumora misli (ovo mu je zvučalo pomalo pretjerano značajno i pretenciozno, no budući da je uvijek znao što želi, ostavio je navod da visi ne bi li ga uočio možda neki budući pisac nekrologa); i e) razvrgnutog braka bez potomstva (ovo posljednje ga malo štrecne zbog realnog nagovještaja nadolazećih neprilika u odnosima on - Fana, no tješio se istovremeno da je riječ o njegovoj akutnoj infekciji depresijom i da će posljedice iste - ispijeno lice, debeli ljubičasti okviri koji u sredini tvore plavkastu metu, odnosno male otvore kojima je prinuđen sudjelovati u vizualnom percipiranju svijeta - jednostavno nestati u korist obloga tišine kojima će komprimirati i natopiti zidove što će mu okružiti fizički i mentalni poredak.)

XII. U MEĐUVREMENU ZDESLAV JE

...nakon naprasne odluke o jednostranom raskidu svih veza s Fanom, pokušao sebe ustrojiti u pravcu predbračnog života. Nije bio osobito uvjerljiv budući da se smatrao svijetom nikada do kraja oblikovanim i konačnim. U neku ruku doživljavao je takav egoistični položaj nepovoljnim jer je neprestano morao nalaziti gomilu izgovora za prebacivanje odgovornosti na nekog drugog. Iako je sebe relativno jasno vidio pod, po vlastitoj volji, mikroskopom ugrađenim iznad misli, nalazio je ipak vremena za kritiku onih bića koja se vole upuštati u pitanja religije i koja, gotovo u pravilu, teže jednom cilju, a to je oslobođenje. Oslobođenje,

smatrao je, valjda od odgovornosti jer je mnogo jednostavnije ovisiti o odsutnoj (!) dobroti Boga i svetaca, negoli o dobroti, recimo, vlastite djece, roditelja, supruge... No, mozgao je, ta i tako stečena sloboda je samo promućurno odabrani način života i u svakom slučaju bliži sužanjstvu negoli onaj prethodni. Svoju je odgovornost, pak, fino potvrđivao dnevnim rasporedom aktivnosti: ujutro bi odlazio na plivanje i odgovarajuću tjelovježbu, potom bi se uputio u dugotrajni obilazak šumom (što je također spadalo u rekreaciju s ciljem očuvanja elastičnosti), čitao bi pametna ili zabavna štiva sat ili dva, a dan bi zaključio isto tako pedantno, praćenjem informativnih emisija.

Određena lažna sigurnost u kojoj je uživao dolazila je prije svega od obećanog imetka koji u današnjim okolnostima uopće nije zanemariv, no on mu nije osiguravao društveni položaj kojemu je težio. Osim toga, o društvenom položaju skrbio je sam, iako se nije baš lako podčinjavao čoporu, a kada je bio prinuđen sudjelovati u kakvim socio-aktivnostima, glumio bi u ponuđenim užicima potpuno isključenog duha, ali trudeći se da ipak ostavi dobar dojam.

Sklon skromnom držanju, komunicirao je s ljudima koji bi mu sami pristupili, a potom bi, nakon nekoliko razmijenjenih rečenica, odlučio hoće li im ustupiti dio povjerenja ili ne. Posebno je zazirao od osoba koje bi mu pružale punašne i mesnate ruke u kojima nije bilo ni težine ni mjesta životu. Takvu mlitavu ruku obično bi zadržao u svojoj sekundu-dvije, nakon čega bi se sjurio do prvog izvora vode i ispirao s nje onaj osjećaj namreškane vlažne pasje njuške.

- Bljak. Kakva sluzokoža... morat ću se malo bolje kontrolirati u ovakvim prilikama...

- Oprostite? Meni govorite? Ili se obraćate zrcalu?

- O, sori, učinilo mi se da sam sam u WC-u, pa sam si dao oduška u monologu...

- Šta te je, ako ne smeta da smo na ti, tako uznemirilo? Susret s nepoželjnom osobom?

- Ma, ne. Svi su mi susreti takvi, rijetko se potkrade iznimka. Imam neke predrasude od kojih se ne znam distancirati pa me to na neku foru uvijek iznenadi i šokira. Bez veze.

- Nešto se dogodilo baš konkretno? Ili sam preznatiželjna?

- Recimo, samo ukratko, da se ne volim rukovati. To je sve. Kad doživim takav kontakt, prošvika mi kroz glavu stotinu stvari i misli... skužim tko je kakav i uglavnom mi se riga. Neki su tipovi izvana obučeni u korisne ljude, a zapravo su najobičnije ništarije. S druge strane sam ful svjestan da takvi upravo mogu sudjelovati u nečem užasno važnom i velikom

u mom životu. Baš zbog toga što ne priznaju nedopušteno i dopušteno, imaju neka svojstva koja bitno utječu na moj put. Kakav god.

- Postoji nekakva veza i ovisnost o takvim osobama kod tebe, to želiš reći? Bez obzira šta ih mrziš?

- Mmmm, da. Htio bih, naime, da postoji čvrsti ustaljeni poredak. Nešto čega se možeš držati. Ali s obzirom da se znanje svakim danom sve više širi i mijenja, a ovaj tip ljudi to vrlo dobro zna, takvo što nije moguće. Tu nalazim neku povezanost.

Svojom pojavom nikad nije impresionirao, ali je ponašanjem i biranim rječnikom lako stjecao omanji krug sljedbenika i u određenih žena razvijao predrasudu o sebi kao naočitom i privlačnom. Ukoliko bi primijetio da ga netko promatra upravo tako, učinio bi sve da razbije taj dojam i tako otjera od sebe nelagodu kojom je očigledno raspolagao u većim količinama. Zdeslava je znatno više zaokupljala i zabavljala mogućnost da kakvo biće (neodređenost spola smatrao je korektnim i objektivnim kriterijem) oplemeni i opremi jednostavnom istinom, slijedeći tako neku višu volju koja je lebdjela u njegovoj mašti. Nedostatak ambicije, one najobičnije vrste, dobrim dijelom upotpunjavao je osjetljivost za druge i upravo ga je ta karakteristika činila egzotičnim.

- Jasno ti je da se ne radi o pravilu, zar ne? Tako samo ja mislim. Dok, na primjer, ti možeš imat sasvim različiti stav i držiš da je svaki napredak, bez obzira kako je došlo do njega, dobitak za pojedinca.

- Da, pa nisam još ni stigla pravo razmislit o svemu, ali možda bih tako i rekla. Da...

- E, a ipak pitanje je kakve posljedice to ostavlja na globalni poredak? Nikakav, ili je fakat riječ o leptirovom zamahu krilima i poremećaju koji uslijedi nakon toga na drugom kraju planeta?

- Bojim se da ne znam mogu li odgovoriti dovoljno oštroumno na to... ali ako je točno što tvrdiš, onda ono zaista vodi ka rasulu. A nisam sigurna da sam to željela spoznat...

Znanja stečena na fakultetu i kulturno ponašanje naslijeđeno iz roditeljskog doma, kasno je počeo iskorištavati. S vremenom je počeo dopuštati okolini da zapazi njegove vrline i zanimljive ideje koje bi potom ostvario isključivo s osobama s kojima bi se u cijelosti upotpunjavao. Zbog pretjeranog opreza ponekad bi se našao u *offside* zamci, što je kasnije morao vraćati dvostrukom korektnošću. Tako bi na nezaobilaznim organiziranim

okupljanjima komunicirao s malim brojem ljudi jer se jedino tako mogao obraniti od razočaranja, onog što je nazivao, dvostrukog rječnika.

Upravo u sličnoj situaciji obratila mu se Fana. Djelovala je umorno, gotovo malaksalo i kao da je jedva dočekala da je netko vidi upravo onakvom kakva jest – uvrijeđenom što je društvo neopravdano zanemaruje. Njezin je nastup bio prožet neobjašnjivom energijom i bijesom. To ga je privuklo razgovoru koji je ocijenio nadahnutim i nimalo predvidljivo mehaničkim. Dakle, nije ga se dojmila samo neurotičnošću i ljubomorom koja ga je gotovo do ugone nakostriješila, već i “odlučnom dvojnom o smislu zakona kojim nam je trebala biti osigurana viza u pravednost i bezbrižno djelovanje. I, naravno, morala koji deklariraju i potpisuju manifest upravo oni koji pothranjuju cvat licemjerja najviše kategorije”. Ova frazeologija je iz njezinih ustiju svakako zvučala pretjerano, ali je Zdeslav tolerirao Fanin saharinski intelektualizam zbog zanimljive, kako je on sam to nazivao, eksplicitne vanjštine. Neke je rečenice, iako dvojbenog i skromnog sadržaja, isporučivala onim neuvjerljivim, autoritativnim, tamnozagasitim, erotikom nabijenim glasom koji je u njemu još dugo potom odzvanjao i stvarao neugodu i odbojnost. Njezine kretnje i tanki koščati prsti su, međutim, ostavili trag čulne prisutnosti.

- Vlastita koža mi se učini katkad pretijesnom!

- A meni se samo čini da tvoja zajapurena etičnost pati od viška čiste savjesti u braku. I da bi rado malo skrenula u kakvu nasrtljivu situaciju, samo kad bi imala dovoljno hrabrosti. I užasna te je frka novih prisnosti.

- Oprezna sam.

- Ali te ipak taj karakterni čimbenik ne sprječava u ispipavanju novih terena.

- Uopće nije tako, niti mi je stalo do neke scene.

- Jer smatraš da sam fino odgojen i da bi bilo nepristojno sada pokazati previše radoznalosti. Iako si ti maločas zapravo nasrnula. Verbalno.

XIII. BRAČNE TLAPNJE

Kada je, pak, afirmativno pričala o svom braku, priznavala bi pravo Jakovu u većini slučajeva ne želeći pomutiti vlastiti obiteljski osjećaj za red i dostojnost takva privilegirana statusa. Da

je, međutim, sita takva "statusa", Zdeslav je naslutio iz sporadičnih susreta koje bi, hineći nehotičnost, često upriličila. Sjela bi nasuprot, glasno ispuhivala dim, govorila nepovezano i iščekivala da joj Zdeslav posveti zasluženu pozornost. Ovaj bi, međutim, puštao pogled da mu klizi niz stolicu, niz njezine ruke na stolu, natrag do pepeljare te je nastavljao cijediti vrijeme tek povremenim uključivanjem na upite kratkim dosjetkama.

- Znaš da su životni troškovi u posljednjih pet godina kod nas porasli za cijelih 25%? Šta to nije zastrašujuće?

- Jebote ekonomija i statistika koju nikad nisam kužio nit se zanimao za nju. Šta ti pričaš? Nisam ti ja muž da moram slušat tvoje bedastoće. Odjebi s tim.

- A o čemu bi da pričam, o sportu?

- Otkud ja znam? Javiš se i zamoliš za druženje pa me jebeš svojim umijećem baratanja brojkama. Apsurdno.

- Dofurala sam fotke s vjenčanja. Ćeš pogledat? Evo, tu smo pred crkvom, starci su mi s desne strane. Ovo mi je brat, tu iza, ne vidi se baš najbolje, jer se debil voli stalno skrivati. On je pravi štreber, znaš. Ne voli izlaziti, skuplja CD-e i sad priprema magisterij. Šta misliš, sličimo li si? A?

- Po ovome kako si ga opisala, čini se super tip, malo asocijalan, doduše. Nenametljiv.

- Evo Jakova. Imamo isto godina i horoskop nam se podudara gotovo u milimetar.

- A šta je s onim odstupanjima koja se ne preklapaju? Peglaš ih dok se ne pretvore u ravnu liniju ili naprosto eksperimentiraš?

- Jedva čekam dijete. Jakov je stvarno sjajan muž i mislim da će biti super tata.

- Čuj, ja sad idem jer imam nekog neodgodivog posla. Ćeš ti platiti?

- Ali, pliz, nemoj još otići, evo još samo 15-ak minuta sjedi sa mnom.

- Protiv svoje volje ostajem. Tek da znaš. Ništa me od svega toga uopće ne zanima, niti želim to slušati, o tvom životu, matematici ili Jakovu.

Nakon ovakvih susreta Zdeslavu se činilo da su njihovi supružnički odnosi temeljeni uglavnom na tjelesnoj komponenti, a da se Fanina opća ovisnost o mužu počela podvajati

uslijed ambicija da svojim likom i djelom zaduži kulturni poredak. Za takav pothvat bio joj je potreban katalizator njezinih "kreativnih mogućnosti" ili guru koji će joj snove i misli nevidljivim ljepilom povezati u visokokalorični komad mesa. Pritom je, očito, sugerirala Zdeslavu da je providnošću više sile upravo on među svima na svijetu odabran za takvu službu.

- Voljela bih da sam te ranije upoznala...

- Hmm... šta da ti odgovorim na to? Jesam li te morao primijetiti i potruditi se možda oko tebe? Lijen sam za takve stvari... za to bih trebao imati valjani razlog. Ili jednostavno biti očajan.

- Znaš šta mi se događa kad sam s tobom? Ni pod kojim uvjetima se ne bih više vratila doma mužu! Užasno zvuči, jel da? Volim ga, ali da me uzmeš k sebi, ne bih se okretala unatrag.

- Ali zapravo ti mu nikada nisi ništa od toga spominjala? Mislim, čini mi se razumnim čovjekom...

- Nisi me shvatio, nikada ga ne bih napustila. Samo...

Zdeslav je racionalizirajući zaključio da je sve do braka, zapravo, stajala po strani, poklopljena staklenim zvonom, zaštićena i od dobra i od zla, a da je sva začudnost u njezin život pristigla, zajedno s dvojbama, upravo nakon stupanja pred oltar. Tada je sve prestalo posjedovati, suprotno gotovo svim bračnim zakonitostima, jednostavnost i predvidljivost.

- Samo ča? Dobročudan je i pomalo dosadnjikav? Redosljed misli mu je savršeno pravilan, bez skretanja u neočekivano? Znaš ga još iz škole kao odlikaša koji je učio savjesno, metodično i praktično? Baš kao i ti? Ča?

- Ne podliježe nikakvim kritikama. Baš tako. Točan je.

- Serem, znaš. Ja ga analiziram a da mu nisam dao ni priliku za razgovor. Možda ga podcjenjujemo. Njegov duhovni život može biti bogatiji negoli mislimo.

- Voljela bih kad bi me iznenadio, da...

- Meni se čini da je tebi potrebno pokoje razilaženje u mišljenju, malo konstruktivne svađe i oponiranja. Ono što sa mnom imaš u neograničenoj količini. A i teže mu se povjeravaš, očito. Pretpostavljam da je tako slično i njemu spram tebe.

Da se navikne na sebe, novu, sklonu "poroku", svoju je energiju i savjest, ne bi li ublažila strogost imenice u dativu jednine, investirala u različite plemenite ciljeve, kao što je razvijanje i unaprjeđivanje životnih prilika stradalnika koji su se na ovim čudnim geografskim prostorima učestalo pojavljivali u velikom broju. Nejasno je razaznavala da su ove povremene i kratkotrajne epizode društvenih aktivnosti samo nadomjestak za neispunjene drugačije želje i da je potraga za gorko-slatkim i jezivo privlačnim iskustvom dospjela u slijepu ulicu. Možda je tim djelovanjima željela postići očišćenje zbog grijeha koji je nanosila sebi, mužu, društvu i sustavu, a namjesto toga stjecala je novu napetost koja ju je gurala niz liticu samoće. Lutanje bez jasnog odredišta Fana je doživljavala kao lamatanje našivenim udovima koji su slučajno nakalemljeni na torzo i mozak, i, zapravo, lišeni su funkcije koja obvezuje razumsku i tjelesnu odgovornost.

- Mogao bih sad ustvrditi da mi je teško shvatiti kako možeš s takvim likom živjeti!

- Tek sam načela tu temu sama u sebi, i već se osjećam nastrano i zločesto. A ti nimalo ne pomažeš da mi bude lakše nego me guraš još dalje!

- Ne budali. To su uobičajene neugodnosti braka. Barem ča ih ja znam iz *second hand* iskustva.

- Ti si očigledno više nego razuman kad se dosad nisi ženio. Smijem li te pitat zašto?

- Ne. Skrećeš u digresije jer ne želiš pogledati u problem. A ko fol si jako praktična. A da ti otprilike odgovorim, moraš znati da je naša, mislim na muški rod, priroda ne baš egzaktna i prevrtljiva. Kužiš?

Oni koji su je poznavali, doživljavali su je kao zaista praktičnu, nasmiješenu i prilagodljivu. Zbog ove potonje karakteristike bila je sposobna u primjerenom okruženju razmatrati i zalagati se za ženska prava te je poticala ideju o ženskom predsjedniku države, iako je sama bila nesklona i sumnjičava prema takvoj zamisli. Prihvaćala je i istine stečene u pedagoškim ustanovama jer se to od nje tražilo. Rijetko je dolazila u sukob s autoritetom. Svoja je, pak, razmišljanja, ako ih je imala, zadržavala za sebe. Odgojem je stekla snažna uvjerenja da muškarcu pripada svijet, pa dakle i vrhovna stolica u obitelji.

- Zaista si prepuna ženske dražesnosti, moram to priznati. Bilo bi uzbudljivije kad bi u sebi imala i mrvicu muške drskosti, ili barem elemente hermafroditstva. Da možemo otvorenije i živahnije razgovarati.

- To se očito ne može naučiti. Takva sam kakva jesam.
- Znam, znam, i upravo takva savršeno odgovaraš Jakovu. Siguran sam da si njemu užasno zabavna.
- Istina, on baš tako tvrdi. Ali se svi ostali u mom društvu užasno dosađuju.
- Nabavi si ljubavnika pa ćeš itekako biti zanimljiva!
- I to je jedini način? Drugi muškarac? Afere i laganje? Prestrašno mi je to. Prestrašno.

XIV. ZDESLAV ILI JAKOV, PITANJE JE SAD

S Jakovom u zajedničkom krevetu osjećala se upotpunjeno. U razmjeni misli, međutim, nastupila je ukočenost te više nije znala kakav bi bračni život trebao ili mogao biti. U takvim je okolnostima lako prihvatila Zdeslava kao odlučna i pokretna intelektualca, nesentimentalnog prema okruženju i, osim toga, spremnog pružati otpor ustaljenom redu i disciplini. O čulnosti u poznanstvu već je bilo riječi, a ono što ju je uznosilo bila je njegova suptilna priroda i osjećaj koji se javljao u njegovoj blizini kao da joj tijelo stječe ponovnu nenačetost.

Jakovu se izmotavala (zvala je to radije prešućivanjem, rijetko kad lažuckanjem) zbog svog ponašanja. Prejudicirajući nevjeru do koje činjenično fizički nikad ne dolazi, stvorila si je temelje za samosmišljene kazne u kojima treba pokorno služiti svom gospodaru kao iskupljenje za prethodno divljaštvo i neiskrenost.

- Ne vidim čemu sada takvo djetinjasto ponašanje? Nisi ni u čemu pogriješila. Ne kužim za što se sad ispričavaš? Činilo mi se da je seksanje proteklo okej, onako po prirodi stvari, pomalo nenajavljeno. A sad mi zvuči kao da si se zbog nečeg kroz taj... hm... oblik komuniciranja pokušala iskupiti. Pročistiti.

- Ma, htjela bih sve vratiti u prvotno stanje i romantičnost staviti ispred svega u našem odnosu.

- Ali, lutko moja, svako toliko te zahvaća neki poetski koncept koji ionako ti sama dekapitiraš. Navikao sam se na to. Onda insceniraš kakvu neuračunljivost, stisneš vilicu i pretvoriš se u borbenog pijetla. To se ponavlja u prilično nepravilnim vremenskim

intervalima, ponekad me iznenadi. Uglavnom više ne. Ne brini. Obično to pripišem PMS-u. Kao što mi i sama nadometneš.

- Super si mi. Dobar i fleksibilan, strpljiv...

- Zato što si i ti meni. Neizbježno je s vremena na vrijeme da se razilazimo u mišljenjima. Dvoje nas je i živimo u jednom prostoru. Zamisli kako je *Rolling Stones*ima koji su zajedno 40-ak godina - moraju se povremeno zakačiti da bi onda još bolje ploče snimili! Mirenje je dio procesa simbiotike.

- Ponekad samo poželim da me kazniš iz pakosti, jer jednostavno imaš tu mogućnost. Zbog svih tih mojih, kako to zna reći nona, fumada.

- Nikada to ne bih napravio. Šta god se dogodilo.

- Čak ni kad bi znao da sam nešto napravila svjesno zločesto, ne bi reagirao?

- Ne, jer ti nikada ne bi skrivila nešto a da prethodno ne uvidiš da je pogrešno. Jednostavno, zar ne? Zato te volim.

Nakon te uvježbane ispaštajuće faze ponavljala bi u sebi kao očenaš osudu te nedostojnost Jakovljeve ljubavi i povjerenja, da bi potom, pročišćene savjesti i blagoslovljena, zauzimala nasrtljiviji stav prema Zdeslavu. Međutim, onako neiskusna, nije imala pojma o kakvim se emocijama tu zaista radi.

XV. ORGANIZAM

Iako je Zdeslava uzbudivala analiza trenutnog Faninog stanja, naime pobuđivala je promjenu i nedoumicu, nije mu se dopadalo stvaranje nasilnog organizma kojem je očito težila. Kad je naširoko razglabala svoje ideje, koje su navodile uvijek istom, Zdeslav bi se samo zapiljio u rub njezinog slatkastog mirisa i rezervirano komentirao ne dopuštajući da mu se na licu ukaže bilo kakav znak nemira ili, nedajbože, suglasnosti. Brzo mu se sušilo grlo, što mu je otežavalo suvisliju proizvodnju riječi te je izgledalo kao da se bori sa smetenošću što je Fana, naravno, tumačila sebi u korist. Svojim nejasno izraženim stavom nije znao kako je zaustaviti jer što joj je više dopuštao (čitaj: šutio) razmetanje, to se njezin umišljeni "organizam" više razvijao, tako da se na trenutke znala pogubiti u svojoj sigurnosti ne mareći pritom za određene društvene predrasude.

- Zamisli samo da postoje dvije mene. Dvije Fane. Jedna je sad ovdje s tobom, sebična i skoro bezobrazna...
- Egzibicionistkinja?
- Recimo... a druga je tamo gdje ti nikada nećeš dospjeti.
- Pa, to je okej. Nikada nisam imao krizu identiteta i baš mi se ne da bit Jakov.
- Čak ni kada bi mene posjedovao, onako potpuno? Da gospodariš mojim vremenom, ukupnim bićem, tijelom?
- Joj, pliz, ne umišljaj si toliku neodoljivost. Dovrši to o podvojenosti.
- Dakle, moram konstantno održavati borbu između dviju strana, a nijedna nije dovoljno snažna da pobijedi, ili barem da privremeno nadjača onu prvu, ili drugu. Protivnici su stalno u fazi iščekivanja i nema nikakvih iznenađenja. To traje već neko vrijeme i vojske su se počele iscrpljivati. U toj fazi krajnje izdržljivosti mora se dogoditi nešto iznimno, nešto što će prevagnuti na Fanu 1 ili Fanu 2. Slažeš li se?
- Ni da, ni ne. Slušam.
- Ono što želim reći je da sama očito nikada neću riješiti dvojbe koje imam i da mi je jako potreban provodnik u selektiranju izbora.
- Ko je taj? Svećenik ili psihijatar?
- Ne. Prema njima bih osjećala otpor i protivljenje. Jedan bi bio nježan i blagoglagoljiv, a drugi strog, analitičan i hladan. *Bitter sweet symphony*, haha...
- Takve ključne situacije ti bi prepustila nekom vanjskom igraču? Želiš se riješit svih odgovornosti, to želiš reći?
- Kad bi postojalo zanimanje trgovca emocijama, uvelike bi mi pomogle usluge koje bih kupila od agencije. Naravno, samo ukoliko se radi o provjerenoj firmi čiji je rad star, recimo, stotinjak godina. Da budem sigurna u kvalitetu ponude.
- Nikada ne bi odustala od snobovske furke, razumije se.

Zdeslav je, nema sumnje, hrabro odolijevao snažnim naletima njezina šarma. Uhvatio bi sebe

u nedoumici da li odustati od svojih principa i uopće prigovora o nekakvoj nedoličnoj vezi s udanom ženom te se već u svojoj glavi oboružao objašnjenjima pred Minjom. Kao da je polako počeo gubiti utjecaj nad čitavom situacijom, što nikako nije htio, a ipak je nastavljao ovu neobičnu igru u troje, u četvero, čime je legalizirao gotovo neku nepisanu nagodbu s Fanom.

- Meni se ti činiš objesnom i egoističnom s tendencijom skretanja u jeftini misticizam.

- Tvoji su prigovori uvijek odmjereni neugodni. Naježim se kad te slušam. Najprije mi se učine apsurdnim, a kad bolje promislim, shvatim da su jednostavni i precizni.

- Dobro. A sad dosta jer mi već počinješ ić na jetru.

- Šteta što si kukavica i svako malo pogledavaš na sat. Upravo kad mi se učini da smo se malkice zbližili, zбриšeš u higijenu i sterilnost svog unaprijed određenog rasporeda.

Zabrinjavala ga je militantna inicijativa za preuzimanje riječi u svakom njihovom razgovoru. Razmahala bi se o općem mrtvilu, nezadovoljstvu u braku, i na koncu, o vlastitoj neodlučnosti u nekim ključnim odlukama o promjenama za koje je spremna uložiti cijelo svoje biće.

- Još samo da ti rečem i ovo: brak je čudna pojava. Mislila sam da ću u zajednici funkcionirati isprepleteno. Ali ta je povezanost, na koju se obvežeš, neprirodna. Malo se osjećam pokradeno.

- A ča si očekivala? Kloniranu verziju Raja? Ča te je zapravo razočaralo? Iluzija jedinstva?

- Ništa od svega. Čak mogu i reći da volim ono zatvoreno međusobno služenje koje se postepeno počinje javljati, uspostavljanje reda... Tako valjda treba izgledati obitelj. Ili barem početak zasnivanja obitelji. Međutim, bojim se da to jednačenje po različitosti ne zapadne u karikaturno izdanje cjeline.

- Svakako da je individualnost u tom stanju nešto nepoželjno, slažem se. Ali ne želim vjerovati da je potrebno u potpunosti se odreći tog principa.

- Ali, upravo zbog toga i palamudiš još uvijek solo! Jer si svega svjestan i užasno oprezan. I nikom ne daš svoju dragocjenu slobodu! Uostalom, sumnjam da si se ikada odlučio na dugoročnost u prisnosti! I reci mi iskreno, bi li mogao dopustiti gubljenje kontrole nad svakim komadićem vremena, ili ne zatražiti povrat neovisnosti? Naravno da ne bi!

Uvjeravajući ga tako, glas bi joj se transformirao iz tihog u jaki akustičko-prevladavajući signal, posljedica čega je obično bilo stišavanje nazočnih u prostoru gdje su se slučajno zatekli s njima. Ili skraćeno, bez većih su je problema čuli u susjednoj Italiji. Zdeslav je pretpostavio da je odnekud smogla očito veću količinu smjelosti negoli ju je on sam vidio u njoj pa je sebi naložio dvostruki oprez u daljnjoj komunikaciji. Za rigorozniji stav nije bio spreman jer je bio ovisnik o zamršenim odnosima koji ga tjeraju u strah i zbunjenost.

XVI. EUTANAZIJA STRASTI (ISPRIČANA NA ZDESLAVOV NAČIN)

Zbog toga se prepustio isplaniranoj Faninoj ideji da je povremeno posjećuje u stanu u kojem još nikad nije bila nasamo ni sa kim osim s Jakovom.

- Ovo je soba predviđena za potomstvo, a ova do nje za produkciju istoga.
- Kuhinja? Sami ste je slagali?
- Moj tata i Jakov su kemijali danima oko postavljanja ormarića na zid. Zadovoljna sam kako je ispalo... ima tu i tamo nepravilnosti, ali jebiga, ako ćeš bolje, moraš i platiti.
- Ovdje ti je radna soba? Minijaturna je, ali dovoljno za koncentraciju...
- Pa, uđi. Šta stojiš na rubu praga, ajde, neće se niš dogoditi...

Nije ga se dojmila ustreptala atmosfera u četiri zida. Nije se osjećao sigurnim, a iskušenje u koje se sam navukao bilo je uočljivo izmanevrirano. Ipak, svidjela mu se zgnječena strast koju je, gotovo omaterijaliziranu uslijed njihove priče, mogao opipati u tom prostoru.

- Voljela bih bit muško na par dana... samo da osjetim kako je to imati moć zajebavat ženske, poševit štogod na brzaka i ostaviti. Iz zločestoće, kužiš?
- Jedan dio mogu teoretski razumjet, pogotovo taj stereotip o ponašanju muškaraca. Ali ako je to samo zbog fizičke komponente, onda mi je takva potreba kretenska i predvidljiva. Naime, ako bih ja poželio bit ženom, onda bih htio imat mozak i to pogotovo u doba PMS-a ili trudnoće. Kakvu li to kemiju oslobađaju sive ćelije...
- Haha, to si nikako ne želiš, vjeruj! Izuzmemo li taj tjelesni moment za koji se slažem da je površan i jednodimenzionalan, mene najviše boli što vi do kasnih šezdesetih godina ne morate ostarjeti za neke stvari. Pritom ne mislim na seks, jer je to individualno, nego na sve

ostale stvari, od edukacije do dječjačke zaigranosti. Ako propustiš nešto u životu, uvijek stigneš nadoknaditi. Ženama to iz nekih razloga nije moguće tako – moraš se udati do tridesete, roditi, skrbiti o djetetu i zanemarivati sebe nauštrb odgoja, i tako dalje. Ništa novoga naravno nisi čuo, znam, ali ta naša sudbina me baš jebe!

- To možeš pripisati Božjoj providnosti i nedokučivosti ili, znanstveno govoreći, evoluciji.

- Eto! Vi uvijek imate odgovore na sve! No da zaključim o jednodnevnoj transformaciji u muškarca: možda je to samo znatiželja i potreba za promjenom. Uzbudjuje me sama pomisao na... neodgovornost i lakoću neodlučnosti.

- I još na štošta, rekao bih.

- Apsolutno. Raditi šta god me volja, s minimalnom grižnjom savjesti.

Osjećajući žudnju, istodobno je relativno trijezno razmišljao o tome što je mogao učiniti i što tek kani. Bio je svjestan vlastita kukavičluka, ali i ponosan na lojalnost koju mu je u svakom trenutku iskazivala Minja te joj je ovime želio uzvratiti. Pred raspoloženom Fanom založio se za stjecanje obostrane uravnoteženosti u ukazanoj kušnji. Napetost je djelomično ustuknula pred Zdeslavovim racionalnim istupom, što je i ona prihvatila.

- Ti dakle nisi gladna ljubavi, toga imaš u izobilju od Jakova. On je čestit tip, zar ne?

- Tih karakteristika mu ne fali, zaista.

- Ovim tonom se daje naslutiti kako mu to nije vrlina već mana od koje crkavaš od dosade.

- Pa, naprosto ne mogu održavati istu mjeru takvog ponašanja, ako me kužiš... anđeo on, anđelić ja... gdje je tu izazov? Strast? Nešto od čega bih izgorjela?!

Privremeno su odstupili jedno od drugoga, trpajući među sobom nagomilani zid riječi koje ništa ne znače, ali održavaju "*status quo*" koji im je sada bio više no nužan. Tjelesno drhtanje i neizgovoreno dahtanje time je obustavljeno, a i njihova je komunikacijska razina poprimila zavidnu konstruktivnost i neutralnost.

Umrtnjenih strasti, Zdeslav je sada potpuno ovladao sobom, ostavljajući za kasnije raščlambu prethodne opčinjenosti, razjedinjenje želje i djelovanja. Svoj je postupak smatrao čistim. Ne potpuno, dakako, ali ipak dovoljno da bez dodatnog napora glume udiše opet ugodan Minjin dah.

XVII. ČOVJEK KOJI JE PAO NA ZEMLJU

Robovao je Zdeslav duboko usađenim civilizacijskim stečevinama i idealima pa i romantičarskim nazorima koji mu nisu davali mnogo manevarskog prostora za interpretaciju. Upravo je zato bio oličenje mirne i obitelji usmjerene osobe. Međutim, zbog svojedobno nerealiziranog braka progonio ga je još uvijek avanturistički duh i zanos kojim je želio potvrditi sadašnje idealno stanje, a kojem ne nedostaje ni sadržaja ni motivacije. Stoga je incidente, poput onog s Fanom, provocirao svjesno i ne želeći dostići na kraju mu servirani cilj.

Da se razumijemo, taj nije vladao pojmovima stvarnosti u suhom smislu riječi. Nije imao pojma o novcu, bankama, politici, a malo je nagađao tek o sportu (osim već spomenutih aktivnosti koje su ga održavale u formi, volio je polemizirati satima, na primjer, o badmintonu ne kao o sportu, već kao fizičkom razmrdavanju za dokoličare i bezveznjake te nikako nije prihvaćao mogućnost, čak realnu, da ova disciplina postane olimpijska), matematika mu je bila nerazumljiva koliko i dostignuća kvantne fizike i tako dalje, i tako dalje, i tako dalje.

- Jebote, pa više bih volio izjedat odvratne čevapčice u kombinaciji s glistama, nego gledat 2 reketeša kako skakuću za letećom polulopticom s krilcima po televiziji na nekoj olimpijadi!

- Ali ti si glup! Badminton je genijalan sport, i od Barcelone '92 je redovitom disciplinom na Igrama!

- Ma, jedeš govna! Zašto onda nema nikada prijenosa tih šupčica, a?

- E, jebiga sad! Nisam rekao da se igra u *prime* terminu nego da je na programu, to je sve.

- Kad ga tako zapiliš u neku furku, jebem te, imam dojam da i sam spadaš u ekipu koja ko fol neš trenira, tek toliko da se ne zdeblja i da si time zadovolji tjedni društveni život!

- Joj, jebote, kakve su to spike! Uopće me ne pratiš.

- Ne, nego se vozim ovaj čas s tvojom ženom po Grenlandu. Razgledavamo novokomponirani gejzir. Na saonicama smo. Ukurac.

Ipak, lako je uspostavljao zajednički jezik s onima koji su pokazali zanimanje za njegovu

rječitost i nešto drugačija znanja. Kako se nije znao pobrinuti za sebe, što će reći da mu nije baš lako išlo sve od ruke, naravno da je krug ljudi s kojima se družio bio uistinu uzak, ali oni barem nisu od njega tražili da bude obvezno poznat ili slavan, već su ga prihvaćali kakav jest. Toliko je znao o sebi. Bio je svjestan i svog talenta da se ponekad postavlja kao nadmoćni sveznalica, pogotovo slušateljstvu koje ga nije moglo nadvisiti u njegovom, ipak nedovoljno dubokom poznavanju određenih područja. Katkad bi teško uspijevao kontrolirati vlastitu razigranost mašte i čudan smisao za razboritost, što bi samo potvrđivalo nepovjerenje nadređenih prilikom dodjele kakvog vodećeg mjesta. Tek bi tada, dvostruko uloženom upornošću i tvrdoglavošću, stao poboljšavati opći dojam, kasnije i položaj u hijerarhiji, a da nikad nije posezao za makijavelističkim vodičem.

- Okej, okej, to su vrlo suvremeni pogledi na svijet i tek im se prilagođavam, kužiš? Nije samo tako prihvatiti te nove pretpostavke... priviknut ću se.

- Tebi je mozak naprosto zauzlan sporednim stvarima koje ti oduzimaju užasno puno vremena jer im pridaješ jebeno previše prostora!

- Od toga se osjećam nekako zdravije! Ko da svaki dan vježbam jogu sa svježim zenom. U protivnom pretvara se u žele. Tresuckav i nestabilan.

Trudio se neko vrijeme popraviti greške u svom unutarnjem sistemu, no nailazio je na neprelazne teškoće u kriterijima prema kojima se trebao ravnati ili ispravljati. Nije vjerovao da se ne može popraviti, stoga je dio svojih unutrašnjih restauracija prepuštao Minji s punim povjerenjem. Tu i tamo bi se spotaknuli oko sitnica, no to nije pretvaralo njihov, zapravo njegov (pridržavali su se ove definicije iz romantičnih pobuda) stan u privatno bojište.

- Zdes? Kako bi bilo da napokon investiramo u ormar? Pravi, dvokrilni? Umjesto ove vješalice za kapute koja drži tvoje mudande na po jednom ko palcu istaknute, kao da su radioaktivni otpad ne baš osobito poželjan po zdravlje?

- Moram najprvo registrirati auto. Jebenih dvije i nešto milja kuna za kramu. Sranje i užas pomnoženi s besparicom pa ti vidi jel to možemo isfurati u ovom trenutku.

- Svaki je mjesec nešto drugo. Ili ti se ne da gledati me ovdje svaki dan?

- Mrzim kad ti trepavice zalepršaju živčano gore-dolje tim supernježnim obamrlim paperjem. Kako da ti odolim?

- Meni se čini da ti sve izbjegavaš... ali svijet ne funkcionira na takav način, znaš... ne možeš

ga stalno zaobilaziti. Na poticaj i u sprezi s Minjom, Zdeslav je neka svoja okoštala uvjerenja doveo u pitanje, a visokoizraženi cinizam iz njegovih ustiju također je počeo poprimati blaži oblik. Isprva je takav razvoj situacije nijekao u nadi da će umekšani pristup po kojem nije bio poznat, jednostavno nestati, no istiskivanje ovih, u biti otrovnih supstanci se nastavilo, ali, kako je primijetio, selektivno te gotovo isključivo u Minjinom smjeru. To je bilo korektno i podnošljivo pa je na sve to mogao samo mirno slijegati ramenima.

Minjina ga je blizina obogatila vjerovanjem u izgubljeni instinkt za natprirodno, iako on sam nikad nije iskusio slične doživljaje. Njezina su iskustva, ako je i bilo takvih čiribu-čiriba, ostala skrivena iza pogleda koji je često ostavljao dojam izgubljenosti i progonjenosti. U konačnici, njezina ga je intuicija ili što god to bilo, malo pomalo rješavala onih znanstvenih predrasuda kojima obično želimo snažno vjerovati i ne dvojiti o njima. To ga je na neobičan način dovodilo u ravnotežu, prije svega sa samim sobom. Sve ono porušeno što se skupilo u proteklim godinama djelovanja i aktivnosti, polijepilo se pod čudnovatim okolnostima, a povećani postotak zlobe i egoizma u krvi te neka neshvatljiva i pitaj boga čemu usmjerena glad za osvetom, nestajala je ukazujući mu na možebitno razrješenje nemira.

- Tebi ne smeta ako ja na koji dan hiberniram jezičinu u frižider? Mislim, čini mi se ful da znaš živjeti s tišinom. Bez obzira šta se ja motam ovuda nadržan i napet i nepristupačan?

- S tobom je sve *light*. Pa čak i tvoje nazovineraspoloženje. Ne brini.

- Ne srdi te ni kad mi se podočnjaci objese ko džepovi puni sitniša?

- Nikad to još nisam vidjela. Upozori me sljedeći put da obratim pažnju.

To je vrijeme bilo ključno za okončanje razmjene, sada je već to tako volio nazivati (što hladnije, tim bolje), informacija s Fanom. Njezine prijedloge, nagovaranja, poruke i dopise potpuno je ignorirao. Nije uopće razmišljao slaže li se ona s onime što on nudi, odnosno ne nudi, te je samozaljubljeno ustanovio kakav-takav napredak u njihovim organiziranim ne-odnosima. Kada bi ipak povremeno preuzeo i pročitao njezine odebljale koverta, činovnički bi ih odlagao bez participacije mrve emocija u ladicu s posebnom oznakom opreza i ondje zadržavao neko vrijeme kako ne bi prenalazio u ritualnom spaljivanju. Naravno da se nikad nije odazvao pozivima niti je osjećao da ju je uvrijedio tim odbijanjem. Bio je u krivu, ali nije znao drugačije. Uostalom, nakon izvjesnog vremena prestale su dolaziti poruke, što je značilo da je svoj polet i energiju počela trošiti u "ispravnim moralnim preispitivanjima" i da je zadovoljstvo, koje je do neki dan nalazila u ispisivanju namirisanih listova papira, sada

usmjeravala na neko karitativno udruženje.

Zdeslav nije davao na uvid Minji poštu naslovljenu na sebe, ne samo zbog straha da će je uznemiriti, već stoga što ona uopće nikada nije to ni zatražila, poštujući njegovu procjenu što smiju zajednički dijeliti, a što ne. Nikada nije htio podrivati njen osjećaj važnosti koji je zauzimala u njihovoj konstrukciji mini plemena, tako da se uvijek propitkivao o statusu joj među kolegama umjetnicima, tijekom događaja na izložbama, iako ga je to zaista malo zanimalo, oduvijek osjećajući neku neobjašnjivu averziju prema toj vrsti manifestacija, kao i njihovim organizatorima. Poticao je u njoj zdravu taštinu kojom je trebala započeti osvajati, po njegovu mišljenju, zaslužene superlative. Usmjeravao ju je na različite inicijative u akademskom sektoru uz jedino upozorenje da se ne miješa ni u kakve političke igre, a ako već mora, da se obvezno prethodno savjetuje s adekvatnim i kvalificiranim strukturama. Mrzio je bilo kakvu mogućnost politiziranja koje bi obuhvaćalo strategiju, taktiziranje, obranu, napade, a sve u smislu dočepavanja cilja.

- Nema straha, neću se ogrnuti plaštom na nacionalna obilježja i projahati kao Godiva gradom.

- Morao bih te se odreći na lokalnim medijima. Vjerojatno bi me osudili na doživotno gledanje TV-dnevnika isključivo državotvornog sadržaja. Bez mogućnosti pomilovanja.

- Nakon sedam godina odobrili bi ti dopust jer bi ustvrdili da ti se krv promijenila u sumpornu kiselinu. Ili nešto nalik *alienu*.

- Ali bi dopust mogao koristiti jedino u samostanu, okružen klonovima Engelberta Humperdinka!

Međutim, takva su obrazlaganja i sugestije bile Minji suvišne. Cijenila ih je, ali i smatrala preuranjenima jer ih nije ni razumijevala ni iskusila.

XVIII. DISTORZIJA NACIONALNOG DOBA

Živjeli su u pogrešnom vremenu, iako su ga mnogi najavljivali, a nisu baš nužno morali biti članovi Jehovinih svjedoka, cirkuske trupe u prolazu i sličnih eksperimentalnih udruga građana, Novim.

Minja i Zdeslav su, međutim, vjerovali da je takvo što teško realizirati uz manjak iskonske

ljepote, svježih ideja i sklada unutarnjeg života. I s nešto uputa za uporabu pri nabavci. Od onog trgovca emocijama. Dakako da su pretjerivali u postavljanju visokih zahtjeva, kao i u poricanju određenih vrijednosti do kojih je čovjekova civilizacija dospjela. Promatrački stav koji su zauzimali bez iskrene želje za nekom revolucionarnom intervencijom, iako su dnevno viđali oko sebe jednaki ili sve veći broj usahlih lica, svrstavao ih je u krug neodlučnih, ali nadahnutih takvim stanjem. Zato su nastavili živjeti u iščekivanju i ambicioznoj vjeri u svoje bolje sutra.

- Možda čak i naši životi ne bi bili potpuni bez ovakvih debila koji su na vlasti, a šta misliš? Navikli smo na presinge i gnječenja...

- Ako tako nastaviš, postat ćeš propovjednikom njihove riječi. To bi baš oni i htjeli.

- Dobio bih komplet njihovih komentara uvezanih u kožu i obilazio stanove u potrazi za hereticima... kako uzbudljivo.

- A one koji bi se opirali zapisao bi u crni notes i preporučio ih obradi. Da što prije ugledaju Sudnji dan.

- Za takav posao ovdje zaista ne trebaju posebne kvalifikacije i preporuke. Zvuči kafkoidno, ča ne?

- Idealno za očajne akvizitere, zapravo.

Ponekad su, valjda zbog takvih stavova, bili imuni na plačljive igre koje su ih okruživale. Smatrali su da preosjetljivost, kada ovlada tobom, izaziva nemoć. Uopćeno, ovo je bio samo deklarativni stav koji nisu bili u stanju primjenjivati u praksi. Jer, shvatili ste, bili su više-manje introverti, što će se još argumentirati, a takvom verbalno naglašenom neutralnošću i neosjetljivošću privlačili su određenu pažnju u kojoj su kratko vrijeme uživali jer su namjerno narušavali nametnutu nacionalnu strogoću i onu neugodnu suosjećajnost u kojoj su svi imperativno trebali sudjelovati. Kad se pučanstvo napuhavalo u nacionalnom ponosu otmjena i svečana rječnika, njih se dvoje zaključavalo u izmišljenu samicu koja ih je trebala zaštititi od umobolnice što je zavladala oko njih i prema kojoj su osjećali, nadali su se ne sami, odbojnost i mrskost, pa su čak i u zidovima naslućivali nekakvo lupanje, viku, glasni šapat, prijetnju. Dolazilo je i sa stropa, spuštalo se po njima, zadržavalo u odjeći, hrani.

- Da smo žohari, ne bih nikad došao u dvojbu hoćemo li preživjeti ovu mikro apokalipsu, jebemu vraga!

- E, ali zbog toga hendikepa ne bismo bili sposobni sastaviti "Lokalnu povijest nestanka zdravog razuma", zar nije tako?

- Više bih se volio zajebavati okolo i svirat negoli izigravati kroničara vremena, to možeš bit sigurna!

- O, da, znam da si tipični proizvod mediteranskog podneblja – ljenčina, menefregista i ljubitelj svježeg mlijeka. Sve domaći proizvodi. Još kad bi ti želudac dopuštao ribe s gradela, bio bi kompletnim hedonistom.

Pribojavali su se da su sami izazvali paranoične slike kritiziranjem i ismijavanjem nacionalnog sistema, a onda bi to nekako naglo prestalo, utihnulo, kao da se posakrivalo po tuđim dvorištima. Nisu bili počašćeni ovakvim audiovizualnim senzacijama, ali im također nisu dodjeljivali niti neku pretjeranu važnost. Štoviše, priviđenja su pripisivali vlastitim izvorima i nadali su se da ih porađaju gotovo sve ljudske jedinke na specifičnom evolucijskom stupnju, s tim da ona ne moraju ukazivati na unutarnju higijenu ili nehigijenu, već na neodređenu i nesigurnu koncepciju koja vlada vremenom u kojem su se zajedno našli/izgubili. Sukladno tome, nikada do kraja završeno oblikovanje vremena na neki je način bitno utjecalo na formiranje i kontrolu te gotovo uvjetovanje osjećaja (određenim pojavama, događajima), čime se opća stabilnost neupitno dovodila u kompromis i apatiju.

Naravno da je u takvim okolnostima, u žabokrečini i osrednjosti, profitirala agresivna struja u naciji, imuna na zahtjevnije prilagodbe i cjepidlačenje u svakom smjeru. U tako zatvorenom sustavu valjalo je iznaći prolaz iz podređenosti koja je s vremenom prijetila postati dovoljnom čak i u trajanju, aktualnom supstitucijom za punokrvno življenje.

- Najradije bih svaki dan nosio crno. I slušao kolekciju *Iron Maidena* i *Sisters of Mercy*. Radi udobnosti bih se stavio u neke tenisice. Da lakše zbrišem ako nekog iziritiram, jebiga.

- I misliš da bi to bilo dovoljno da te izdvoji iz kluba autsajdera?

- Ne. Samo da ukaže na različitost. I jedno stanje u glavi.

- A ne misliš li da je crno već predugo modni hit u našim krajevima?

- Ma da, jest. Ali ovo moje je trebalo iskazivati ironiju, a ne pripadnost udrugama arhitekata. Ili politički stav, ako si na to mislila.

Pukotinu, to jest izlaz, Minja je tražila u povremenim likovnim eskapadama u kojima je

naočigled svima, a vjerojatno je to bio rezultat obračuna s naopako postavljenim društvenim uređenjem, uskrisivala, tako su joj povlađivali kolege te kritičari, životnost i u inat sebi što će se kasnije razjasniti, pošto se bude razračunala s nikad traženom stečevinom svog, zvala ga je patetično, podvaljenog djetinjstva.

XIX. MINJIN POROK I RASCJEP

Ovog posljednjeg kompleksa godinama se pokušavala osloboditi, ali samo pod uvjetom da iz tog stanja i dalje izvlači potrebnu građu koju će nastaviti aktivno opisivati. Naravno da je jedno s drugim bilo oprečno. Ipak je smatrala da ispravno postupa jer je mrzila svoju stečevinu koja je ravnopravno obogaćuje svojim utjecajem i ograničava sadržajem, a opet, sadržaj je trebala dalje prenositi. Iako je zračila neuobičajenom stabilnošću, nikada nije bila, a većina ju je doživljavala anemičnom, uspavana i napeta, unatoč iščekivanju i osjećaju nepredvidljivosti koji su se nazirali iza kapaka.

Mirom je pružala otpor iskušenjima koja su je, ako jesu, čekala posakrivana ispred rešetkastih balkona, roleta propuštajuće svjetlosti, ulaznih vratiju.

Poroku nije bila osobito sklona, kao na primjer cigaretama. Tu je sladostrašće dovela gotovo do savršenstva, u čemu se potpuno identificirala s trendovskim pokretom. Cigareti je pridavala ritualnu snagu. Oslobađala bi pritom svu čežnju koju je nakupila u zabranama kretanja i razmišljanja što ih je određivalo probuđeno društvo iz prethodnog poglavlja. Međutim, nikada joj nije priznala vlast, čak ni onda kad joj je prekomjernost uporabe uzela danak u zdravlju njezinih osjetljivih bronhija.

Uživala je u čulnom dodiru duhana i usana, koji joj je osiguravao nikad namjerno namještenu, otmjenu pozu u svakoj prilici. U rijetkim ispadima bijesa što bi je zahvaćali tijekom kreativnih zastoja, izlazila je na ulicu s opuškom besramno smještenim između trećeg i sljedećeg prsta, furiozno se zabijala u najveće skupine prolaznika, žarila ih okom, nadražujući tako, jednostavno i najbrže, svoj trenutačno paralizirani apetit prema platnu.

- Kad kažeš da ćeš prestat pušiti, to uopće ne misliš ozbiljno, ča ne?

- Dakle, mislim, bože, šta si dosadan. Ako sam tako obećala tako ću i učiniti... samo da nađem vremena.

- Nađeš vremena? Jebote, ča - staviti ćeš oglas u novine "poštenog nalaznika vremena za

prestanak pušenja molim neka se javi na telefon 3333333, čeka ga i odgovarajuća premija”?

- Činjenica je da mi ponestaje pravih izgovora, ali zasad je taj najbolji koji imam. Nedostatak vremenskih jedinica.

- U tom slučaju, dakle, nema brige! Potpuno sam siguran u to ča govoriš! Svakako si me umirila. Sad mogu u zimski san, a kad se probudim sve će biti roza. Iako je moje skromno mišljenje, ako će se uvažiti, da treba ništa sati za ostaviti te smrdljive tvari. Samo dobra i čvrsta volja. Jebiga.

- Fakat ne znam šta mi to sad treba... da me zajebavaš zbog sitnica. Takvu si me upoznao i nisi postavljao nikakve zahtjeve da moram ovo ili ono. Zašto ti sad tako intenzivno smeta?

- Jer narušavaš vlastito zdravlje. A da i ne govorim da u slučaju ako želimo imati bebu da nema jebene šanse da približiš ustima to sranje!

- Pa ko ovdje spominje nekakve klince? Ja ne. Još ne! Tvoj je problem šta si, hmm, malo stariji pa ti je već frka, ilionoštajaznam...

- Pa, okej, probodi me još nekom iglom ko kukca pa me zabij na pano i proučavaj kako se koprcam u agoniji. Još me obuci u majicu s natpisom - S.J.E.B.A.N.

- Ako izuzmem taj cinični ton tvog glasa, nedostatak 5 kila na kostima, neobrijanost, njurgavost, gotovo svih 13 tvojih zdravih zubiju, rekla bih da si mi skoro pa dražestan i simpatičan.

Zbog napetosti, (ne)odmjeravajući mogućnosti, zalazila bi uvijek sve dublje u teškoće koje su je, međutim, tjerale na nepopustljivu djelatnost. Nikad nije odustajala od postavljenog cilja jer je gotovo uvijek nailazila na potpuno neplanirano razrješenje koje ju je katarzično usisavalo u sebe. U traganju za optimumom tek je nalazila sebe kako dobiva određenu formu, dok bi u zastranjivanjima prepoznavala, kako joj je to Zdeslav pojašnjavao i definirao, određenu distorzičnost oblika koja jest zanimljiva, no odvlači je od zbira koji valja pretočiti/kompilirati u cjelinu.

Za sebe nije tražila počasno mjesto u povijesti, niti u likovnjaštvu. Od drugog rođenja naovamo vodila ju je želja da nadvlada rasplamsalu taštinu (bila je jedinica) i da izokrenutost općeprihvaćenih shvaćanja i djelovanja, čime su je također hranili roditelji, ne primijeni na sebi. Štoviše, tu razvijenu i raširenu naopakost ona treba sama ili uz nečiju pomoć razotkriti i zaustaviti, bez obzira na pretrpljenu štetu i društvene posljedice.

- Ča je sad? Ča si ušutila? Kontempliraš ili piljiš samo u zid?
- Uplovila sam upravo u film... u budućnost. U neki obećavajući posao u kojem se super snalazim...
- Hehehe, volio bih to doživjet!
- ...gdje savršeno funkcionira ljudski poredak, uredno življenje i zdravstveni je sustav reguliran...
- I ima dobre hrane kojoj tvoje nepce uopće i ne želi pokušati izbjeći bez obzira na količinu opasnih tvari koje sadrži...
- ...i zrak je upravo ljepljiv poput meda od mora i sunca i neodoljive topline i poželim sa sebe zguliti svu robu i ostat u prirodnoj pidžami...
- A sve genijalni frajeri jurcaju oko tebe, upucavaju se, koriste najzavodljivije naglaske cijelog svijeta, a ti padaš samo na one koji su originalni Londončani, ali, naravno, oni to ne znaju pa se lome biti južnjački Ameri, kanadski Eskimi, južnoafrički aparthejdisti, i tebe jednostavno to niš ne jebe. Iako bezgranično uživaš u toj silnoj pažnji...

Mladalačka se smionost, naravno, u godinama koje su slijedile prilagođavala specifičnostima vremena, ali je zamišljenu utopiju zadržala egzorcirajući je na, prema vlastitim nacrtima zamišljenom a zahvaljujući Zdeslavu, sklepanom/realiziranom štafelaju.

Crtanjem je okretala misli i emocije naglavce. Sve što je u njoj bilo pogrešno i stiješnjeno, ispravljala je nesvjesnim prevratom i strastvenom silinom. Nakon pražnjenja prislanjala bi znojavo čelo o crtaću dasku i oprezno se uključivala u stvarnost puštajući da joj mravi iz glave napuste sive stanice, da se razmile po stalku, policama, podu. Onemoćala, privremeno bi odahnula zatraživši pauzu od sebe same i izabrane službe.

Kada bi se ponekad prepuštala aktivnom odmaranju, nakon sličnih električnih samoudara, postala bi razdražljivom i nervoznom. Nikada nije uspjela prigušiti strah i mržnju prema vlastitoj zanesenosti podmetnutim darom koji bi mnogi na njezinom mjestu možda nazvali milošću. Minja je držala, međutim, da je postala taocem tajanstvene sile koja ju je naizmjenice ujedala i liječila, spoticala i uzdizala.

XX. UKRATKO O PODVALJENOM DJETINJSTVU

Roditelji su je zaradili u njihovim ranim dvadesetim godinama, nakon uvodne kraće i burne strastvene veze. I samo vjenčanje odgađali su sve do Minjine treće godine, odnosno rođendana koji se poklopio s odgovarajućim danom u tjednu kada se obavljaju takve građanske ceremonijalne svečanosti.

Njezina su najranija sjećanja vezana za sobu visokih prozora, tamnih zavjesa i zidova krcatih umjetninama, što lažnih što originalnih, ali bezvrijednih. Vidokrug joj je, preko stakla zamagljenog vlastitim dahom, sezao do uskomešanih ulica i do ljudi, ovisno o godišnjem dobu, zajapurenih ili blijedih lica.

Pažnju bi joj privlačila gotovo svaka nova kretnja ili hitnja pokojeg prolaznika, a iz daljine bi naćula svakodnevne borbe koje su razmjenjivali, ne štedeći se, njezini preci. Kao u nekoj predanosti prelazila bi iz sobe u sobu vješto izbjegavajući njihove dodire i, dlanova pritisnutih na uši, riječi, koje bi ostale čući, još dugo nakon što bi njihovi tvorci utihnuli, po kutovima, razlijevajući se ravnomjerno stazicama i spojevima koje su tvorile keramičke pločice ugrađene u zidove i podove.

Nisu nikad pretjerano oskudijevali u novčanim sredstvima, kao što je to bio slučaj s osjećajima. Stoga je Minja širila svoj smisao za obijest tražeći vlastiti prostor za disanje u kojem neće postojati administracija ovlaštena za izdavanje valjane putovnice ili vize odraslima za ulazak u njezinu suverenu sobu-državu. Tako i bi.

- Bengbeng! Mrtavsipadni!

- Uhuhuh, nisam, šljaspasšljasadjebi, smrdljivojebenosranje!

- Jebisejebisejebise, gadeodvratni, proklinjemdankadsamteupoznala!

- Manemoj! Tisekaješnadtimdanom? Vrlovažnoštatislišmenijejebeno
kadmizabijaštesvojenoževeuleđaikadnestaneškadgodpoželišsamo
odeškodajetonajnormalnijajebenastvar!

- Aha! Bašjetakokakotigovorišjebešokolosveu16, pamenijedešgovna
kakosizaglavionaposlujerneznamjakakojetodanasimislišdasam
kompletnaglupačaspozimizimanaočimaičepovimauušima!

- Nejebivšetepizdarijejerćufakatotićiiinevratitise, bolimekuraczatebe

izasveostaleizgubitćuseizgradadatenemoramgledatjebomeakonijetako!

Ispred vrata su ostajale tutnjajuće rečenice, zabijale se poput noževa cirkuskih egzibicionista što izbjegavaju teatralno postavljenu živu metu s jabukom na vrhu glave.

Bez velikih teškoća održavala je svoju neovisnost jer je odnos roditelja godinama uznapredovao do gotovo konačne entropije nekad romantične ljubavi, odnosno – suvremenim rječnikom – do brakorazvodnog postupka koji nije ostao samo na pravnoj razini.

Sada ju je vrijeđalo njihovo uobraženo isključivanje iz obitelji. U svojoj dvanaestoj naravno da je bila spremna preuzeti na sebe misiju mirotvorca, štoviše stručnjaka na području učvršćivanja poremećene komunikacije između roditelja. Obraćala bi im se u rijetkim zajedničkim trenucima vatreno prenoseći svoje pomno izabrane misli i događaje koji su ih trebali podsjetiti na tople zajedničke uspomene. Istim je intenzitetom dobivala natrag kratke suzdržane odgovore, birane upozoravajuće riječi u kojima je nazirala, unatoč pažljivo smještenim stupnjevima ljubaznosti i nazovirazumijevanja, samo veliku količinu gorčine i međusobne netolerantnosti.

- Meni se čini da ste vi samo iskliznuli privremeno s tračnica, a mene pritom potpuno zaboravili pokupiti u nastavku putovanja. Stalno me se isključuje kao da ja baš niš pod milim bogom ne razumijem.

- Minja, to su stvari koje moramo riješiti mama i ja... ono što želim reći jest da su nam ovi momenti jako delikatni, pa nam treba malo više... hm... vremena i prostora...

- Pa vam ja smetam, to hoćeš reći?

- Naravno da ne. Nego si još premala da bi sve shvatila u pravom svjetlu i iz prave perspektive...

- Premala? Za vaše moralne diskusije i verbalne dvoboje besmislenim rečenicama?

- Pa, oprosti, možda sam te podcijenio jer sam ja sa svojih 12 godina bio prilično neupućen i budalast i gledao prema životu kroz djetinju dioptriju od debljine par centimetara pa mi se sve činilo izokrenuto i izduženo... Kao da gledam crtani film češke proizvodnje...

- I ti i mama izbjegavate direktan razgovor sa mnom, i to mi je užasno... patetično. Navlačite nekakve zavjesice kako biste sakrili prave namjere i mene zaštitili od istine. Uključite televiziju i moram gledati dnevnik i sve one odvratne političare i njihove klimoglavce kako

im se dodvoravaju umjesto da mi rečete da nešto tu ne valja i da ste pred raspadom i da ne znate kome ću i kojim redoslijedom odlaziti vikendima!

Naravno da nije bilo potrebno biti prorokom i naslutiti loše osmišljeni scenarij za završetak cjelokupne priče. Na neki je način željela participirati u kreiranju neizbježnih događaja ukidanjem same sebe u odgledavanju istih. Takav se osjećaj, potaknut ignoriranjem roditelja i vlastitom sebičnošću, u njoj izgradio od silne želje da bude općekorisna, ali i pošteđena preživljavanja s uzdrmanim temeljnim postavkama odrastanja.

XXI. NATALIS SECUNDARIUS

Usljed čestih izbivanja roditelja od kuće, plan je mogla lako ostvariti i pretvoriti ga u ocrvenjenu stvarnost. Odjeću je uredno presložila u kutak kupaonice predviđen upravo za te svrhe, provjerila kažiprstom temperaturu zapjenjene i aromom limuna oplemenjene vode, zadovoljno kimnula glavom, nikome određeno negoli sebi, i zaleгла u kadu. Iz navike je samo jedanput-dvaput spužvom, ne iz neke velike potrebe, prošla po tijelu. Na trenutak je zastala tražeći pogledom ručni sat, poklon za njezin posljednji rođendan. Spazila ga je na neuobičajenom mjestu, vodokotliću, i razmišljala časak-dva da li ga premjestiti na humak svoje odjeće, što bi je natjeralo na izlazak iz kade i ostavljanje vlažnih tragova po pločicama. To je u svakom slučaju valjalo izbjeći pa se iz tog razloga još dublje zavalila u primjerene dubine lužnate tekućine.

Omamljena toplinom, osjećala se blago ponesenom i umotanom u silne kapi koje su ispunile tu golemu posudu u kojoj skidamo svu prljavštinu sa sebe i zadovoljni, novi, istupamo iz nje.

Posegnula je za pripremljenim novim tatinim žiletom, izvukla blistave oštrice iz papirne ovojnice i zadržala ih na trenutak između palca i prstenjaka. Rastresenih misli, iscerena lica, zaokupila ju je dvojba da li zarezati najprije lijevo ili desno zapešće. Zaključi da bi pametnije bilo, budući da je dešnjak, da prvo bude upravo desno, ako već mora biti traljavo, ali će zato potez desnom rukom biti zasigurno ravan, dubok i precizan, što bi trebalo biti dostatno za njezin naum. Međutim, do pogreške nije došlo ni u prvom ni u drugom rezu. Bistre je glave, neiznenađena tolikim naglim crvenilom, isprala žilet pod hladnim, vidjela je to kako otac čini, mlazom i odložila ga na rub kade, gdje je običavala držati sapun. Leđa je prislonila na ukošeni dio kade, oslonila glavu na upravo iskorištenu spužvu-jastuk i započela proces gašenja.

Klik!

Samo nakratko učinilo joj se, jasne svijesti, da će svojim djelom počiniti zbrku. No, nije utvrdila pogrešku u postupku te je mirno zaspala, ushićena postupnim rasplinjavanjem svijesti.

Lebdjela je obzirno nošena dvostrukim parom ruku na neodređenoj udaljenosti od tla. Odjednom se osjeti izmrcvarenom i kao naglo ispunjena olovom. U proturječju nasmiješi se i zaplače. Tada shvati da čuje ridanje negdje izvan sebe. Krajičkom oka spazi da one anđeoske umirujuće ruke izmiču ispod nje i da prostor u kojem se nalazi sve snažnije zaglušuje neartikulirana vika nekakva muškarca. Zaplakani čovjek ispuni je neugodom, a još je k tome, učini joj se nedoličnim, drži za vrškove prstiju i tako bezobrazno zadire u njezin intimni svijet i samo iz velike daljine tek čuje nešto kao – Obožeobožeobožeobože! nemoj mijeuzeti! nikadavišejenećupustitiodsebenisamimaopojmadušomoja Minjicedasamsamoznaokolikojetodalekodoguralojebemusveimenesjebanog isebičnogikadćevišetahitnadaimjebosvepispiskusamonekasepožure MinjicemojaMinjice...

Osjeti se napadnutom i ljutitom, spremnom zametnuti svađu, no stvarnost se ne pomakne s mjesta. Malo potom zrak ispuni mekoća prekidana najprije povremenim, zatim učestalim ritmičnim omamljujućim bibipanjem.

Kada se probudila, ugledala je oca kako joj još uvijek trlja jagodice prstiju. Učini joj se da mu se živo obraća, vođena taštom željom da ga razuvjeri u svoje slomljeno i nerazpoznatljivo stanje.

XXII. ANĐELI-OD-ISPRED-VRATA

Nakon povratka kući zapahne je neobično zračno suglasje među zidovima; oblaci majčinske topline ispune njezinu bespomoćnost i ona se prepusti renesansi odnosa u obitelji, udovoljavajući svojim ponovno otkopanim, a davno već otpisanim željama.

* * *

Četiri su mirne, pomalo slatko-monotone, godine minule od njezina drugog rođenja kada je

prvi put iskusila svoju podjednako blagoslovljenu i prokletu sposobnost koju je kasnije jednostavno nazvala darom prepoznavanja smrti.

To jutro, odredljivo samo kazaljka na satu, ustala je s nelagodom u želucu i nejasno izraženim strahom. Takve podražaje dosad nije bila iskusila. Osjetila je snažnu nazočnost ispred ulaznih vrata, koja ju je vukla poput magnetnih silnica, nagovarajući je, još u hodniku, na bezuvjetnost prihvaćanja i kapitulaciju. Zahvati je hladnoća i možda, razmišljala je da li jest, tuga. Neohrabrena nikakvim zvukom pred kućnim pragom, okolišajući stavi palac na mali mehanizam kojim otklanja prepreku za gledanje, uvijek je strahovala u oba smjera, kroz leću za-iskrivljavanje-ljudi-kao-nabavljenu-kod-prvog-luna-parka-koji-prođe-kroz-grad. Još uvijek u pidžami, umotana u ravnomjernu tišinu i mrak hodnika, održavala je ravnotežu rukom oslonjena o vrata, naginjući se sve bliže leći. Čekala je. Gotovo je zaboravila disati i još uvijek ne čineći promjenu u svojoj pozi. Očaj i mir rasli su istovremeno iz trenu u tren sve više. Pitala se nije li to samo iz one prijašnje strepnje od vanjskog svijeta. Proživljavala je zaista najljepše dane svog mladog života, u međuvremenu zavoljevši sebe i roditelje.

Učini joj se da je tome došao kraj. Ali ne zbog nekog njezinog propusta, već zbog neminovnosti koju je naslijedila i pripravlila si određenim činom. Iskustvom. Bojala se da, što god to bilo, neće moći iskorijeniti i vratiti sve u prethodnu udobnost i sanjarenje. Pogleda još jednom unatrag preko ramena tražeći bilo kakav izvor svjetlosti. Opazi sitne točke koje su dopirale s prozora i poveseli se da one, onako svijetle i jasne, motre na nju. Hrabro pristupi okancu na vratima i zagleda se u iskrivljeni prostor koji su ispunile dvije siluete u crnom.

Nije ustuknula ni pedlja. Ostala je tako nekoliko trenutaka zagledana u sjene Anđela-od-ispred-vrata i tminu koja se izdizala između njih i nje. Pričini joj se da prepoznaje taj dvostruki par ruku, istovremeno tjelesan i neobično providan.

Dotakne je nepoznata odbijajuća uzbuđenost osjetila. Čvrsto pripijena oka uz stakalce nastavila je pratiti omramoreni androgini par anđela i shvati da se oni neće otkinuti od-ispred-vrata sve dok ona viri.

Zadovoljena ponuđenim sporazumom, odstupi i kao presvučena velom malaksalo se prepusti nemoći i ugodnoj hladnoći hodnika. Spuzne na pod stisnuvši koljenima bradu i utone u olakšanje. Ma, pustila ih je, ako baš žele, neka se propinju i promatraju je kroz okance u ovako neprofinjenoj pozi. Samo neka to ne potraje, neka smogne snagu, neka okonča ovu scensku igru i poskida sa svih kostime za predstavu koju je upravo odigrala.

XXIII. BOLEST, BLAGOSLOV & KLETVA

Prema svom daru odnosila se kao prema zaraznoj bolesti. Danima u kojim bi ispraćala odabrane, lako ih je bilo prepoznati jer su im po ramenima visjele, od svakog po jedna – tanašne i nježne ruke Anđela-od-ispred-vrata, putnike s kartom u jednom smjeru u neosvijetljene prostore Ničega ili Nečega, iz nje bi provalio usplamtjeli užas koji bi je odvodio u bezdanu tjeskobu. I, željom da izbjegne širenje infekcije, do izolacije.

Dugo je vremena otkrivala načine izlaska iz ove, prošlo je vremena i slučajeva kad je tu bolest napokon dijagnosticirala kao susret sa smrću i kako uopće prepoznati osobu koja se ima ugasiti, grčevite potištenosti. Željela je to najprije povezati s vizijama iz snova i slutnjama koje su nagovještavale opću nestabilnost vremena, no nije u objašnjenjima, koje je sama obrađivala konzultirajući koliko-toliko dostupnu i tad joj razumljivu literaturu, nalazila ono tako joj neophodno realistično otrježnjenje i oslobađajući trenutak.

Tu je istu nezdravost podnosila, u odnosu na okolinu, jednako uspješno prikrivajući je kao i mjesečnicu. Ponekad je bilo visokih temperatura, koje bi se zaglavile i ni makac ni gore ni dolje, ali uglavnom je prolazilo bez osobitih fizičkih posljedica po nju. Lijeku, dakle, u njenom slučaju, nije bilo ni mjesta ni razloga tražiti. Svakako je valjalo ovu okolnost preokrenuti sebi u korist. Stoga je mudrovala podilazeći si pripisivanjem ekskluzivnih simptoma koje ne bi bili u stanju izliječiti ni najuvaženiji liječnici, a do kojih ionako nikad ne bi ni dospjela. Nije ni pokušala primijeniti sve one riječi koje je išćitala u stručnim knjigama jer, sve je čvršće bila u to uvjerena, svojom posebnosti nije pripadala samo ovom svijetu postojećih zakonitosti i uvjerenja.

Zato bi uvijek pri susretu s Anđelima-od-ispred-vrata prvotnu potištenost i autodestruktivnost počela transformirati/prerađivati u inventivnu energiju, a koja se najuspješnije realizirala kroz njene likovne aspiracije, istiskujući iz sebe proteste i ljutnju koje bi joj uzročili povremeni napadi samo-za-nju-priređene bolesti.

XXIV. DISLEKSIJA SRCA

Tijekom studija Minja se uspješno uvjeravala da pati od još jedne genetske nepravilnosti: disleksije srca. Naime, osjećala je divljenje koje je izazivala u muškarcima, ljubazne i

zavodničke poglede, izrazite dokaze naklonosti i povjerenja. No, iako je čak s dvojicom atraktivnih kolega naizmjenice održavala povremene odnose radi zadovoljavanja osnovnih potreba, nije nailazila na spontano (ili intuitivno) prepoznavanje onog zbivanja (je li to doista kemijsko?) koje srce izdiže ponad svih ostalih traženja i zavodljivih manifestacija i koje navodi na dobrovoljno zapostavljanje vlastitih zanosa, želja, bilo primarnih, sekundarnih i inih...

Međutim, iz prethodnog je poznato da je dešifriranje simbolike srca izniklo pri prvom dakako, pa to se događa svima zašto ne bi i njoj, susretu sa Zdeslavom. Prisjećala se skupa koji je obilovao napirlitanim ženama u ekskluzivnim krpama te impozantnim i priznatim muškarcima koji su biranim citatima ovoga-i-onoga potvrđivali svoj, više nego zasluženi položaj u gradskoj ljestvici laktarenja.

Bez ikakva smisla za stvarnost, stajao je Zdeslav u sjevernom kutku galerije, piljio u jednu neodređenu slikariju, glumio mirnoću ili bolje reći ne-nervozu. Pijuckao je i iz dosade nehajno u čaši pravio balončiće. Svako malo razmijenio bi pokoju rečenicu s istom količinom entuzijazma kao i u ispijanju pića s novopridošlom spodobom koja mu se bezobzirno unosila u lice. Na koncu razgovora prijazno se smiješio, gotovo cerio.

- Ej, stari, kako si? Nisam te dugo vidio, malo si se povukao u ilegalu, ha?

- Okej je. Stvari funkcioniraju kako sam ih i posložio. Manje-više.

- Čuj, a šta ti je sa želucem? Vidio sam nekidan Borisa pa mi je napomenuo da si bio kod njega na internističkom.

- Pa, onda očito sve znaš. On je doktor, valjda ti je, pretpostavljam, i rekao da imam nekakvu herniju di se skuplja hrana pa me to jebe.

- Ma, jebiga. Proći će. Malo i blijedo izgledaš...

- Čovjek mojih godina ne može bolje izgledat, ne? Osim toga, to ne prolazi. Nije čir nego... ma kakve veze ima... sori, evo mi prijateljice, pozdravi ženu i klince potapšaj po glavi...

Da mu ne pristupi odmah, ispriječio se tip s čijih su ramena visjele ruke. Zaklopila je svoje prozore u svijet, gotovo zaplakavši. Stajala je bespomoćno šaljući poruke posrnulim, takvim ih je prefiksom častila kad bi ih dodatno željela uvrijediti i isprovocirati, Anđelima-od-ispred-vrata, privučena strahom i nespokojnošću. Otvorila je kapke i slika bi bila jasnija: visoki čovjek je, očito izbirljiva ukusa samo za odijela, stajao ispred Zdeslava, zaklanjajući mu

svojom pojavom 3/4. prostora, a vidljive joj, ostalima samo trunke peruti, ruke-rukavice odložene podno ušiju stvoriše još jedan nerazumni ambis pod nogama. Odluči da je krajnje vrijeme da konačno odagna nadmoć i monopol anđela nad njezinim umom. Razgrne maglu pred sobom pa hrabro krene k Zdeslavu i Putniku bez povratnih mogućnosti.

- Se znamo mi? Viđam te dosta često po ovakvim mjestima, a i čini mi se da voziš se istim prijevoznim sredstvom ko i ja...

- Misliš na gradsko prometalo? Onda, svakako da. Nego, šta ti je? Oćeš se srušit ili nešto? Umorna ili malkice cuga? Dođi, posjedni se na stolicu...

- Ma, sve je u najboljem redu. Nije frka. Neka slabina i višak nikotina... I neki luđački poriv da zбриšem odavde...

- Na granici si histerije? Da zovem vatrogasce da sjebu izložbu i pometu ekipu s podija? Ili bi samo zapalila još jednu?

- Malo vode ili soka bi mi za početak jako dobro došli, pliz, ako ti se da...

- Donesem ti jer mi se učinilo da ti se nad licem skuplja omanji oblak s izgledom srednje do umjerene ciklone. Začas sam natrag, ne idi nikamo...

Njenim pristupom iz Zdeslava procuri olakšanje i, iz ne mu baš bistrih razloga, zahvalnost za odstranjivanje onog neobičnog zadaha kojim je treperio zrak oko donedavnog sugovornika, a koji je već iz kurtoazije te iz dosade prethodnog druženja, potražio sebi novu zabavu uz rumenkastokužu ženu izraženih jagodica i kobasičastih ruku.

- Nit je voda nit je vino, dakle bevanda. Ti štima? To je po domaću, na cugu mislim...

- Bilo šta će poslužiti, hvala ti.

- Već cigareta? Dugo pušiš?

- Od otprilike 12 ili 13 godina, ne sjećam se pravo. Nisam zapalila u vrijeme krizmanja. A i kad se tuširam, izbjegavam nepotrebno bacanje cigareta.

- Pa, dobro, vjerojatno izbjegavaš kad imaš gripu ili slični vrag?

- Nikada nisam imala ni gripu ni grlobolju, niti išta slično.

- U, jebote. Zato ja nosim križ i za tebe i za još nekih stotinjak ljudi. I to par puta na godinu. Baš ti zavidim na imunosti.

* * *

I nakon 1133 dana od ove epizode, za koje su vrijeme uglavnom bili nerazdvojni, Zdeslava su još uvijek podilazili srsi. I nikada je nije propitkivao da li joj je poznata sudbina čovjeka kojega je ona odmijenila na mjestu sugovornika prije tri godine. Ako je i znala, njegova je pogibija jednostavno dogovorno prešućivana.

Predmnijevao je da je u njoj izazivao potrebu da mu se bezuvjetno povjerava. U tim trenucima pružala bi mu akrilikom zamrljane jagodice i nokte, šarama ispresijecane dlanove, ostavljajući ih, čvrsto stegnute da joj spavaju, sa svojim ožiljcima koje je pažljivo prikrivala najrazličitijim prijanjajućim nakitima i odjećom dugih rukava nikada pritom ne odstupivši ni pedlja od ove modno-estetske koncepcije pa čak niti za najnepodnošljivijih ljetnih neugodnih vreline, u njegovim prstima.

Stao bi zuriti u nju, odlučna pogleda i želje da je izbavi od nje same, i časak potom krenuo bi tsunami joj iz grla.

- Povremeno mi se događa da upadam u neku jamu. Punu očaja i da se ne mogu iskobeljat, i koprcam li se koprcam, ko prdež u gaćama...

- Ne možeš ustanoviti otkud dolazi taj glib ili baš nasuprot - znaš, ali mu se ne možeš oduprijeti?

- Ma, držim da je nebitan uzrok... dinamika pojavljivanja i intenzitet trajanja takvih trenutaka me zabrinjava. Jasno ti je da su česti i da me iscrpljuju do jaja. Ili šta bi već bio ekvivalent tom anatomskom dijelu kod žene.

- Ali istovremeno mi se čini da nakon takvih momenata dobivaš još veći motiv za samodokazivanje i da ti ushit zbog toga ne prolazi i ne kopni bogznakoliko vremena!

- Hmmmm... da... postoji neka veza, pravo zboriš. Valjda onda samo čeznem za bezbrižnim godinama, šta li?

- A jebote, nije samo tako posegnuti u psihologijski priručnik pa izvuć prvo rješenje! Mislim

da je problem dublji, da mu znaš podrijetlo pa ga ili: 1. nisi svjesna; 2. naprotiv jesi, ali se ne žuriš reći samoj sebi di je kvaka, ili je: 3. to tvoj način, relativno suptilan, priznajem ti, da me odjebeš kad se ne želiš povjeravati!

- Danas ti smrdi nekako iz usta, šta si jeo? Pohane mačke s krznom?

- Ne smrdi mi iz usta nego iz utrobe, to jest želuca, ali ni tvoj dah baš ne bazdi na voćni sok i bombone 505 s crticom!

- Nego? Na pepeljaru ugašenu pišakom? Oštro i vruće, a? Para nosnice?

Nipošto se nije smatrala uzoritom ženom/osobom, uostalom znao je za njene prijašnje avanture kojih se gnušala nazivajući ih vulgarnim; niti posebno obrazovanom, u što Zdeslav zapravo nije jako dvojio no njena je umjerena znanja poštovao, a kada bi doduše zbrojio sve u odnosu na svoj kriterij, ipak samo tolerirao, a na trenutke je ostavljala dojam nemarnosti, u čemu su je kompenzirali iscrpljujući satima optočeni trenuci pred platnom, i na koncu nedostajalo joj je hrabrosti, argumentirajući isto zapešćima u kojima je pak Zdeslav upravo suprotno ustvrdio predanost izvornoj osobnoj ideji. Unatoč velikom povjerenju i privrženosti, što ih je sjedinjavalo, i ne samo, po svršetku jadanja Zdeslavu se učini da u Minji čuči još, osim alergičnosti na sebe samu, uzmicanja i nešto što namjerno zaboravlja/izostavlja reći.

XXV. NAKRATKO ZAMETNUTI LJUBAVNI TROKUT

Ponekad bi to dostajalo da pobudi odbojnost prema njezinoj tjelesnoj prisutnosti, što je u njemu izazivalo potrebu za povremenim nadomjesnim platonskim (pitao se) flertom ili odnosom sa-znate-već-kojom. Nije postojalo ni zrno proračunatosti niti iskrene volje da se uvuče u intimnost s "prijateljicom" jer je bio dovoljno pametan da pravovremeno shvati kako u Fani leži upravo onaj mrski i opasni tip žene koji isiše iz čovjeka i posljednju kap znoja, a zanemaruje potrebu obnavljanja. Igru u sportskom duhu poticanja čulnosti, ali neutralnih emocija, održavao je iz obrambenog položaja sve dok u njezinim monolozima nije počeo zapažati ljubavne teme uvijene u celofan tako da se baš potpuno ne odaju, ali da ipak budu sasvim jasne.

- Uh, al ga znaš pretjerati s tim parfemom! Jebote ko da si izgradila čitavu branu oko sebe! Užas!

- Uvijek foliraš. Znam da ti je super kad se namirišem, jer zbog tebe to i činim.

- Da, genijalno. Sledio sam se ko hrčak pred mačkom od sreće i tolike pažnje.
 - Vidim ti ja po licu da uživaš u mojoj blizini! Nemoj muljati i stalno kenjuckati. Budi fin. Malo barem.
 - Bome, ne znam kako ti istražuješ moje lice u potrazi za tragovima takvih dokaza, ali fakat se varaš! Ja samo kužim da se ti jaaako voliš umiljavati kad neš želiš postići, ali jebote, ono, mislim, ne lupetaj tom jezičinom.
 - Stalno mi migoljiš i njurgaš, ali kad bi znao kako mi jezik može biti pod strogim nadzorom, ne bi se tako bacakao!
 - Vidi kako mi se tresu koljena ko Čabi Čekeru od tvojih prijetnji!
 - Ko?!
 - Ma, jebiga, ono, nema veze... druga generacija, druge fore. Zajebi.
- Zauzeo je tada stav starijeg, aseksualnih aspiracija, prijatelja, opravdavajući se ne samo dobnom razlikom već i neugodnim bračnim nedoumicama koje bi je zasigurno zadesile ukoliko nastave neprilična druženja. Namjernim nepristojnim držanjem je pojačavao efekt ironije dražeći je na ljutnju i ljubomoru, pripisujući joj potom, uzgredno, nesavršenost, raspirujući dodatno ugroženu joj taštinu. Što se njega ticalo, to je bio zaključen i riješen slučaj s tek još malo neugodnim prisućem antivampirski zasićenim zadahom.
- Zašto se ne javiš na mobitel? Muž, a? Ne znaš šta bi mu izmislila pa ga ignoriraš? Daj da se ja javim, pliz. Ću mu reć pogrešan broj, može?
 - Ne diraj mi mob! Pssst! Halo? Ejjj! Ne, na kavi sam... s... prijateljicom. Molim? Ma, ovaj, ne znaš je. Išla je sa mnom u osnovnu... Marija. Za otprilike pol ure se možemo nać ispred robne kuće... da... i ja... tebe.
 - Malo ti se zasjajio nos i oko ustiju ti se skupilo nešto znoja. Ćeš maramicu? Ili da ti ja obrišem?
 - Nemoj me dirat!
 - Okej, okej, samo sam htio ti...
 - Razmazat ćeš mi šminku. To je sve. Ne bi imala niš protiv... inače.

- Pa, da, dobro da si me zaustavila. Ne bih volio vidjeti kako ti curi kroz prste lice pomiješano sa suzama i potom šuć-muć po obrazima ko sljedbeniku Roberta Smitha.

U ovoj epizodi neranjivost je crpio prije svega iz svojih čvrstih uvjerenja da nikada ne ponizi Minju pred njezinom, zapravo nikad dostojnom suparnicom, iz, smatrao je to upravo tako, ljubavi. Osim toga, na neki čudan način dopadao mu se Jakov: ranjen u igri i postavljen u samu pozadinu, onemogućen da aktivno sudjeluje u stvaranju toliko životno potrebne obitelji.

Neovisno o unutarnjim tlapnjama, Zdeslav je na površini besprijekorno funkcionirao u vezi s Minjom. Materijaliziralo se mjesto njihovog zajedničkog stanovanja, naglašavajući obostranu želju za budućnošću.

XXVI. 4 ZIDA I ZONA SUMRAKA

Nehajno i minimalistički uređen prostor, s tek pokojim komadom namještaja, ukazivao je na njihovu bezbrižnost i neopterećenost zahtjevima trenutnačno postavljenih standarda. Čak su i zidovi ostali pošteđeni obvezne ikonografije dominirajućih motiva plagiranih likovnih umova. Dakako, nije se radilo o sofisticiranom ukusu kojem su težili, već o odjeku pobune koja im je nalagala da odstrane gotovo sve karakteristike društva u kojem su živjeli.

Minja je uživala u nenametljivosti ovog mjesta kao i u rasklapanju ukalupljenih obrazaca razmjene osjećaja, razgovora i druženja koje joj je omogućio upravo ovaj visokohigijenski proizvod sastavljen od ukupno dvije sobe s pripadajućim pogledom na-ovo-i-ono. Bilo je tu i nečega što je budilo čežnju za nedužnim dijelom djetinjstva. Ništa zajedničkog već, štoviše, uspješna anestezija ružnih uspomena.

- Kako je moguće da ti i ja nemamo nijednu pjesmu, znaš ono, ko stvar koja će nas podsjećat na neki naš trenutak, ili nešto?

- Valjda zato što baš takve imaju za cilj slamati srce. A mi smo to jednostavno zaobišli. Neplanirano, rekao bih. Očito je da si u prethodnim vezama imala slična iskustva, pa valjda misliš da je to model po kojem veza mora funkcionirati, da se usidriš.

- Je. Baš tako. I to kakve slinave, grozne pjesme - Spandau Ballet, *I'll Fly 4U* i Princeova *Purpurna kiša...* o Bože, kako bljutavo. Ali kad ih danas čujem, ništa, ali ama baš ništa ne osjećam. Pitam se da li se moram nad sobom zamislit zbog toga?

- Jer su ti izbljebile emocije? To pitaš? Ne vidim razloga. Na tom upražnjenom mjestu je nešto novo, ispunjava te i ne ostavlja mjesta dvojama.

- Prepostavljam da je zaista tako... preskočili smo ona glumatanja mizernog namještenog izgleda, jelda?

Voljela je Zdeslavova bdijenja nad njezinim snom. Ponekad ne bi uopće okusio tu prijeko potrebnu nesvijest pripisujući anomaliju punom mjesecu, lošoj ishrani, stresu i ostalim modernim objašnjenjima nesanice. Budući je bio sebičan, ne bi dugo izdržao te bi stao tresti joj, cjepivom iz pretpubertetskog doba stigmatizirana ramena, tražeći od nje da prestane na trenutak bučno disati da i on uzmogne, tek za promjenu, zaspati.

- Ima da u roku od 5 minuta se stišaš ili te izbacim iz kreveta, jebemu!

- Ah?

- Jebote, ruši nam se zid od buke kojoj si ti uzročnik! Svi se normalni ljudi sami zbude od vlastitog jebenog hrkanja. Osim tebe, ofkors! Pa se okrenu na drugi bok ili čajznam, piju tablete, stavljaju kapi u nos ili oči, di već treba! Platim ti terapijsko... nešto, ako pomaže da se prisposlodiš!

- Ajde, pliz, odjebi, spava mi se.

Međutim, najbolje što je mogla učiniti bilo je gurnuti mu glavu pod pazu i prepustiti se vlastitom stroju za spavanje koji ju je nastavio mljeti i istresati na jastuk pored njegovog.

Darom otupljena intuicija nije joj dala naslutiti da mu je neophodna ispovijed kojom bi si otkupio nekoliko sati sna dnevno. U stjecanju mira svakako mu nije pomogao iznad kreveta nakeljeni plastični Isus, razapet prema uobičajenom napatku crkvene institucije. Zapravo ga je živcirala ta jeftina replika tog-nečeg-Minji-tako-svetog. U više je navrata pokušao, umišljeno je držao, suptilno odmetnuti sakrament zamjenjujući ga, smatrao je adekvatnim, predmetom koji je pripadao njegovoj obitelji, a nije označavao ništa drugo doli nedostatak dobra ukusa. Nije se zbog toga uzbuđivala, već bi spremno izvršila prepad Plastičnim postavljajući ga ponad njihovih glava, a potom ispijala Zdeslavu slane kapi iz zjenica izazvane bijesom. Njegovo je ponašanje i blasfemičnost primala kao nezaobilaznu zabavu kojoj nije pridavala odviše značenja, a glumeći tek izgled djevičanske zbunjenosti, iskupljenja radi.

- Ajde mi sad obećaj da ćeš Isusića pustit ubuduće na mjestu na kojem je!

- Nema jebene šanse! Prvom ću ga prilikom opet skinuti i neš ga naći, vjeruj!
- Srđi se koliko hoćeš, ali ne odstupam od svog koncepta. Njegov me glas, koji katkad čujem, uspavljuje i umiruje.
- Pa ča si tako sebična? Nek ga i ja slušam, možda me fino anestezira u san.

Sigurnost joj je novih zidova narušavala slutnja, uporno prešućivanim strahom, od pojave Anđela-od-ispred-vrata. Na opsesiju su je posebice poticali neočekivani uranjeni prijedpodnevni posjeti prijatelja, zaljubljenika prirode, koji bi ih silom tjerali iz postelje u svrhu socijalizacije te otkrivanja novih, ljudstvom neokrnjenih šumskih predjela. Na njihovu je zvonjavu reagirala prestravljeno, uvjeren da je tijekom noći čula čudne šumove i klimatanje kvake, koji su je upućivali na oprez i osluškivanje. Preskakala bi tad Zdeslava, namjerno mu petom gazeći trbuh i zastajući pred vratima, s jezivom tjeskobom u sebi da će samo bespomoćno smjeti promatrati u špijunki prijatelja izloženog zagrljaju društva Anđela-od-ispred-vrata.

- Uhh, to si ti, Saša! Malo smo još šokirani... Koliko je sati?
- A šta si očekivala? Anđelinu Đoli i Doli Parton u duetu kako izvode božićne *Zvončice*? Već je osam i pol, pravo doba za spakirat bicikle na portapak i spičit na Učku!
- E, jebote, kume, ajde da si popijemo neko kafe, pa da razmislimo trijezno o iznesenom prijedlogu, a, može?
- Sranje, ne može! Spremite se na brzaka, ja vozim, nema brige!
- Mrzim taj tvoj nedjeljni entuzijazam, polet i zanos. Da te nema spavali bi cijeli dan, ovako te fakat moramo voljeti ča nas izvlačiš iz ovog ćumeza. Svaka ti čast, jebote. Kako ti se samo da?
- Uzeo sam kazete od Gram Parsonsa, da nam bude ugodnije putovat.
- Putovat? Pol sata je tebi vrijedno nazvati putovanjem? Ti si patološki slučaj umišljenog hodočasnika, jebeš mi sve.

XXVII. ZAVRŠNA RIJEČ PRIPADA REDOM: JAKOVU I FANI

Naporno se Jakov trudio obuzdati i okrijepiti pred različitim društvenim dužnostima koje su ga tek čekale. Bio je, međutim, zarobljenik misli koje nije mogao podijeliti ni sa kim. Zabrinjavajuće je bio suzdržane naravi i oslijepljen, kao i svaki neizgovoreni romantik, ljubavljiv. Učini mu se da sašivenih ustiju ima gutati stvarnost uguranu u umak gorčine. Stoga je želio pronaći načina progledavanju i buđenju iz ovakva ne-stanja.

Tijekom prekopavanja po ne baš tako dalekoj prošlosti nije nailazio na osobito velike događaje koje je valjalo prevoditi na neki drugi, njemu razumljivi jezik ili shvatljivije pojmove koji bi objasnili prepreke u rapidno raspadajućem braku.

Iznenadila ga je ipak sve prisutnija sumnja u vjernost vlastitih osjećaja. U oceanu neizvjesnosti čudio se kako je uopće naišao na ovu uznemirujuću sintagmu. Zapravo je to više nalikovalo nekom ukrug zapletenom žamoru koji se tako dugo i uporno ponavlja u uhu dok ga napokon jednom, ne mareći za okrutnu jasnost poruke, ne registrirate i reproducirate vlastitim glasnicama.

U početku je samo želio dobro se isplakati na nečijem ramenu. No, kako ga nije iskreno ni zatražio, poštediti se svih onih uobičajenih fraza, zagađivanja beskorisnim tuđim sugestijama i neprimjenjivim iskustvima. Vjerovao je, kao i svi povrijeđeni istom boli, da je njegov slučaj jedinstven i nesvediv pod zajednički nazivnik. Donosilo mu je to i određeni užitak, ovjeren nevidljivim, samom sebi dodijeljenim za zasluge obogaćivanja čovječanstva još jednom spoznajom, odlikovanjem. Doduše, iskazivanje je divljenja medalji izostalo pa je samim tim i njegovo svečarsko raspoloženje brzo opadalo.

Na njegovu žalost, duh mu nije obilovao onim odmakom autoironije i filterom komičnosti kojim se obično stavimo malo izvan vlastita tragična konteksta i gdje gledamo sebe u stavu mir-no! gotovo ne uvlačeći zraka, očekujući, strpljivo i pribrano, otpust. Umjesto toga je, žilavom borbom protiv sebe, propuštao prilagoditi se zbilji te mu bi draže ostati u gotovo vojnoj, disciplinom i odgojem uređenoj, fantaziji u kojoj se poštovao red i stjecala zrelost i odlučnost u postizanju ciljeva. Na taj se način iznutra počeo pretvarati u pustinjaka koji iščekuje ukazanje čuda.

Zapetljan u, vlastitim fantomskim rukama ispletеноj, mreži zbrčkanosti, nije shvaćao da takve zablude duguje zastarjelim, osamnaestgodišnjaku primjerenim, osjećajima i knjiški definiranim izrekama, koje su ga doduše jednom uznosile bildajući mu samopoštovanje, danas mu, međutim, rasplinjujući sponе sa stvarnošću.

- Jebi ga, Jakove, povremeno izgledaš potpuno napušeno i odsutno! Zašto se ne možeš malo koncentrirati na stvar? Vrlo dobro znam da si potencijalno dobar matematičar i informatičar, ali uvijek nešto zajebeš!

- Oprostite, šefe, stvarno sam danas malo aut, imate pravo...

- Ne radi se samo o danas, znaš to. Već te cijeli niz godina pratim, tapšem po ramenu da te obodrim, ali kod tebe ne uočavam ni naznaku ambicije!

- Pa, tek sam 18 mjeseci zaposlen kod vas... kako mislite...

- Ma, zajebi sad te cjepidlačne dosjetke, stari. Prvo je pravilo u odnošenju prema nadređenom da se ne odgovara ni pod kojim okolnostima, ako se, naravno, slažeš s pretpostavkom?

- A druga je?

- Jebi ga, ovo je kao da razgovaram s nešto inteligentijom mikrovalnom! Pogledaj pod prvim! U suštini znam da si odličan čovjek, vrijedan i posvećen poslu, ali si pun nekih pizdarija koje ne znam da li još mogu dugo tolerirati! Eto!

- Dovraga, sigurno ste u pravu... ispraviti ću to ako imate još malo strpljenja za tu moju smušenost.

- Daj se sredi. To je sve što tražim. Na račun prijateljstva s tvojim Starim.

Izgleda da je zarana stekao, a kasnije i učvrstio, iskrivljavanje istine u nekako neobičnom, svom smjeru. Dakako, nije to baš jasno razaznavao, uostalom, trošio je iluziju kojom je u potpunosti odmijenio realije, možda tek naslućivao, jer bio je prozivan dovoljno čestim i iritirajućim mu javnim upozorenjima, kao i uostalom pobijanjem slabo argumentiranih stavova. Mjere je odgojna karaktera odbacivao kao neutemeljene i lažno iskonstruirane te bi ih jednostavno odslušao i pospremio u neku od zapečaćenih kutijica koje je držao na tavanu mozgovnog skladišta, a u svrhu je umirenja nazočnih hinio izvježbano usvajanje svih predbacivanja začinjaujući isto čak i suvislom kritikom svojih prethodno izgovorenih rečenica.

- Dakle, nema frke. Ako treba, molim, evo možete mi prikopčati monitoring nad glavom, koliko god traje radni dan! *Big brother*! Nema zabušavanja više, šefe, garantiram!

- Ne znam da li me zajebevaš ili si ozbiljan. S tvojim rječnikom nisam nikad na ziher -

ponekad se učini da imaš sve riječi lijepo posložene u red i celofan, i da možeš konkurirati za svodnika ili trgovca godine, a katkad si...

- Kompletan debil?

Nakon svega, moglo bi se zgodno zaključiti da je zloupotrebljavao samoga sebe u srazu sa svijetom.

* * *

Njegovim je vladanjem djelomično upravljala i obilato se služila Fana. Lako se izvlačila iz nesigurno sročениh definicija dopušteno-nedopušteno, pa ako ćemo pravo, i zasluženih ukora za stanovita ponašanja. Znatno se hrabrijom sada pokazivala, poglavito stoga jer je smatrala da nakon, nikad to nije shvatila kao takvo (pročitala je u nekom časopisu termin koji slijedi te ga vrlo često prebacivala u zubima, procjenjujući mu težinu među ostalim verbima koje je usvojila), „eterične“ veze sa Zdeslavom odista nema više što izgubiti.

- Na neko mi se vrijeme učinilo da smo izgubili svaki kontakt, znaš, dragi... i prestrašila sam se... za nas...

- Opet nekakve isprike smišljaš?

- Ne, žalim za protraćenim vremenom. Zapravo. Kao da ponovno upisujem faks, počinjem ispočetka... samo što se još nisam odlučila niti šta ću studirati...

- Ah, pa često mi se učini da si doživotni student... počasni studoš Ispijanja Beskonačnih Kava, a osobita ti je želja upisati postdiplomski o Blebetanju s Višim Sferama i utjecaju *Cosmpolitana* na svjetski okoliš.

- Nemoj bit tako ciničan. Osim toga, i to je dio procesa... mislim da to ne može biti baš tako loše...

- Još je i gore, slažem se. Šta želiš? Ako je moguće, odgovori bez okolišanja. Ti voliš reći - oklijevanja, ha?

U tako čudnom razgolićavanju prestala je, sebi najprije, nijekati mogućnost uspostavljanja ljubavnih odnosa s Jakovom, izokrenuvši iznesene primjedbe i optužbe na svoj račun u poticajnu igru koja joj je pulsirala tijelom i mislima. Moglo bi se reći da je uspješno

prevladala ograničenja koja joj je prethodno ugradila grižnja savjesti, te se stala stiskati uz iznenađena muža brbljajući mu u usne, a ne dodirujući ih, nerazumljive riječi, njemu uvredljiva i prostačkog sadržaja. Nalazio je ovo drskim, opačinama nabijenim činom.

- Obuci se! Jebote, samo se obuci! I miči ruke s mene!

- Zar ne voliš kad ja povedem igru, ovako te zavodeći kao da smo se tek upoznali i to...

- Ne čini mi se baš normalnim tvoje podjebavanje, znaš. Osim toga, ne trudi se previše razbuditi moju konzervu s crvom. Zapečaćena je.

- Možda ti hoćeš preuzeti inicijativu? To bi bilo super, za promjenu malo... da zamijenimo uloge...

- Baš ne znaš držat usta zatvorena, jel da? Ili tražim previše možda?

Izazvalo je to u njemu suprotan, kao što su uostalom i Fani njegovi prijekori izokrenuli se u pojačano fizičko uzbuđenje, efekt nepodnošljivosti i želju prema čistom i, samo onom, dozvoljenom. U drugačijim okolnostima bi se zasigurno i on ponašao sukladno s pravilom - zabranjeno voće najslađe je. Ovako je, u nadirućoj odvratnosti (okus ga negdje neodređeno u želucu podsjeti na dojam koji je imao prilikom degustacije „one“ japanske delikatese, koju je Fana svakako imala okusiti a on bio nagovoren njenom ucjenom o solidarnosti, *sushi*) stao uzmicati i suprotstavljati se neshvatljivoj, ponižavajućoj i neprirodnoj poput - proletjelo mu je glavom - incestuozne, ničim izazvane strasti.

- Užasan mi je taj tvoj poriv da neprestano širiš, naizmjenice, ruke pa noge i cerekaš se naivnim osmijehom tinejdžerke, baš kao da plaćaš pristupninu u mažoretkinje, jebote, sve ti se čini tako jednostavnim, ko da se fakat zabavljaš dok me zajebavaš u zdravi mozak. Ukurac.

- Zašto si tako odvratno živčan?! Jebiga, hoćeš mir za sebe, ha? Da odem, skupim stvari, pustim te? Šta?!

- O Bože! Samo da se vidiš sada... kako kimaš glavicom poput malog djeteta i trepćeš tim umjetnim trepavicama... još samo fali da mi spustiš na usne nespretni poljubac, i da predstava bude kompletirana...

Dok je hvatala sve dostupne konce misli, Fana je nastavila udarati o zaključana vrata koja su je trebala dovesti do razbuktavanja uspavanih želja. Ne bez teškoća i nove dioptrije, uočila je

pred sobom, međutim, ugnjetena i nadurena dječaka smještena u odijelo naglo izraslog muškarca, čudnovato izdignutog s parketa. Zaustavljena naglim kočenjem što je uslijedilo, pomisli najprije da bi se valjalo dovesti u red, presvući u ležerniju odjeću i svakako riješiti sputavajućeg, njezinom rukom odabranog, elegantnog nakita. U drugom kratkom trenutku, nadovezavši se na prethodnu misao bez ikakva reda i smisla, zahvati je spoznaja o važnosti oba muškarca u njezinu životu. Jedan, evo, gotovo nadohvat ruke iskliznuo joj je privremeno poput živahne ribe s tržnice, ali samo je pitanje vremena kad će se ponovno odvažiti posegnuti za njim i dohvatiti ga. U ribljem joj je kontekstu prestao biti poželjan, dakako, no, sagledavajući ga u melankoličnoj prošlosti, još uvijek je posjedovao onu drugačijost u odnosu prema okolini (pa i stanovitu dosadnost u kojoj je našla svoje mjesto prigovarajući jer se od nje to i tražilo), jasno izraženu suprotstavljenost nepravdi i zauzimanje za opće, unatoč zamagljenim nejasnim društvenim obećanjima, dobro. Iako sam nije pripadao vjerskom pokretu, znala je, bio je ponosan na nju i poticao je u redovitim posjetima crkvi, što ga je ispunjavalo optimizmom u preživljavanje tradicionalnih vrijednosti, a na taj je način i njegov, za koji je držao da mora odgovarati i zahtjevima zajedničkog, svijet imao smisla jer je u istom bio zaštićen od uspješne djelotvornosti zlobe i poroka. I to uvijek pažljivo izbrijano lice iskazivalo je iskrenu nedužnost u koju se nije moralo godinama investirati već je ono kao svojstvo mu bilo tu – činilo joj se – oduvijek; za oduzimanje bezbrižnosti mu i uvlačenje u tunel silne mračne gravitacijske snage, međutim, još uvijek nije, drsko od nje, zar ne?, okrivljavala sebe.

- Dobro. I šta ćemo sad? Trebam li smršavjeti da ti budem opet privlačna? Da se izvrnem od gladi? Ili ti ni to ne bi bilo dovoljno?

- Ne seri. Ti si sve što imam. Od trenutka kad si postala mojom, nema višeg muškarca u gradu. Mislim da si itekako svjesna toga...

- Onda se prestani ponašati ko zadnji šupak, molim te! Zašto si tako nesiguran u sebe? Tipično usrano od tebe! Ne podnosim takva stanja kod muškaraca!

- Kod kojih, jebemte, muškaraca? Zašto sad spominješ nekakvu množinu? Ajde, diši, izmisli štogod kvalitetno! Odjednom si jebeno odrasla s tom spikom!

- Ne gundaj stalno i daj odjebi zakratko, da promislim o svemu...

Drugim riječima, već je skretala oprezno se naginjući k muškarcu s brojem 2 na leđima. Zdeslav ju je, uzoholila se sebi pred očima kao u svojim „dijalozima“ sa zrcalom, razvijao i

bogatio fondom riječi i terminologijom prije svega. No ona je u tome željela i shvaćala, osjećajnošću. Bez trunke dvojbe na svih dostupnih deset znojem navlaženih prstiju ruke smještala je vrline intelektualca upućenog zapravo: 1. ni u što konkretno, već u 2. sve i svašta; 3. škrtog, ali, 4. nedvosmislenog u idealima; 5. diskretnog (pri čemu su je obuzeli čeznutljivi osjećaji zadovoljstva, ali u kojima je nazirala oštri zapah zagorjelosti vlastitih strasti) u kontaktima, 6. fizički i duhovno poticajnog u sferama umjetnosti i njezinom vlastitom sazrijevanju, tijekom čega joj je, istina: 7. krao vjernost i 8. skromnost, 9. naslađivao se retoričkom čulnošću i, 10. sebe ustoličavao u vrtlog iz kojeg je muzao mlijeko za debljanje vlastite taštine.

Drugog dijela navoda bila je, kao što ste pročitali, polusvjesna te je, unatoč tome, ostala uspavano uznesena na mekom perju svojih maštarija.

TROJANSKI KONJ U MENI

Prekopavala sam po džepovima kao i uvijek tražeći spasonosnih nekoliko lipa dostatnih za novu kutiju ronhila. Znala sam da bi trebao biti tu negdje ostatak od jutrošnje marende.

A, da, nisam vam napomenula da sam onedavna tek u stalnom radnom odnosu. Da, svakako iščitavate stanoviti ponos iz prethodno ustvrđenog. Nije baš jednostavno u našim uvjetima, samo za podsjetnik. Sam rad ne zahtijeva osobito cijedenje energije – 7 sati sjedenja u galeriji, osmijeh potencijalnoj mušteriji, malo papirologije i *hot line* prema matičnoj firmi s tajnicom, ujedno i prijateljicom. Istina, mala lova je mjesečno u điru, ali bolje tako nego spavati do prekosutra skupa s onim plavookim bilmezom (=POB). On obožava držati dugačke kvaziedukativne govore, a pojma nema da jedva ga koji put slušam. Službeno volim kimnuti potvrdno, jer time mu moj Odbor za publikacije legitimira izrečeno. Pa, dobro, nije uvijek bilo tako...

Napokon, nešto šušljivo pod prstima, samo da iščupam to iz tih sve užih traperica. Šta se događa s kvalitetom današnjeg džinsa? Gle, gle, ne radi se uopće o papirnatoj lovi. A, sranje kroz gusto granje! Popis potreština za frižider i špajzu od prije par mjeseci! *Fuck*, dobro bi mi došla jedna ronhilica ovaj čas. Zagledala sam se u taj rukopis koji određuje neophodne namirnice za naše kućanstvo, uredno složene (znam kako ti je to uspijevalo: najobičnija jednoličnost u nabavci, a nikako ne genijalnost, tek pedanterija, dosado jedna!) po abecedi.

Kužim da mi se čelo mršti, pretvara u četiri tanke hrenovke. Počinju mi kapati znojice (kapi vode koje sam počela producirati otkako su mi presušile u potpunosti očne cisterne, i teško ih izbacujem iz sebe, a kad nastanu ipak donekle umanje tlak u postojanju), posred dragocjenih ostataka POB-ovih prstiju. I neka je tomu tako. Želim u potpunosti zamrljati prošlost. Do neprepoznavanja. Transcendentirati se i konačno je izbrisati.

- Jel mi možete ovu sliku odma' i upakirat pa da je odnesem isti čas prijatelju ko vjenčani poklon?

- Dobar dan. Naravno. Ovu ili?

- Ma, onu, šta ima oni križ ili nešto... kako se ono reče...

- Sakralni motiv?

- E.
- Plaćate gotovinom ili karticom?
- Kako se zove?
- Izvolite?
- Kako se zove? Slika? Ime?
- A, to. Hmm, samo čas... *Utroba trojanskog konja.*
- Može Amerikan kard?
- Hvala vam najljepša i doviđenja.
- Mmmm...

Najradije bih sad zaključala vrata (staklena, transparentna, pa isključuje ljubakanje u poslovnom prostoru), odjurila prema *pubu* ne gledajući ni lijevo ni desno. Zasjele za onaj stol kraj terase i nazvala Marina. Ne, to nije POB. Ali to već znate. Pitam se samo kako to tako brzo zahvati čovjeka? Ne mislim kad... iako mi je zgodno prisjetiti se tog prvog puta... *building team trip* se to zove. Firma na okupu izvan matičnog grada, na sigurnom, u oštariji gdje vas nitko ne poznaje niti pita za zdravlje. Okruženje vas potiče da popijete i malo pogubite kompas, pa se glupirate i fotografirate (kompromitirajuće svakako, pa čak i kad pokažete materijal svom bližnjem, ne reagira. Doduše, kao slučajno sam baš tu fotku preskočila. U Marinovom zagrljaju), nakon čega nešto malo odspavate. A i šta će ti san kad je virus već u tebi. Odmah sam se veselila najavljenom predbožićnoj fešti, još jednom nevinom druženju i koketiranju s gazdinim sinom. E, da. Tu je kvaka. Treba opreza. Održat stvari naočigled svima u primjerenom netaknutom stanju. Sad je već lakše, nakon par mjeseci. Viđamo se po službenoj dužnosti svaki dan. U kafiću iznad. Ili u galeriji. I sjedištu firme. Zamišljam ga kako ulazi u sobu (nespretnost je u tome što mi imaginacija ne dopušta odviše manevarskog prostora pa je to najčešće POB-ova i moja soba s golemim krevetom), govori mi neka se skinem i legnem pod plahte, dok on spušta tek djelomice rolete. Da me može gledat. Malo me zahvati mučnina u tom trenutku i najradije bih zaklopila oči i prespavala, ali naravno da želim ostati budna, dok mi prilazi i zaranja glavu u vrat i kosu, i pomalo mi se cijelo tijelo trese kao od groznice, pa okrećem lice u jastuk i zastenjem kad osjetim njegov dah u uhu...

- Se smije malo razgledat?
- Samo izvolite, ako vam šta treba pomoć ili vas zanima...
- Hvala, hvala, samo bin malo pogledala. Čisto sumnjam da ću kupit nešto aš mi se čini dosta skupo?

- Imamo stvarno pristupačne cijene (izgovaram rečenice kao *Elda TV show*. Jebiga), od 200 do 10000 kuna. A može i obročno plaćanje, karticom, čekovima. Evo, pogledajte ovu sliku s barčicama - te su nam jako popularne i prodajemo tog autora stvarno puno...

- Ajoj, ča već je toliko sati? Oprostite, me muž čeka vanka pa idem da se ne razjadi. Boh, doviđenja.

- Mmmm...

Još samo pola sata pa kraj stražarenju. Zamolila sam Marina da svakako ne dolazi po mene jer da ću se snaći. Uzbuđena sam poprilično pa se nadam i kakvom-takvom seksu s POB-om večeras. Možda i nešto naslućuje. Ako da, jebe mi se. Iskorištavat ću ga dok mi se hoće. Odnosno dok mi se ne pročisti vidik. Dotada ću jednostavno preusmjeravati vlastitu seksualnu želju s Marina na njega. Zamišljam prvog dok sam s drugim. Samo bez tih moralnih propovijedi, molim vas, o ispravnosti ovog ili onog. Nisam na posljednjem sudu valjda već zbog toga?! Uostalom, gdje se geografski nalazi to mjesto? Znete li ga locirati? Ne? Poznate nekog osobno da je bio pred tim porotnicima? Još jedno ne? Dakle, odjebite.

- Gospodična? Gospodična? Jako mi sviđa ovaj starinski televizor na kojem držite fascikle. Je možda na prodaju? Iz koje je to godine? Imate možda neku deklaraciju da vidimo godinu proizvodnje?

- Nažalost, izložak nije na prodaju. Služi nam, osim kao stalaža, i kao, ono, detalj za interijer, znate...

- Aha.

- Zanimaju vas takvi antikviteti? Je vam to za kuću ili za stan?

- Za kuću, ja. Znete, mi je velika pa ju altroke treba napunit. Štufno mi je samo kupovat novi ormari, zrcala, psihe... sve mi je to nekako bez, znate ono, bez... kako bin rekao...

- Osjećaja? Malo prehladno?

- Ja, jušto tako. Bez smisla, zapravo.

- Pa, možda bi vam kao supstitucija mogla poslužiti i fino ugođena slika nekih od umjetnika iz galerije? Ova sa zalazećim suncem? Ili s primorskim gromačama?

- Kad bi to bilo tako lahko... nadomestiti neš čega više ni... Oprostite, malo sam vas zadržao previše, a niš neću kupiti... hvala van.

- Molim, pa možda drugi put?

Pogurat ću još malo noge pod stol... šta je sad ovo na cipelama? Neko sranje sam pokupila valjda u WC-u. Šta sad ovaj pilji kroz staklo? Izbeljio se, kao da ne može unutra. Doduše s tim izrazom lica nezainteresiranog debila bolje da ostane di je. Ovih posljednjih nekoliko tjedana, od prvog „sudara“ s Marinovom mladošću i šarmom, otkad mi je život postao nekako ispunjen značenjem, postajem svjesnija sebe, odlučnija, i u stanju stalne naelektriziranosti.

Dražesni su mi ti rutinski potezi kojima komuniciramo - njegova stalna opsjednutost mobitelom, kako ga vrti u rukama, stišće brojke i slova, zaljubljeni pogled kojim me ispraćuje i dočekuje, široki osmijeh kojim poručuje „sutra se vidimo“... moja drhtavost koju držim pod najstrožom kontrolom i očajnička želja da mu se prepustim, makar i u autu... usputni dodiri prstima kad mi pripaljuje novu cigaretu. Da, osjećam malo straha, ali unatoč tomu želim da me vidi голу, da me malo bude sram i da budem istovremeno i ponosna zbog toga što to vidi svojim očima. Bojim se zapravo da bih ga u vihoru strasti povukla kao leptira u vatru i spalila silinom želje. Stoga, ne smijem biti lakomislena i agresivna, već nježna. Iako me nježnost ne može zadovoljiti. Opa, poruka! Da vidim dal radi telepatija... o, da. Ujutro se čujemo, a čim uzmogne svratit će na kavu. Ništa mu neću zasad odgovoriti, nek mu se krila malo začađe...

- Ej, helou. Si gotova? Moremo zapret butigu? Uvijek je tako nervozan i traži nekakvu hitnu akciju, moj dragi POB. Jako me živcira, al nadam se ne zadugo.

- Evo, samo da zaključam... stalno me zajebava brava. Možeš mi možda pomoć umjesto da samo stojiš tamo i kopaš nos?

- Phuuuuu, daj mi taj ključ... mislin, koji je drek s tim?! Zač ovo neće... evo, napokon.

- Daj da probam dal je sigurno... okej. Di se stalno žurimo?

- Ima utakmica na TV. Mančester – Arsenal.
- Ima tople vode u bojleru? Malo sam se usmrdila u ovoj najlonskoj majici...
- Aha.
- A za jest?
- Pa, moren ti neš pripravit. Paštu z nečeren?
- Ajde, okej.

Do doma si rijetko kad pričamo. Blizu je. Otkad se muvam okolo volim puno više besmislica izgovorit pred POB-om, čisto da zamaskiram pravo stanje stvari. A i da mi ne počne postavljati nezgodna pitanja na koja bi, pretpostavlja se, valjala odgovarati. Iskreno. Ne zna se boriti s bujicom iz mojih usta pa samo drži volan i juri po uskim uličicama na Mančester.

- Morala bi složiti neki katalog za firmu. Znaš, ono, ko neki kurikulum, ukratko čime se bavimo, šta nudimo, pa staviti par fotki da to potkrijepim...
- Misliš, onako baš opako neš, šta bi uključilo i prezentaciju, recimo s grafoskopom pred šefom? Da ga impresioniraš, ili ne pretjerivat?
- Nemam pojma još, ali mi je okej ideja. Mislila sam i CD uz katalog ponuditi, a?
- Znači tiskani katalog plus CD? Super. Pa zač ne biš onda sve pripremila i zakupila prostor ne *netu*, na nekom *siteu*, pa da budu dostupni, ono, ko cijelom svijetu, ne?
- Hmm, daa...

Dalje mi je bilo bed slušati ga. Uvijek se tako zdušno i entuzijastično uključi u moje „projekte“, i bude tako naivno ponosan na mene. E, sad, da mi još besplatno daje savjete kako će prosperirati firma u kojoj se nalazi na čelu Marin, no to mi se nikako ne pijaža. Šta ne znači da neću iskoristiti njegove naputke. Bila bi šteta ostaviti da vise ovako u zraku. Malo mi je sad krivo što sam mu nekidan tutnula bubu u uho o bebi. Pretpostavljam da sam i sebe htjela malo nafurati na ideju o zajedničkom derištu oko kojeg se otimamo ko lešinari. Ko će ga više tetošiti, vrtjeti po rukama, škakljati, valjati se po podu, brisati mu balončice sline oko ustiju. Slatka slika, ali nije joj mjesto sad u mom životu. S Marinom... ma, dobro, nisam tako daleko razmišljala... možda... bah.

- Zval sam te par puta na fiksni u galeriju, al se nisi javljala. Si bila na marendi?
- Da.
- Htio sam se zaletit do tebe da ti donesem neki sendvič, al kako se nisi javljala sam pretpostavil da si ili na marendi ili na nekom sastanku, ono, kako užaš bit sa šefom kad ti uleti.
- Ma, da, uvijek tako. Ni ne nazove, nego ajmo malo požurit jer moram bit na drugom mjestu za pol sata. Pa se zadrži 2 ure preko tog njegovog plana.
- Evo nas. Ja nosim drva, ti ove tvoje kuferčiće?
- Jedva se čekam istuširat.

Dobro se osjećam u ovom stanu. To mi je doma, kužite? Nije, al opet ful je. Fino miriši, na čisto, s nekoliko prašnjavih polica koje čekaju mene da ih pobrišem. Nepisano pravilo. I brisanje zrcala u kupaoni. Kad pere zube nekako mu uspijeva ispljuvati ga čitavog bijelim točkicama paste. Zamolila sam ga da mi to demonstrira – sikće kroz međuzubne šupljine pjenu dok ne bude skroz zadovoljan rezultatom. Cilj mu je iživcirati me. Al me to više ne zabavlja. Češće već, međutim, nailazim na ispoliranu površinu, pa mi to dovoljno govori. I njemu je dojadilo.

Najzad u kadi. Fine meke streličice vode po koži me ful opuštaju. Dok ne skužim da sam ostavila ručnik zakačen na vratima. I šta sad? A moram urlat da me čuje ako se nije već uparkirao u fotelju zbog Junajteda. Vrisak.

- Ča je, ča se drečiš? Imam malo oštećen sluh od Voxa, al ne toliko.
- A, tu si. Dodaj mi...
- Šugaman? Daj se malo ubrzaj jer je večera skoro gotova.
- Ma, ne gnjavi, njurgavac. Moram se još... dotjerat.
- Radi večere se ne moraš uljepšavat jer mislim da neću bit za stolom.
- Haha. Uopće nije zbog tebe. I ne ta vrsta dotjerivanja.

Morala sam izbrijati neke dijelove. Potpazušje i nešto niže, da. Noge. A pjenu i britvicu

posuđujem već godinama od znate već koga. Poštena sam prema njemu. Nadoknadila sam najmanje jedanput uporabu takvih sitnica.

- Pa šta nemaš niš drugo za slušat nego ovu živčanu pizdariju? Šta je uopće to? Ne mogu ni mislit od toga. Makni, pliz.

- Meni je okej. Upravo sam nanovo otkrio te ploče. Emerson, Lake i Palmer. Totalno iritantno je, slažem se, al si ne mogu pomoć. Osim toga, čekaj da ti pokažem omotnicu Brain Salad plejku... vidi, prototip izgleda budućeg Aliena! A? Kužiš? Giger, ne? A tek je 1973! Znači za šest godina je vani film! Fora, ča ne?

- I inače barataš najbesmislenijim podacima na svijetu. Čekaj, dal sam upamtila i lekciju od nekidan... mmm... a! Tip koji je snimio najduži album, dok još nije bilo današnjih CD standarda, zove se Todd Rundgren, a prije je svirao u kultnom bendu iz... dobro, jebiga, ne znam otkud su, al se zovu *The Nazz*.

- Zadovoljan sam. Potpuna je informacija da su iz Filadelfije, a inkriminirani solo album iz 1975. Inititation bio dulji od sat vremena. Za nagradu bi ti najradije skuho vojnički pasulj, ali tih vještina nemam. Pa ćeš se zadovoljit plodovima mora i voćnom salatam.

- Mmmmm, čak i miriši na ribe... al, pliz, za apetit mi i ljubav stavi neku normalnu mjuzu.

- Odi u pivsku flašu. Baš mi uskraćuješ gušt. Može Nazz?

- Neee!

- Pustim Smithse i fak of! Engleska mjuza pa tekma! Zadnja ponuda! Oš, neš, bangladeš!

- Morrissey ti je barem vršnjak, pa kužim da moš još to slušat.

- A, ne! Johnny je moje godište. G i t a r i s t a!

- Okej, okej. Dobra mi je pašta.

- Može na poluvremenu edukativni program? O simfo rocku?

Obrve mu ostanu u zraku na takve zanesene upite. Kao u crtiću. Duhovit je katkad, ali mi uglavnom ide na jetru. O, bože, a kad ga uhvate depresije! Odsutan duhom, pilji u nasumično odabranu točku na zidu i po 20-ak minuta. Nema riječi. Čarli Čaplin. Klaun tugaljivi. Hvala Isusiću Kristu da sam stekla imunitet prema takvim stanjima. Ili je tome kriv

Marin? Ma, boli me...

- Imam sutra totalnu ludnicu na poslu. Dolaze mi neki dileri slika iz Zagreba, oni, znaš, šta mi donose upaljače na same sebe, pa moram do Milijane na Zamet obrađivat fotke za taj eventualni katalog. Poslije ćemo možda na pivu skočit. Ma, javit ću se kad završimo.

- Pa, ne moraš ako je iza pol noći. A obično je.

- Pa, šta ti to smeta? Mislim, moram to napraviti.

- Ne moraš prat pijati. Ćemo kasnije, nakon tekme. I, pliz, ako moraš zapalit cigaret, nek bude u kuhinji.

- Ej, znaš da sam si ujutro špricnula *Moschina* drito u oko. Bilo mi upaljeno još dve ure iza same egzekucije. Strašno. A peče za krepat...

- I? Pasalo pokle ili ti ispalo iz ležišta? Oko, mislim?

- A, daj fak of sad ti. Isprala sam si vodom i prošlo.

- Ne da mi se više trkeljat. Evo tekme. Vidi ovo, ne igra Van Nistelroy! Vaaaa! Mogo bi se veselit onda Hornby večeras, a? Znaš onaj lik Haj Faj i *Sve zbog jednog dječaka*...

- Ali, baš svaki put kad igra Arsenal mi moraš to reć. Mislim, imam i ja neš mozga, iako ga nisi svijestan često. Jebote, ono, daj se skuliraj. I, za razliku od tebe, bila sam u Londonu godinu dana. Hehe...

- Samo utvrđujemo gradivo. Ni bilo zlobe.

- Ful sam se jučer prepušila, bljak. Ovo mi prvi dim danas! Voljela bi se ostavit tog smeća, al se bojim da ću se udebljat. Još malo.

- Ljubičice, daj se iskopčaj na 45 minuta. Gledam englesku ligu.

- Ne zovi me Ljubičica.

- OK. Ljube.

Tjeskoba ga je gušila. Ostavljao je na faci samo grimasu veselosti. I nikad ne traži nikakvu utjehu. Kome se da s tim živjeti? Vaše cijenjene ponude molimo dostavite oglasnom uredu ili se osobno javite na adresu Živog mrtvaca 13. Glava mu je bila špičasta i koščata, kao i cijelo

tijelo. Mršav i krepava od gastritisa već godinama. Sama je žila. Čak i licem mu već prevladava plavičasta boja koja mu izbija pod kožom. Zna se zabiti tako u tu glupu TV kutiju i mrmlja sam za sebe. Rijetko mu se to događalo prije – za sve je morao imati publiku, mahati, gestikulirati, uvjeravati. Smogla sam snage pogladiti ga po kosi. Reagirao je upravo onako kako se nisam nadala – stresao se od glave do pete. Odskočila sam od straha. Pogledao me ozbiljno, ignorirajući 100% priliku Henryja i jednostavno priopćio:

- Znam. Znam sve. Nemam pojma ko je niti ča je. Neću ti raditi probleme, niti scene. Niš slično.

- Šta znaš? Ne kužim?

- Hm.

- Pa, kako znaš... mislim, nema ničeg zapravo.

Skrenuo je pogled iznad ekrana, u komadić žbuke koji se počeo grčiti kao guljena kora jabuke. Opet je zavladała tišina. O, da, oči su mu se počele cijediti. Zabila sam si nokte u meso, zaštićeno trenerkom, i pokazala nevjerojatno intenzivno zanimanje za rub fotelje koji se pomalo kidao. Pomogala sam u raspadu. Podigao se i odšljapkao u kuhinju po gastal.

Pričala mi je mater da je postojao neki tip u njezinom selu koji je mogao jesti i gristi, a onda i gutati, staklo. Nije imao probavnih smetnji. Krv iz čmara tumačena je pojačanim djelovanjem hemoroida. Kada se na godišnjem sajmu nije pojavio u ulozi zabavljača, njezin je otac, dakle moj djed, uputio svoje noge k njemu. Šta se dogodilo? Nema te? Ignorirao ga je iz objektivnih razloga – odapeo je. Koža mu je bila bijela i providna ko papir, pričala je mater. Moglo se kroz njega vidjeti na drugu stranu. To je od stakla. Nije imao potomstva pa nije moglo ni biti sprdnje na račun djece „miči se, niš ne vidim ili ti je tata staklar?“

- Čuj, glupo je da me farbaš. Loše muljaš. Stvarno amaterski. Mislim, znam da sam si kriv za to ča imaš drugoga...

- Ej, ja fakat nemam nikakvog drugoga. I daj se ne živciraj bez veze. Skuliraj se. Uostalom, pokušavam doći do tebe već toliko vremena i samo me odbijaš. U svakom smislu... i tupiš to svoje depresivno sranje, a sad usput glumiš još i ljubomoru.

- Žalostan sam. Nikad još nitko nije bio među nama, imali smo čvrstu obrambenu liniju, prava talijanska nogometna škola – nitko ne prolazi, samo se zabija u taj zid. A ti me sad želiš uvjerit kako je sve okej? Znaš da te poznam i znam kad mi zatajiš neš. To je aktualno

upravo sad. Intenzivno, jer je prvi put.

- Ali ništa nije bilo nikad...

- Bolje da mučiš jer već polako počinješ priznavat nešto ča ne bi htio saznat. Ne želim verificiranu verziju onoga šta osjećam. Zadrži za sebe, i riječi i njega. Ne treba mi u ovim prostorima. Samo se izgubi... mislim ne tjeram te nego daj da mi glava dobije zraka... pliz.

Dobro, dakle pročitao me je. I još me upućivao u daljnje djelovanje spram njega. Pa sam zašutila. Očito mi u ovom trenutku to pametnije. Malo ću se igrat kosom, vrtit je oko kažiprsta. Možda pomogne. POB-u ionako niš ne može pomoć. Sad će u konstrukcijama otić tako daleko da će u potpunosti prestat spavat i jest. Ništa iznenađujuće. Taj se ionako ne zna uklopit u svijet. Pa čak kad ga i svijet želi nekako ugurat u svoj svemir, nađe nekakav izgovor za ulovit šturu. Nikad taj neće naći svoje mjesto u normalnom kontekstu. Stoga, kad mi je ponudio opciju da skupim stvari i odem, zbog pijeteta prema prošlosti sam dramatizirala i okolišala, neuvjerljivo ga odgovarala od nauma da se separiramo. Na koncu, dragi moji, naravno da sam skupila ostatke tih parfema i kopčica koje su izvirivale posvuda, pospremila ih zajedno s nekoliko ružnih gaćica i potkošulji u jedan, ne u dva ili tri, najlon i uputila se pješke doma. I to mi je blizu. Nakon 500-tinjak metara, kad sam bila sigurna i izvan vidokruga, sam nazvala Marina i upitala ga za zdravlje. Da je odlično i da dolazi. Konačno, nešto novo u mom životu može započeti bez kočnica. A ja za upravljačem. Uzbudljivo. Osim toga, tu se krije pravi hepiend - POB je napokon potpuno sam sa svojom tugom, što ga ispunjava i čini - paradoksalno, ali istinito - sretnim, te Marin dobiva ono o čemu sanja već mjesecima - mene. Vidite kako usrećujem cijelu svoju okolinu?

A DAN JE TAKO LIJEPO POČEO...

Djeca nose neku malu smrt u sebi, a
odrasli veliku. Žene imaju u krilu svoju
smrt, muškarci u prsima.

R.M.Rilke, Zapisi Maltea Lauridsa Brigea

Nakon što je prestao zuriti u sadržaj zahodske školjke (ništa posebno – uobičajena boja tekuće i krute izlučevine uvjerila ga je u dobrostojeće stanje njegova tijela), krenuo je u opsluživanje standardnog nedjeljnog poslijepodneva koje svaki drugi vikend, na njegovu žalost, isključuje obilazak nogometnog stadiona.

Podrazumijevalo je to, dakle: 1. zamarajuće šetnje romantičnog predznakovlja uz more; 2. zaustavljanje s parovima sličnog društvenog statusa poput njegova i Hanina (dugogodišnje veze neokrunjene brakom, s okusom neodredljivo srednjoškolskih emocionalnih bauljanja); 3. ispijanje kava koje iritiraju čir na dvanaestercu i uzrokuju uočljivo napuhivanje želuca (a ispuštanje vjetrova je odavna odbacio kao simpatični oblik neverbalnog komuniciranja što mu često za posljedicu predstavlja onaj karakteristični grčeviti zelenkasto-kiseli izraz usana), i naposljetku, 4. slušanje Haninih nazovianalitičkih ogleda i pritužbi na račun preostale malobrojne lokalne židovske zajednice čije je gene i ona nosila. Nastavljala je iznositi, n-ti dan zaredom, teoriju izraelskog rabina Yoseffa koju je, usputno govoreći, prenijela gotovo svaka svjetska novinska agencija, pa tako i ovdašnji dnevno-politički list. Sadržaj je vijesti, koja ju je tako nabrijala, Hana prisvojila i (da li doslovce? hm) distribuirala, ovisno o raspoloženju, profinjeno-uglađenim ili uvrijeđeno-superiornim tonom, u njegovo – ili bilo čije, svejedno – lice kao gotovo vlastitu umotvorinu, kako su žrtve naci-holokausta same krive za svoju sudbinu. „Jer se zapravo radilo o reinkarniranim dušama grešnika poslanih na zemlju kako bi otplatili svoje nakupljene grijehe... a možda je samo lakše optužiti ljude negoli Boga dovesti u pitanje“, ublažujući je završila. Valja imati na umu da nije bio osobito sklon točnom citiranju pa je vrlo vjerojatno ponešto njezina, šutke poprativši, izlaganja izostavio ili dodao. Zahvaljujući upravo djelovanju unutarnjeg stroja za interpretiranje, velikodušno je produljivao Hanine šanse za nastavak zajedničke koegzistencije. Proturječnostima, proizvodima njegova mašinskog sustava, baratao je svakodnevno. Zastupaš, razmišljao je, određeni, tvrdoglavi mahom, stav, a nakon nekog

vremena, kraćeg ili duljeg, ovisilo je o sugestibilnosti i labilnosti uma, provedenih u društvu intrigantnih argumenata, započinje, najprije oprezno-polagano ali ipak, predaja a potom bezglavo sjurivanje u preobraćenje. (Jesu li svi takvi? Podmitljivi, kukavni, nedvojbjeni i hrabri?) U svakom slučaju, takvo što se da uvježbati. Pitanje je samo brzine i, dakako, talenta. Oni s manjkom intuicije školuju se životom prikupljajući tuđa iskustva, bilježeći ih po razbacanim papirima sivih ćelija. A u jednom i drugom slučaju radimo na sebi. Na stjecanju dostojanstvene nedosljednosti.

* * *

Danas je osjećao drugačije. U sebi je čuo kliktaj o neprolaznosti života i nekakvoj tobožnjoj vječnosti u kojoj se, uvjeravao je sebe, zaglavio. Danima mu se ta rečenica, nije više bio siguran u opstojnost prvog dojma te se kliktaj počeo hrvati i preobražavati s tjeskobnošću (u suprotnosti je bit!), namatala oko jezika dok je konačno nije omaterijalizirao sebi u bradu. Je li ga samoća opijala, nadahnjivala i hranila mu ideju o vremenskom tjesnacu u koji ga je primila neidentificirana svemirska sila? Nije znao sa sigurnošću reći, ali stanje mu je nalikovalo onom kao pri izlasku tijela iz grozničave kratke i naporne bolesti – opća malaksalost rasprostrla je svoje plahte unaokolo vidnog polja i s tih malih visina sve što zapaža jest blagost, mir i uopće vrhunac užitka nedjelatnosti. S jednakim je entuzijazmom prijanjao neodređenoj budućnosti i čvrsto svršenoj prošlosti, a ništa od svega nije činio svjesno već kao profesionalac roneći duboko u tišini, nastojeći zadržati nezamjetnost, šireći iz sebe povjerenje, neutralnost, ali i nametljivu odlučnost. Prigušeni šapat, a potom sve glasnije Hanino dozivanje agresivnom ga je frekvencijom prizivalo u svjetovnu egzaktnost i obveznu nazočnost zahtijevajući od njega bilo kakvo obraćanje i odricanje od usamljenja čije su posljedice spone upravo se kidale zbog ovladavanja već mu poznatim spektrom ljudskih iskustava. Vrlo je teškim mentalnim naporom uspijevao odolijevati tim izvanjskim signalima i to poglavito zahvaljujući usredotočenosti jednoj jedinoj zamisli koja je navirala iz tih nepreglednih maglovitih prostora koji su ga snažno okružili. Kao nježni otok potpuno utopljen u visoke krošnje stajala je ta ideja iznad mora oblaka pružajući mu oslonac i izlaz za svojevrsnu viziju koja se ocrtavala na njegovu licu kao olakšanje i svršetak sjedenja na rubu kreveta obloženog trnjem. Sve je to vrijeme poklonio šutnji i dugim skrivanjem pogleda iza kapaka gdje je bio zaštićen od tuđeg oka, oklopljen aluminijem iza kojeg je mirno gledao neiznenadnu i nehirovitu karikaturu samoubojstva. Neskladno je to bilo u odnosu s okolinom, znao je, no bi u potpunom suglasju s onim što je osjećao prema sebi. A nije se volio odviše.

Nedostatak mu je, da li primarne ljubavi pitao se, počeo isključivati grižnju savjesti pa je stoga postupao prema sebi kao i prema stvarima i osobama koje je prestao trebati i voljeti. Odbacivanjem. Učini mu se da je uspio otkloniti moralne dvojbe oko ispravnosti odluke te mu je prethodno raščlanjenje priuštilo udoban ležaj u tek zasnovanom umoru. Što li bi Hana rekla na sve ovo? Bi li to prečula, zataškajući i taj problem kao i niz drugih, uvodeći nove digresije svojim neumornim jezičnim mišićem potpomažući mu samo u preciznoj odluci? Nije ga bilo briga. Učinila mu se ugodnom spoznaja da može prestati rasipati osjećaje i da se napokon nalazi u predvorju nečeg čvršćeg, određenijeg negoli je to on sam s parom ruku, nogu, očiju i ušiju. Razriješen obzira i postavljenih okvira ponašanja u svojoj se premorenosti mogao nastaviti šunjati po sobičcima vlastitih misli (ili su to bili možda rubovi živaca?). Bi mu to poput ponovnog dolaska u već otprije istražen teritorij (stavio je međutim ovdje veto na analogiju s *deja vu* osjećajem zbog odviše direktne asocijacije na razigranost mašte od čega je već dugo bio odcijepljen) i pružalo mu je određenu sigurnost i, iako paradoksalno, budilo radoznalost. Zadatku je pristupio gotovo religiozno – potiskujući strasti koje je predosjećao već duže vrijeme kao zavodljive napatke srca što su ga do tada razjedale izdašnom snagom najsnažnije kiseline, crpeći pritom posljednje energijske potencijale koji su se uspjeli zadržati tek u rijetkim lokvama njegova tijela.

Valja reći da je, još uvijek nedefinirana, odluka stvorena po instinktu najdostupnijeg mu dijela duhovna razvoja kojem je težio, a zapravo je predstavljalo suprotstavljanje odgoju iz socijalističkog samoupravnog doba. Učinilo mu se, dakle, razumnim objašnjenjem posegnuti u religiozno, iako je i to također, čega je tek djelomice bio svjestan, anakronizam. U toj je sferi još uvijek nalazio prostora za intelektualno, samo, držao je, s umanjenom količinom bahatosti te većom dozom poniznosti. Osim toga, bi mu to jedina dostupna kočnica želji da nekoga, i fizički i emocionalno, povrijedi – a što je predugo vremena u sebi potiskivao. Slijed mu je misli nasilno zaustavljen Haninom nervoznom i nestrpljivom zamolbom da skokne do obližnjeg kioska i kupi joj novu kutiju cigareta i tada je iskoristio priliku i krenuo u konačni obračun sa sobom. Skriven od njezina pogleda, sjeo je u „5“ francuskog proizvođača otputivši se u suprotnom smjeru od kioska, Hane i gutanja, danas baš uinat nešto kvalitetnijeg zraka. Odbacivši sve strahove od osвете katoličke doktrine vječnog prokletstva, rasterećen svojih prosječnosti i kvazitalentiranosti, sukladan s istinom da je svijet bio i ostat će na okupu potpuno neovisan njegove nazočnosti i strasti, zapitao se još jednom hoće li se ovim činom uniziti pred Hanom i ako da, bi li se kakvim očajničkim obrazloženjem i ispovijedi adresiranoj na nju, uspio barem malo uzdići. Znao je, međutim, da za takvo što nema, neobično je oštro i odlučno to zaključio, vremena. U ovom je slučaju, naime, zastupao isključivo sebe i vlastite želje nije želio usklađivati s uobičajenim protokolarnim

trivijalnostima. Osim toga, kakva poruka sročena na brzinu Hanu bi učinila još jadrnijom i potištenijom, čime bi bila potvrđena svojedobna teza o njoj kao jedinoj žrtvi njegove grozničave i neurotične katedre.

* * *

Pripravivši si alat predviđen sve do danas jedino i isključivo za brijanje (gdje li je to tek maločas čuo ili pročitao? Je li to zbog nečeg važno?), pomokrio se još jednom i na trenutak se našao zagledan u taj zdravi žućkasti miks koji kao da je živio sam za sebe, zaigrano se krećući, čas lijevo pa desno. Zapitao se otkud takva pokretljivost i dinamika, te ne želeći narušiti nenadanu živost vlastite WC školjke, odlučio ne uporabiti vodokotlić, nalazeći u tome nekako neshvatljivo umirujući trenutak.

Vlado Simcich Vava

Rođen 1964. u Rijeci. Diplomirao hrvatski jezik i književnost. Suradivao u omladinskom listu Val, Novom listu, portalu Moja Rijeka, bio dugogodišnjim urednikom na Svid radiju, sve do njegova gašenja. Utemeljitelj neformalne književne skupine Ri Lit, koja je dosad nastupila u Rijeci, Puli, Omišlju, Splitu, Zagrebu i Vukovaru. Broj članova se svake godine povećava, a redovno nastupaju na manifestaciji Noć velikog čitanja u Rijeci.

Kao rock muzičar objavio preko 30 nosača zvuka, kako samostalno tako i s grupama Laufer, En Face, E.N.I., Turisti, Mone, Blagdan Band, kao i surađujući s Mr.Lee&IvaneSky, Manofonom, Tomislavom Golubanom te drugim izvođačima s domaće scene. Autor muzike za dokumentarni film *Bosa noga* redateljice Morane Komljenović.

Objavio: *Odstranjivač ljubavi* (priče, 2012), *Srce od gume* (roman, 2014) i *Canzoni d'una Volta* (priče, 2017).

Biblioteka elektroRI

knjiga 4

Vlado Simchic Vava

ODSTRANJIVAČ LJUBAVI

Amolitium Amoris

© 2018 Vlado Simchic Vava

**© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2018**

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Krešimir Pintarić

Fotografija

© lassedesignen / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-593-8 (HTML)

ISBN 978-953-345-594-5 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-595-2 (PDF)

ISBN 978-953-345-596-9 (MOBI)

Prvo izdanje

Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 2012.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Rijeke.**

**Projekt Besplatne elektroničke knjige [BEK]
financijski podržava Zaklada “Kultura nova”.**